Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Սերբ ✓
66

14/14

2 Ո 02

Ստեփանոս Պողոսեան
ՍԵՐԵԲՐԱԿԵԱՆՑ
Ա ա ա ր ա խ ա ն

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ս-ԳՐԵՄ
66
Ղ-19 ա.

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՅԱՅ

ՅՕՐԻՆԵԱՑ

Հ. ԳԷՈՐԳ ՊԱՅԵԱՆ

ՅՈՒԽՏԷՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՑ

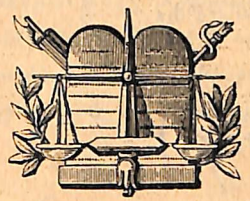

ՎԵՆԵՏԻԿ
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
1889

37001 ակ.

(3822
41)

(2041 6-60)

1.Ֆ. 65

66-2001

Ա. Զ Դ

Համառօտ և 'ի համառօտին ամբողջական սրբազան պատմութեան ընթացք մի ազգային վարժարանաց մէջ կարևորագոյն տարերաց մին կը համարուի։ Մեր նախընթաց ընծայած դասագիրքն, յօրինեալ 'ի Հ. Եփրեմ Սեթեանէ՝ յետ զանազան անգամ տպագրուելու և սպառելու, այժմեան ազգային վարժարանաց ուսումնական ընթացից համեմատութեամբ ընդարձակ տեսնուելով, 'ի ներկայիս 'ի լոյս կ'ընծայենք զառաջիկայս. և ուսանողաց սիրտն և միտս առաւել ևս գրաւելու նպատակաւ՝ իւրաքանչիւր գլխոյ մէջ աւանդուած պատմութիւնն յատուկ պատկերաւ ևս կը ներկայացընեմք, առ 'ի գիւրութիւն ըմբռնողութեան։ Վստահ եմք որ հաճոյ պիտի անցնի այս մեր փոքրիկ աշխատութիւնն, և օգտաւէտ լինի ազգիս մանկանց. որ պիտի լինի միակ արժանաւոր վարձատրութիւն մեր ջանից։

Ստեփաննոս Պողոսեան
ՍԵՐԵԲՐԱԿԵԱՆՑ

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՏԵՂԾՈՒՄՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ

(ՄԻՆՉԵՒ 4000 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

1. Աստուած 'ի սկզբանէ վեց օրուան մէջ ստեղծեց երկինքն ու երկիրս ոչնչէն։
2. Առաջին օրը լոյսը ստեղծեց։

---

1. Աստուած քանի՞ օրուան մէջ ստեղծեց աշխարհս։
2. Վեց օրուան մէջ ի՞նչ կարգաւ ստեղծեց Աստուած զաշխարհս։

ՍՏԵՂԾՈՒՄՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ

(մոտ 4000 նախ քան Քրիստոս)

Երկրորդ օրը հաստատութիւնն ըրաւ, որ Երկինք ըսուեցաւ։

Երրորդ օրը երկիրս ծածկող ջուրը ցամաքէն զատեց. և առանձին տեղ ամփոփեց, որ ըսուեցաւ Ծով. ու երկրին հրաման տուաւ խոտ, բոյս և ամէն տեսակ ծառ բուսցընել։

Չորրորդ օրը երկնից աստղերն, արևն ու լուսինն ստեղծեց, և սահմանեց որ արևն ցորեկը լուսաւորէ, լուսինն՝ գիշերը. և ասոնցմով օր, ամիս և տարի որոշեց։

Հինգերորդ օրը հրամայեց որ ձկներն ու թռչուններն ըլլան, և օրհնեց զանոնք որ աճին ու բազմանան, ջրոյ և օդոյ մէջ սփռուին։

Վեցերորդ օրը հրամայեց Աստուած որ երկրէն ամէն տեսակ չորքոտանի և անասուն ելնեն, և օրհնեց զանոնք որ աճին ու բազմանան։

1. Նոյն օրն ամէն կենդանիք ստեղծելէն վերջ, ուզեց ա-նոնց տիրապետող մ'ալ դնել, որուն պէտք էր հնազանդէին

ամէն ձկունք, թռչունք և անասունք. ու գետնէն հող առնելով չինեց առաջին մարդն Ադամ, և ամէն կենդանիներէն վեր՝ բանական և անմահ հոգի մը փչեց անոր, որով ըստ պատկերի և ըստ նմանութեան Աստուծոյ ստեղծուեցաւ մարդս։

2. Վերջն Աստուած ամէն կենդանիք Ադամայ առջև բերաւ, որպէս զի անոնց անուն դնէ. Ադամ ալ ամենուն մէկ մէկ անուն դրաւ։

3. Բայց Ադամ միայն էր աշխարհիս վրայ՝ որ ըստ պատկերի և ըստ նմանութեան Աստուծոյ չինուած էր, ուստի ըսաւ Աստուած, «Աղէկ չէ որ մարդն առանձին ըլլայ, իրեն նման օգնական մ'ալ տանք». և Ադամայ վրայ խորին թմրութիւն մը ձգելով, անոր քնացած ժամանակ՝ մէկ կողն առաւ, և անկէց Եւա կինը չինեց, նոյնպէս ըստ պատկերի Աստուծոյ, և անմահ հոգի մը փչեց։

4. Այսպէս՝ Աստուած վեց օրուան մէջ երկինքն ու երկիրս իր մէջն եղած ամէն բաներով ստեղծելէն վերջ՝ եօթներորդ օրը ստեղծագործութենէ դադրեցաւ ու հանգչեցաւ. և օրհնելով այն օրն ուզեց որ սուրբ պահուի և իրեն նուիրենք։

---

1. Աստուած ինչպէս ստեղծեց զմարդն։
2. Կենդանեաց ո՞վ անուն դրաւ։
3. Աստուած ինչպէս ստեղծեց առաջին կինը։
4. Ի՞նչ ըրաւ Աստուած եօթներորդ օրը։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱԴԱՄ ԵՒ ԵՒԱ

(ՄԻ 4000 ԱՄԻ ԱՌԱՋ ՔՐԻՍՏՈՍ)

1. Աստուած Ադամ՝ու Եւա գեղեցիկ պարտէզ մը դրաւ որ Երկրաւոր Դրախտ կ՚ըսուէր. ուր ամեն տեսակ գեղեցիկ ծաղիկք և պաղատու ծառեր կային։ Աստնցմէ զատ երկու Ծառք ալ կային, որոց մէկը կ՚ըսուէր Ծառ կենաց և միւսն՝ Ծառ գիտութեան բարւոյ և չարի։

2. Աստուած հրաման տուաւ Ադամայ որ դրախտին ամեն ծառոց պտղէն ուտէ, բայց գիտութեան բարւոյ և չարի ծառոյն պտղէն ուտելը արգիլեց, և ըսաւ, «Այն օրն որ ուտելու ըլլաք՝ կը մեռնիք»։

3. Սատանան որ մարդուս երջանկութեան վրայ կը նախանձէր, օձի կերպարանքը երևեցաւ Եւայի և ըսաւ, «Ոչ եթէ այն ծառէն ուտելով կը մեռնիք, այլ մանաւանդ՝ գիտնալով Աստուած որ եթէ այդ պտղէն ուտելու ըլլաք, աչուընիդ կը բացուին և Աստուծոյ նման կ՚ըլլաք, բա-

րին ու չարը կը ճանչնաք, անոր համար արգիլած է ձեզի ծառոյն չմօտենալու»։ Եւա խաբուեցաւ այս խօսքերէ, և չդիմանալով պտղոյն գեղեցկութեան՝ փրցուց ու կերաւ, և Երկանն ալ տուաւ որ նոյնպէս կերաւ։

Այն ժամանակ աչուընին բացուեցաւ և իմանալով թէ մերկ են, թզենւոյ տերևովք իրենք-զիրենք ծածկեցին, և լսելով Աստուծոյ դրախտ գալը՝ ծառերու մէջ պահուըտեցան։

Կանչեց Աստուած զԱդամ՝ ծառոց մէջէն և ըսաւ. «Ո՞ւր ես Ադամ»։

Պատասխան տուաւ Ադամ, «Դրախտին մէջ քալելդ լսեցի ու վախցայ, և որովհետև մերկ էի՝ պահուըտեցայ»։ Ըսաւ Աստուած. «Ո՞վ ըսաւ քեզի թէ մերկ ես. չըլլայ թէ արգիլած ծառոյս պտղէն կերած ըլլաս»։ Պատասխանեց Ադամ. «Կինս որ ինձի տուիր՝ ինքը տուաւ ինձիև կերայ»։ Այն ատեն դարձաւ Աստուած և ըսաւ կնոջն. «Ինչո՞ւ դայդ գործեցիր»։ Պատասխանեց կինն. «Օձը խաբեց զիս»։ Աստուած ալ օձն անիծեց որ որովայնի վրայ սողալով երթայ։ Կնոջն ալ ըսաւ, «Վիշտերդ ու տառապանքդ շատնան, և ցաւով ծնանիս». իսկ Ադամայ ըսաւ. «Որովհետև կնոջդ մտիկ ըրիր և արգիլած ծառոյն պտղէն կերար, անիծեալ ըլլայ երկիր քեզի համար, և երեսացդ քրտամբք ուտես հացդ, մինչև որ նորէն հող դառնաս, վասն զի հող էիր ու հող պիտի դառնաս»։

Եւ Ադամայ ու իր կնոջ կաշիէ զգեստ հագցընելով դրախտէն դուրս հանեց, և հրաման տուաւ քերովբէից բոցեղէն սրով դրախտին մուտքը պահպանել։

---

1. Աստուած ո՞ւր դրաւ զԱդամ և զԵւա։
2. Աստուած ինչ պատուեր տուաւ Ադամայ։
3. Ադամ պահեց Աստուծոյ պատուերը։

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ԿԱՅԷՆ ԵՒ ԱԲԷԼ

(ԾԻ 4000 ՆԱԽ ՔԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍ)

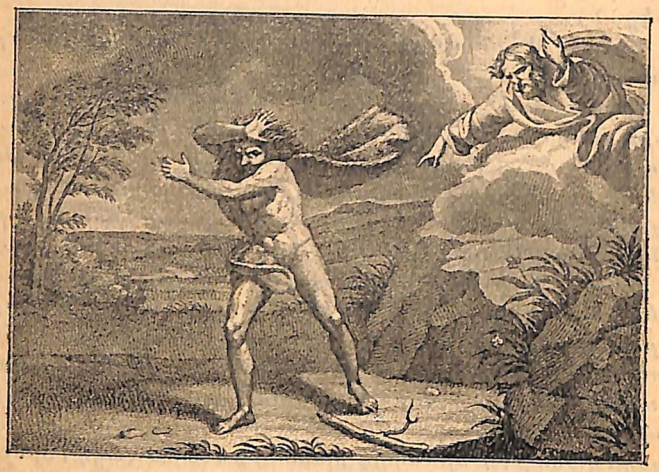

1. Ադամ երկու տղայ ունեցաւ, Կայէն ու Աբէլ։ Կայէն երկրագործ եղաւ, Աբէլ՝ հովիւ։

2. Օր մը երկուքն ալ իրենց ունեցածովն ուզեցին Աստուծոյ զոհ մատուցանել. Կայէն իր երկրին պտուղները բերաւ. Աբէլ ալ իր ոչխարաց գեղեցիկ ու պարարաները։ Աստուած Աբելի զոհին հաճեցաւ, իսկ Կայենինը չընդունեցաւ և մերժեց. ասոր համար սաստիկ նախանձեցաւ Կայէն, Աբելի վրայ, և օր մը խաբելով զինքը դրօսանքի պատճառաւ դաշտ տարաւ ու վրան յարձակեցաւ և սպաննեց։

3. Աստուած հարցուց Կայենի. «Ո՞ւր է Աբէլ եղբայրդ». Պատասխանեց Կայէն, « Մի՞թէ ես եղբօրս պահապանն եմ»։ Այն ատեն ըսաւ Աստուած խիստ ձայնով. « Ի՞նչ ըրիր, եղբօրդ արիւնն առ իս կը բողոքէ յերկրէ, ուստի

անիծեալ ըլլաս, և թափառական պտրտիս միշտ ասկէց վերջ, շատ աշխատիս և երկիրը պտուղ չտայ քեզի»։

4. Կայէն յուսահատած՝ իր բոլոր կեանքը թափառական ապրելով անցուց, մինչև որ իր թոռը Ղամէք օր մը անտառի մը մէջ զինքը վայրենի կենդանի համարելով նետով զարկաւ և սպաննեց։

5. Աստուած Ադամայ սիրտը մխիթարելու համար, Աբելի տեղ ուրիշ զաւակ մը տուաւ Սէթ անունով, որ Աստուծոյ շատ սիրելի եղաւ, իր օրդովք և ցեղովն հանդերձ, անոր համար Որդիք Աստուծոյ ըսուեցան, իսկ Կայենի ցեղն չար ըլլալով Որդիք Մարդկան կոչուեցան։

Աստուած Սեթայ ցեղն օրհնեց, և շատ երևելի մարդիկ ելան աստուածպաշտութեամբ և երկարակեցութեամբ, ինչպէս Ենովք, որ Աստուծոյ սիրելի ըլլալուն՝ ողջ ողջ աշխարհէս վերացաւ. Մաթուսաղա՝ որ 969 տարի ապրեցաւ, որոյ չափ երկայն ապրող մարդ չեղաւ աշխարհիս վրայ։

Քանի որ Որդիք Աստուծոյ խնամութիւն չէին ըներ Որդիք Մարդկան ըսուածներուն հետ, որոնք իրենց նախահօր Կայենի պէս աստուածպաշտութենէ թուլացած՝ կամաց կամաց կռապաշտութիւն սկսան ընել, միշտ Աստուծոյ սիրելի էին. բայց երբոր այս զգուշութիւնը մէկդի թողլով սկսան անոնց հետ խնամենալ, իրենք ալ դէջցան։ Անոնց խնամութենէ երևելի հսկաներ ծնան նոյն ժամանակ։

6. Ադամ նախահայրն երբոր մեռաւ 930 տարուան էր։

---

1. Ադամ քանի՞ տղայ ունեցաւ։
2. Կայէն ի՞նչպէս սպաննեց զԱբէլ։
3. Ի՞նչ ըսաւ Աստուած Կայենի։
4. Ի՞նչպէս մեռաւ Կայէն։
5. Ադամ ուրիշ զաւակ ունեցա՞ւ։
6. Ադամ քանի՞ տարուան մեռաւ։

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՋՐՀԵՂԵՂ

(ԾՀ 2450 ԽՄԲ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆ)

1. Մարդիկ՝ Աստուծոյ երախտիքը մոռցած՝ նորէն գէշ-ցեր էին, և իրենց մեղքն ու անօրէնութիւնն այնչափ շատ-ցաւ որ Աստուած ուզեց մեծ ջրհեղեղով մը զանոնք աշխարհէ ջնջել։

2. Սեթայ ցեղէն միայն Նոյ նահապետն արդար մնա-ցեր էր, ուստի Աստուած զինքը փրկել ուզելով՝ իր խոր-հուրդը յայտնեց անոր, և հրամայեց որ մեծ տապան մը շինէ, որոյ մէջ պիտի մտնէր ինքն ընտանեօքն։ Նոյ հնա-զանդեցաւ Աստուծոյ հրամանին, և այն հարիւր ամաց մէջ զոր անցուց տապանը շինելու համար, չէր դադա-րեր յապաշխարութիւն յորդորել զմարդիկ, բայց անոնք չզղջացան։

3. Երբոր տապանը շինուեցաւ՝ Նոյ նահապետն Աստու-ծոյ հրամանաւ մէջը մտուց աշխարհիս ամեն տեսակ սուրբ

կենդանիներէ՝ եօթն եօթն զոյգ, և անսուրբ կենդա-նիներէ՝ երկու երկու զոյգ, վերջը ինքն, և իր կինը և երեք որդիքն իրենց կանանց հետ մէկտեղ, ութ հոգի մէջը մտան, և Աստուած ալ վրանին դուռը փակեց։

4. Եօթն օր անցնելէ վերջ, յանկարծակի երկնից սահանք բացուեցան ու սաստիկ անձրև սկսաւ գալ որոտմունքով և կայծակով, յերկրէ ալ ամեն կողմանէ սկսաւ ջուր ել-նել ու բարձրանալ քառասուն օր անդադար, այնպէս որ բոլոր աշխարհս ջրով լեցուեցաւ, և բարձր լեռներէն ալ տասնըհինգ կանգուն վեր բարձրացաւ ջուրը, և ամեն մարդիկ և անասուն մեռան։

5. Տապանը տարի մը ամբողջ ջրոյն երեսը մնալէն վեր-ջը, Աստուած հոգմ հանեց որ կամաց կամաց ջուրը ցամ-քեցուց, տապանն ալ Հայաստանի Արարատ լեռան վրայ նստաւ։ Նոյ նահապետ ջրոյն քաշուելով երկրին ցամաքու-թիւնը փորձելու համար՝ տապանին պատուհանը բացաւ և ագռաւ մը թողուց որ ալ չդարձաւ։ Քանի մ՝օր ետքն ա-ղաւնի մ՝ալ թողուց որ իրիկուան դէմ՝ ձիթենւոյ կանաչ շիւղ մը բերանն առած դարձաւ եկաւ տապանն։ Այն ատեն իմացաւ Նոյ որ երկիրը ցամաքեր է, ելաւ տապա-նէն իր ընտանեօքն և ամեն կենդանիներով, և՝ ի շնոր-հակալութիւն Աստուծոյ բարեաց՝ սեղան շինեց և զոհ մատոյց, որ շատ հաճոյ անցաւ Աստուծոյ, և օրհնեց զինքը և խոստացաւ որ ալ ջրհեղեղով պիտի չպատժէ զմարդիկ, և իր այս ուխտին նշան տուաւ ծիրանի գօտին, որ երբոր ամպոց մէջ երևի՝ յիշենք Աստուծոյ մեծ գթու-թիւնն և ողորմութիւնը։

---

1. Ի՞նչ պատճառաւ ջրհեղեղ եղաւ։
2. Ո՞վ ազատեցաւ ջրհեղեղէն։
3. Որո՞նք տապանը մտան։
4. Ո՞րչափ ատեն տևեց ջրհեղեղը։
5. Ո՞ւր նստաւ տապանը։

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՆՈՅԻ ՈՐԴԻՔ

(ԾԻ 2400 ԽԻ ԵՌ ՔԻՐԷՈՊՈՍ)

1. Նոյ նահապետին երեք որդիքն էին՝ Սէմ, Քամ և Յաբեթ։ Ջրհեղեղէն վերջը Նոյ երկրագործութիւն կ՚ընէր. Եօր մը տնկած այգւոյն խաղողէն գինի չխնեց, և առանց անոր ուժը գիտնալու, քիչ մ՚աւելի խմեց, և գինովցած՝ անվայել գերքով պառկելով՝ քնացաւ։ Քամ իր որդին տեսնելով զհայրն այնպէս պառկած՝ փոխանակ պատկառելու վազեց ծաղրելով ու ծիծաղելով միւս եղբարց պատմեց. բայց անոնք յանդիմանեցին զինքը՝ և զգեստ մ՚առնելով, ետ ետ գնացին և հայրերնին՝ ծածկեցին։

Երբոր արթնցաւ Նոյ և զգաստացաւ, եղածն իմանալով՝ Սէմն ու Յաբեթը օրհնեց. իսկ Քամն անիծեց և եղբարցդ ծառայ ըլլաս ըսաւ։ Իսկ ինքը Ջրհեղեղէն ետքը երեք հարիւր և յիսուն տարի ալ ապրեցաւ, և 950 տարուան մեռաւ։

ԲԱԲԵԼՈՆԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

2. Սէմ, Քամ և Յաբեթի տղաքն և թոռունքն այնչափ բազմացան՝ որ բնակած տեղերնին քիչ կու գար իրենց, ուստի մտածեցին ասդիս անդին ցրուիլ։ Բայց մէկմէկէ չբաժնուած՝ որոշեցին մեծ աշտարակ մը շինել, որոյ գագաթն մինչև յերկինս հասնի։ Ուստի Սենաարայ դաշտին մէջ ժողովեցան անթիւ բազմութեամբ և արագ արագ սկսան աշտարակը բարձրացընել։ Բայց այս ամբարտաւան գործն անհաճոյ եղաւ Աստուծոյ, և յանկարծ լեզուներն խառնակեց, այնպէս որ իրարու ըսածը չհասկընալով աշտարակին շինութիւնը դադարեցաւ և տեղւոյն անունն ալ Բաբելոն դրին, որ խառնակութիւն ըսել է։

Ուստի խումբ խումբ բաժնուեցան. և Նոյի երեք որդիներէն յառաջ եկած մարդկութեան երեք մեծ ցեղերն գնացին բոլոր աշխարհս գրաւեցին։ Սեմայ ցեղն Ասիա բնակեցաւ, և անկէց եղան Իսրայելացիք. Յաբեթի ցեղն Եւրոպա անցաւ, իսկ Քամի սերնդովք Աֆրիկէ տարածուեցաւ։

---

1. Քանի՞ որդիք ունէր Նոյ, և ի՞նչ գործ կ՚ընէր։
2. Ի՞նչպէս եղաւ աշտարակաշինութիւնը։

66-2004
616
(3822/4)
(20416-60)
ՀԱՅԿ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ԱԲՐԱՀԱՄ ՆԱՀԱՊԵՏ

(ՄԻՆՉԵՎ 2000 ԱՄԻ ԱՌԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ)

1. Ջրհեղեղէն ետքը հաղիւ 400 տարի անցեր էր, մարդիկ Աստուծոյ մեծ պատուհասը մոռացած՝ դարձեալ դէջցան, և մինչև կռապաշտութիւն ալ սկսան ընել։ Այն ատեն Աստուած որոշեց իրեն յատուկ և սեպհական ժողովուրդ մ՚ընտրել, որոյ գլուխ դրաւ զԱբրահամ Նահապետ, և ըսաւ իրեն. «Եկ քու երկրէդ և ազգէդ, և եկուր բնակէ այն երկիրն որ քեզ պիտի ցուցնեմ, և ուր զքեզ մեծ ազգի մը հայր պիտի ընեմ, և ամեն ազգք քեզմով պիտի օրհնուին, և քու զաւկներդ երկնից աստղներէն աւելի պիտի բազմացընեմ»։

2. Աբրահամ մեկէն հնազանդեցաւ Աստուծոյ, առաւ իր Սառա կինն և Ղովտ եղբօրորդին և իր ծառայքն ու գընաց Քանանացւոց երկրին գեղեցիկ և բերրի դաշտերու մէջ Քեբրոն քաղաքը բնակեցաւ, Մամբրէի ըսուած

կաղնի ծառին տակ։ Ղովտ ալ իրմէ բաժնուելով գընաց Սոդոմ քաղաքը նստաւ, որ ընդարձակ և հարուստ քաղաք մ՚էր, բայց բնակիչքը շատ մեղաւոր ըլլալով Աստուծոյ բարկութիւնը վրանին շարժեր էին։

3. Նոյն ժամանակ հինգ թագաւորք, որոց մէջ էր նաև Սոդոմայ թագաւորն, ապստամբեցան Ելամացւոց թագաւորէն, որ անթիւ զօրքով վրանին ելաւ և յաղթեց, քաղաքները կողոպտեց և Ղովտն ալ գերի տարաւ։ Երբ լսեց Աբրահամ, առաւ իր ծառայները թշնամեաց վրայ վազեց, յաղթեց և զՂովտ իրեն մարդիկներով գերութենէն ազատեց։ Մինչդեռ կը դառնար՝ Մելքիսեդեկ Սաղիմայ թագաւորն, որ քահանայ Աստուծոյ էր, օրհնեց զԱբրահամ, որ առած աւարէն տասանորդ տուաւ անոր։

4. Աբրահամ Նահապետն՝ երբ ցորեկ ատեն իր տան դրան առջև նստած էր, երեք հոգի տեսաւ հեռուէն որ դէպ իրեն կու գային. դիմացնին ելաւ՝ ողջունեց և խնդրեց որ ներս գան իր տունը հանգչին, և իրենց կերակուր հանեց։ Անոնք իրեն ըսին թէ Սառա գալ տարի այս օրս տղայ պիտի ունենայ. Սառա որ չէր գիտեր թէ հրեշտակք են, դրան ետևէն լսեց ու ծիծաղեցաւ, ինչպէս ուրեկան պառաւ ըլլալուն համար։ Երբոր հրեշտակքն մեկնելու վրայ էին, պատմեցին Աբրահամու թէ Սոդոմ քաղաքը կործանելու կ՚երթան. Աբրահամ լսելուն պէս՝ գութը շարժեցաւ, և սկսաւ աղաչել որ եթէ տասն արդար գտնուի մէջը քաղաքն ազատեն, այլ չգտնուեցաւ։

---

1. Ի՞նչ ըրին մարդիկ ջրհեղեղէն վերջ։
2. Աբրահամ ո՞ւր բնակեցաւ։
3. Ղովտ կրցա՞ւ հանգիստ կենալ Սոդոմայ մէջ։
4. Աբրահամ ի՞նչպէս ընդունեցաւ երեք հրեշտակները։

ԴԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՍՈԴՈՄ ԳՈՄՈՐԱՅ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄՆ

(ԾՀ 2000 ԵՎ ՀԱՅ ՊԻՐԷՈՊՈՍ)

1. Երկու հրեշտակքն երեկոյեան դէմ Սոդոմ քաղաքն հասան։ Ղովտ որ քաղաքին դրան քովն նստած էր, երբ որ տեսաւ զիրենք՝ օտարական կարծեց ու գնաց աղաչեց որ իր տունը մտնեն և հանգչին։

Քիչ վերջը Սոդոմացիք բազմութեամբ եկան տունը պաշարեցին ու կը ստիպէին զՂովտ որ երկու հիւրերն իրենց յանձնէ. Ղովտ դէմ կեցաւ և մտիկ չըրաւ. ու երբ անոնք կ'ուզէին դուռը խորտակել և բռնութեամբ ներս մտնել, հրեշտակք զՂովտ ներս առին և աղատեցին անոնց հարուածներէն, և բոլոր քաղաքացւոց աչքերը կուրցուցին, այնպէս որ ունայն տեղ մինչև առաւօտ դուռը կը փնտռէին ու չէին գտներ։

2. Այն ատեն հրեշտակք պատմեցին Ղովտայ թէ քաղաքը կործանելու եկած են, և փութացուցին զինքն որ

ընտանիքն ու ազգականքը դուրս հանէ այն մեղաւոր քաղաքէն՝ որոյ վերջին վայրկեանը հասած էր Աստուծոյ առջևն իրենց անօրէնութեանց համար։ Ղովտայ ազգականքն զինքը ծաղր ըրին, և չուզեցին տեղերնէն շարժիլ։

Երբոր առաւօտ եղաւ՝ հրեշտակքն ատին զՂովտ և իր կինն և երկու աղջիկներն, և ձեռքերնէն բռնած քաղաքէն դուրս հանեցին, և ապսպրեցին որ չըլլայ թէ ետևնին նային, այլ առանց տեղ մը կենալու փութանուզզակի գիմացի լեռը ելնեն։

3. Արեգակը ծագեցաւ, և Աստուած սաստիկ կրակով խառն ծծումբէ անձրև մը թափեց յերկնից որ Սոդոմ, Գոմոր քաղաքներն և իրենց շրջակայ տեղերը բոլորովին այրեց ու կործանեց։

4. Ղովտայ կինն Աստուծոյ հրամանին դէմ, ետ դառնալ նայելուն համար աղէ արձան դարձաւ. Ղովտն ալ վախնալով որ թերևս լեռը չհասած կրակն իրեն հասնի, խնդրեց հրեշտակներէն որ մօտ քաղաքաց միոյն մէջ ապաւինի, անոնք ալ խնդիրքը կատարեցին, և մօտաւոր քաղաք մը տարին զինքը, որ իրեն պատճառաւ ազատ մնաց այն զարհուրելի պատուհասէն, և անոր համար Սեգովր ըսուեցաւ։

Աբրահամ իր կեցած տեղէն առաւօտանց նայեցաւ դէպ 'ի Սոդոմ, Գոմոր քաղաքներուն և թանձր ծուխ մը տեսաւ որ երկինքը կը պատէր, իմացաւ որ Աստուած կը պատժէր այն քաղաքները՝ և շատ ցաւեցաւ։ Այսպէս չորս քաղաք, Սոդոմ, Գոմոր, Ադամա և Սեբոյիմ մոխիր դարձան իրենց մեղաց համար։ Այս չորս քաղաքաց տեղ ընդարձակ և լճացեալ աղէ ջրոյ լիճ մը բռնեց, որ մինչև ցայսօր Մեռեալ ծով կ'ըսուի։

---

1. Ղովտ ի՞նչպէս ընդունեցաւ Աստուծոյ հրեշտակները։
2. Ի՞նչ իմացուցին հրեշտակները Ղովտայ։
3. Ի՞նչպէս պատժեց Աստուած Սոդոմ, Գոմոր քաղաքները։
4. Ղովտայ կինը ինչո՞ւ համար աղէ արձան դարձաւ։

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

ԱԲՐԱՀԱՄՈՒ ԶՈՀՆ

(ՄԻ 1900 ԴԻՒ ԽՈՆ ՊԷՐԷՏԻՍ)

1. Աբրահամ նահապետն՝ Աստուծոյ խոստացած ատեն տղայ մ՚ունեցաւ Սառայէն, և անունը դրաւ Իսահակ. բայց անկէց առաջ ուրիշ տղայ մ՚ալ ունեցեր էր իր Ագար եգիպտացի աղախնէն, որոյ անունն էր Իսմայէլ։

2. Սառա երբոր ծնաւ զԻսահակ և մեծցաւ, ալ չուզեց զԻսմայէլ և անոր մայրը քովը պահել, ուստի Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ Ագարայ ձեռքը ճամբու համար ուտելիք և տիկ մը ջուր տուաւ, և տղուն հետ տնէն դուրս հանեց։ Ագար ճամբան մոլորած՝ անապատի մէջ կը պտըտէր, քովն եղած ջուրը սպառեցաւ և ծարաւէն սկսան սաստիկ նեղուիլ. այն ատեն յուսահատած՝ թողուց տղան ծառի մը տակ, և ինքն քիչ մը հեռու գնաց նստաւ, որպէս զի որդւոյն մեռնիլը չտեսնէ։ Աստուած տղուն լալու ձայնը լսեց, ու ջուր բղխեցուց այն տեղէն.

Ագարայ ալ խոստացաւ որ մեծ ազգ մը պիտի ընէ զԻսմայէլ։

3. Իսահակ իր վարուքն ու բարուք ծնողացը մխիթարութիւնն էր, Աբրահամ՝ալ երբ բոլորովին հանգստութեան մէջ կը կարծէր ինքզինքը տեսնելով որ իր վրայ կը կատարուի Աստուծոյ խոստումը, յանկարծ հրաման առաւ յԱստուծոյ որ իր Իսահակ որդին ողջակէզ ընէ։

Աբրահամ բնաւ չտարակուսեցաւ, առաւօտը կանուխ ելաւ, որդւոյն ուսին վրայ դրաւ զոհին համար պէտք եղած փայտն, ինքն ալ սուրն ու կրակը ձեռքն առած՝ Աստուծոյ ցուցցած լեռան վրայ գնացին։ Ճամբան հարցուց Իսահակ, «Հայր, ըսաւ, փայտն ու կրակն ունինք, ո՞ւր է ողջակէզ ընելու ոչխարը»։ Պատասխանեց Աբրահամ, «Մի՛ հոգար, որդեակ, Աստուած կը պատրաստէ մեզի», ու առաջ գնացին։

Երբոր տեղն հասան, Աբրահամ սեղան շինեց, վրան շարեց փայտերը, վերջը զԻսահակ ալ կապեց, և սուրը քաշեց որ զոհէ, յանկարծ հրեշտակ մ՚երևեցաւ յերկնից ու ըսաւ, «Աբրահամ, Աբրահամ. մի՛ վնասեր որդւոյդ, հիմա իմացայ որ երկիւղած ես յԱստուծոյ, և իրեն հնազանդելու համար մինչև միակ որդւոյդ ալ չխնայեցիր»։ Դարձուց Աբրահամ՝ աչքը, տեսաւ խոյ մը որ եղջիւրներէն կախուած էր ծառի մը վրայ, առաւ և որդւոյն տեղ ողջակէզ ըրաւ։ Այս զոհին վրայ օրհնեց Աստուած զԱբրահամ և ըսաւ. «Որովհետև հնազանդեցար ինծի, քու ցեղդ պիտի օրհնեմ և երկնից աստղներէն աւելի պիտի բազմացընեմ»։

---

1. Քանի՞ զաւակ ունեցաւ Աբրահամ։
2. Աբրահամ ինչո՞ւ ճամբեց զԱգար։
3. Ի՞նչ զոհ հրամայեց Աստուած Աբրահամու որ մատուցանէ իրեն։

ԳԼՈՒԽ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ԻՍԱՀԱԿ

(ամէ 1870 Նոյ էն պէրէսոս)

1. Սառա 127 տարուան էր երբոր մեռաւ 'ի Քեբրոն քաղաք, Քանանացւոց երկրին մէջ. Աբրահամ ալ Մամբրէի գիմաց երկու այր գնեց և հոն թաղեց զՍառա մեծ սգով։

2. Աբրահամ տեսնելով որ ինքն ալ ծերացեր է, կանչեց զԵղիազար իր տան հազարապետն, և երդուընցուց որ չբլլայ թէ այլազգի կին առնու իր Իսահակ որդւոյն, այլ Միջագետք երթայ, իր հայրենիքն, և հոն իր տունէն և ազգատոհմէն աղջիկ մը բերէ Իսահակայ կնութեան։ Հաւատարիմ ծառայն երդուընցաւ, առաւ տասն ուղտ, ոսկի, արծաթ և շատ ընծաներ, և գնաց։

Երբոր Նաքովրայ քաղաքն հասաւ, պարսպէն դուրս ջրհորի մը քով կանգ առաւ, և ուղտերն հանգչեցուց, և հոն Աստուծոյ աղօթք ըրաւ, խնդրեց որ երբոր քաղաքին

աղջկունք գալու ըլլան իրենց սափորներով ջուր առնելու համար, որ աղջկան որ ինքն ըսելու ըլլայ թէ՝ ինձի քիչ մը ջուր տուր, և նա մէկէն խմցընէ և իրեն անասնոց ալ ջուր տայ, այն աղջիկն է զոր Աստուած պատրաստած է Իսահակայ համար։

3. Եղիազար Հազիւ թէ աղօթքը լմնցուց, եկաւ Ռեբեկա, Աբրահամու եղբօրորդւոյն աղջիկն, և իր սափորով ջրհորէն ջուր առաւ։ Եղիազար, խմելու ջուր խնդրեց, Ռեբեկա մէկէն ուսէն վար իջեցուց սափորը խմցուց, և իրեն անասնոց ալ ջուր տուաւ։ Այն ատեն Եղիազար հարցուց թէ ովէ. և երբոր իմացաւ՝ շնորհակալութեամբ փառք տուաւ Աստուծոյ, հանեց ոսկի զինդեր՝ անոր ականջները դրաւ, և ոսկի ապարանջանք անցուց ձեռքը. Ռեբեկա ալ ուրախութեամբ տունը գնաց։ Լաբան անոր եղբայրն երբոր տեսաւ, և եղածն իմացաւ, վազեց տուն կանչեց Եղիազարն և կերակուր հանեց. բայց ինքն չուզեց ուտել մինչև որ ըսելիքը չզրուցէ, և ինչ բանի համար եկած ըլլալը չիմացընէ. անոնք երբոր լսեցին, Աստուծոյ բանն է ըսին և հաւանեցան։ Եղիազար այն ատեն շատ ընծաներ տուաւ Ռեբեկայի, և իր մօրն ու եղբօրը Լաբանու, և վերջը զՌեբեկա և անոր նաժիշտները հետն առած դարձաւ առ Աբրահամ։

Երբոր մօտեցան քաղաքին, Իսահակ դաշտն ելած կը պտըտէր. տեսաւ զինքը Ռեբեկա և հարցուց Եղիազարի թէ ովէ. և երբոր իմացաւ թէ Իսահակն է, վար իջաւ ուղտէն և մեծարանքով դիմաւորեց։ Շատ ուրախացաւ Իսահակ, զինքը իրեն կին առաւ, և մխիթարեցաւ իւր մօր Սառայի մահուան վրայ։

---

1. Սառա քանի՞ տարի ապրեցաւ, և ո՞ւր մեռաւ։
2. Աբրահամ իր որդւոյն Իսահակայ համար ո՞ր աղգէն կին ուզեց առնել։
3. Եղիազար ո՞ր աղջիկն ընտրեց Իսահակայ կնութեան համար։

ԳԼՈՒԽ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՅԱԿՈԲ ԵՒ ԵՍԱՒ

(ՀԱՅ 1850 ԹՎԻ ԽՄԲԻԹԱՐԻՆ)

1. Իսահակ երկու տղայ ունեցաւ Ռեբեկայէ. Եսաւ և Յակոբ։ Յակոբ հեզահոգի էր, Եսաւ բնութեամբ խիստ. և որովհետև անդրանիկն էր, իրեն կ'ինար թէ՝ ժառանգութիւնն, և թէ հայրական օրհնութիւնը։ Օր մը Եսաւ որսէն հոգնած տուն դարձաւ, և տեսաւ որ Յակոբ ոսպէ ապուր եփած էր և ուզեց։ Յակոբ ալ ըսաւ. « ԵԹԷ անդրանկութեանդ իրաւունքն ինձի տաս կու տամ»։ Եսաւ անդրանկութիւնն արհամարհեց ու տուաւ, և ոսպնաթանն առաւ, կերաւ։

2. Իսահակ շատ կը սիրէր զԵսաւ, վասն զի ճարտար որսորդ մ'էր, հօրը սիրած կերակուրը կը պատրաստէր։ Օր մ'ալ կանչեց Իսահակ զԵսաւ և հրամայեց որ որս բերէ, որպէս զի ուտէ և վերջին հայրական օրհնութիւնը տայ։ Ռեբեկա այս իմանալով, դաշտ խաւրեց զՅակոբ

զոր կը սիրեր, որ ուլ մը բերէ, եփեց և Եսաւայ զգեստն անոր հագցուց, ուլին մորթն անոր թևերուն և վզին յարմարցուց, որպէս զի Եսաւայ նմանի, որ շատ մազոտ էր. և կերակուրը տուաւ որ հօրը տանի։ Իսահակ Յակոբայ ձայնը լսելուն պէս տարակուսեցաւ. բայց անոր ձեռքերը շօշափելով խաբուեցաւ՝ վասն զի ծերութենէ ալ չէր տեսներ, և վերջին օրհնութիւնը տուաւ։ Յակոբ հօրը քովէն հազիւ մեկներ էր, մտաւ Եսաւ իր պատրաստած որսովը՝ և հայրական վերջին օրհնութիւնն ուզեց. զարմացաւ Իսահակ, և հարցուց թէ ո՞վ է այն որ քիչ մ'առաջ եկաւ, օրհնութիւնն առաւ։ Այն ատեն իմացաւ Եսաւ, և կրկին խաբուելուն վրայ սաստիկ ոխ պահեց Յակոբայ դէմ, և կ'ուզէր սպաննել։ Եղբօրը ձեռքէն Յակոբ խալսելու համար՝ Միջագետք գնաց, իր մօրեղբօր Լաբանուքով։ տասնըչորս տարիքովը աշխատեցաւ, և 'ի վարձ անոր երկու դստերքն, Լիա և Ռաքէլ, իրեն կին առաւ։

---

1. Իսահակ Ռեբեկայէ քանի՞ տղայ ունեցաւ։
2. Եսաւ ի՞նչպէս վաճառեց իր անդրանկութիւնը։

ԳԼՈՒԽ ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ

ՅԱԿՈԲԱՅ ԴԱՐՁԸ

(ԾՀ 1820 Նախ քան Քրիստոս)

1. Յակոբ Լաբանու քով քսան տարի կենալէ վերջը, տեսնելով որ իր ոչխարներն ու կենդանիները այնչափ շատցեր են որ Լաբանու և անոր որդւոց նախանձը կը շարժէր, միտքը դրաւ իր երկիրը դառնալ։

2. Օր մը մինչդեռ Լաբան հեռու տեղ մը գնացեր էր, Յակոբ գաղտուկ առաւ իր ընտանիքը, տղաքն ու բոլոր ունեցածն և ճամբայ ելաւ։ Տեղ մը հասան և հոն հանգչեցան. նոյն գիշեր Աստուծոյ հրեշտակ մ'եկաւ և Յակոբայ հետ մենամարտեցաւ մինչև առաւօտ, և յաղթել չը-կարենալով՝ անոր սրունքի ջիղը թմրեցուց և սկսաւ կաղալ. բայց Յակոբ չթողուց հրեշտակը մինչև որ զինքը չօրհնէ, հրեշտակն ալ օրհնեց և անունը փոխեց Իսրայէլ դրաւ, որ Աստուածատես ըսել է. անոր համար Եբրայեցիք՝ Իսրայելացիք ալ կ'ըսուին։

3. Երբ երկիրը մօտեցաւ՝ լսեց Յակոբ թէ Եսաւ եղբայրը չորս հարիւր հոգւով իրեն դէմ կու գայ, սաստիկ վախցաւ, և չատ մ'ընծաներ տուաւ իր մարդկանց ձեռքն որ երթան Եսաւայ պատարագ տանին և սիրտն առնուն։ Երբոր մօտեցաւ Եսաւ, Յակոբ եօթն խումբ բաժնեց իր կանայքն ու տղաքը, և անոնցմէ առաջ անցնելով՝ գնաց եօթն անգամ երկրպագութիւն ընէրաւ եղբօրը և ողջունեց, հետը եղողներն ալ նոյնպէս ըրին։ Այս որ տեսաւ Եսաւ, գութը շարժեցաւ, վազեց Յակոբն համբուրեց լալով։ Տեսնելով Յակոբայ որդւոց բազմութիւնը, ուրախակից եղաւ, սիրով ընդունեցաւ անոր խաւրած ընծայքն և ուզեց մէկտեղ դառնալ. բայց Յակոբ չնորհակալ եղաւ՝ չուզեց, վասն զի կամաց կամաց կ'ուզէր երթալ, իր մանր տղոց և անասնոց պատճառաւ։

4. Երբոր Յակոբ Քեբրոն հասնելու մօտ էր, ճամբուն վրայ Ռաքէլ Բենիամինը ծնանելու ատեն մեռաւ, և հոն Եփրաթայի ճամբուն վրայ թաղուեցաւ. Յակոբ ալ արձան կանգնեց, որ Շիրիմ Ռաքէլի ըսուեցաւ, և յետոյ Բեթղեհէմ։

5. Յակոբ Քեբրոն եկաւ իր Իսահակ հօրը քով, և զինքը ողջ գտաւ, որ քանի մը տարի ալ ապրելով՝ 180 տարուան վախճանեցաւ, և իր երկու որդիքն Յակոբ և Եսաւ թաղեցին զինքը՝ իր հարց գերեզմանին մէջ։

6. Յակոբայ որդիքը տասներկու էին, և անոնցմէ ճեւացան Իսրայելացւոց երկոտասան ցեղերն։ Յակոբայ որդւոց անուններն էին Ռուբէն, Շմաւոն, Ղեւի, Յուդա, Դան, Նեփթաղիմ, Գադ, Ասեր, Իսաքար, Զաբուղոն, Յովսէփ ու Բենիամին. երկու վերջինքս Ռաքելի որդիքն էին։

---

1. Յակոբ որչափ ատեն Լաբանու քով կեցաւ։
2. Ի՞նչ տեսիլք տեսաւ Յակոբ։
3. Յակոբ ի՞նչ կերպով Եսաւայ առջև ելաւ։
4. Ո՞ւր վախճանեցաւ Ռաքէլ։
5. Իսահակ քանի՞ տարեկան վախճանեցաւ։
6. Քանի՞ որդիք ունեցաւ Յակոբ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՈՏՈՄԱՆԵՐՈՐԴ

ՅՈՎՍԷՓԱՅ ԵՐԱԶՆԵՐԸ

(ԾԻ 1800 ԵՄԷ ԺԱՄ ՀԸԲՐԷՈՅՈՒ)

1. Յակոբ նահապետն իր որդւոց մէջ զՅովսէփ ամենէն աւելի կը սիրէր, և ծաղկեայ գեղեցիկ պատմուճան մը շինել տուած էր իրեն։ Եղբայրներն կը նախանձէին Յովսեփայ վրայ, և իրենց նախանձն աւելի սաստկացաւ երբոր Յովսէփի իր տեսած երկու երազները անոնց պատմեց։ Առաջինն էր. Յովսէփ տեսեր էր երազի մէջ՝ որ իր եղբարց հետ որայ կը կապէին դաշտի մը մէջ, յանկարծ իր որայն կանգնեցաւ, և եղբարց որայքն իրեն երկրպագութիւն ըրին։ Երկրորդ երազն այս էր. տեսեր էր որ արեգակը, լուսինն ու մեծասան աստեղք իրեն երկրպագութիւն կ'ընէին։ Այսոր վրայ եղբարց նախանձն յատելութիւն փոխեցաւ և իրենց վրէժը հանելու առթի մը կը սպասէին։

2. Անգամ մը եղբարքն Սիւքեմ հեռու տեղ գնացեր էին

ոչխար արածելու համար. Յակոբ հայրերնին իրենցմէ լուր չառնելով և տեսնելով որ կ'ուշանան, զՅովսէփ խաւրեց որ երթայ զիրենք գտնէ և տեղեկութիւն բերէ։ Երբոր եղբարքը զինքը հեռուէն տեսան, «Ահա երազատեսը կու գայ ըսին, սպաննենք զինքը»։ Բայց Ռուբէն զինքը անոնց ձեռքէն ազատելու մտօք, ըսաւ. «Մեղք է եթէ սպաննենք, ցամաք հորի մը մէջ նետենք»։ Անոնք ալ հաւանեցան, բռնեցին զՅովսէփ և ջրհորի մը մէջ իջուցին ուր ջուր չկար։

3. Քիչ վերջը բազմութիւն մարդկանց տեսան որ դէպի Բենց կու գային. ասոնք իսմայելացի վաճառականք էին որ բեռնաւորած ուղտերով Եգիպտոս կ'երթային խունկ, ռետին և զմուռս կը տանէին։ Մէկէն զՅովսէփ անոնց վաճառելու խորհուրդը մտքերնին ինկաւ, և հետերնին դաշնադրեցան, քսան արծաթոյ իրենց տուին զՅովսէփ. անոնք ալ Եգիպտոս Պետափրէս անուամբ Փարաւոնի դահճապետին ծախեցին զինքը։

Ռուբէն որ եղբարց քովը չէր երբոր զՅովսէփ վաճառեցին, եկաւ ջրհորին քով, ու չգտնելով զինքը, վազեց հարցուց եղբարց թէ ինչ եղաւ Յովսէփ. և երբոր իմացաւ՝ սաստիկ տրտմութենէ զգեստները պատռեց և լացաւ։ Եղբարքն ալ Յովսեփայ ծաղկեայ պատմուճանն առին, այծու արեան մէջ թաթաւեցին և տարին Յակոբայ ցուցցին, ըսելով թէ այսպէս գտանք դաշտի մէջ։ Յակոբ հայրերնին ճանչցաւ իր որդւոյն պատմուճանն ու «Գազան մը կերաւ որդիս» ըսելով՝ անդադար կ'ողբար ու կու լար. բոլոր ընտանիքն եկան զինքը մխիթարելու համար, բայց չուզեց մխիթարուիլ։

---

1. Յակոբ նահապետն իր որդւոց մէջ ամենէն աւելի զՅովսէփ կը սիրէր։
2. Յակոբ զՅովսէփ ինչո՞ւ համար խրկեց։
3. Յովսեփայ եղբարքը ինչո՞ւ համար զինքը ջրհորէն հանեցին։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ

ՅՈՎՍԷՓ ՓԱՐԱՒՈՆԻ ԵՐԱԶՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵԿՆԷ

(ԾՄ 1800 ԵՆԻ ԱՌՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ)

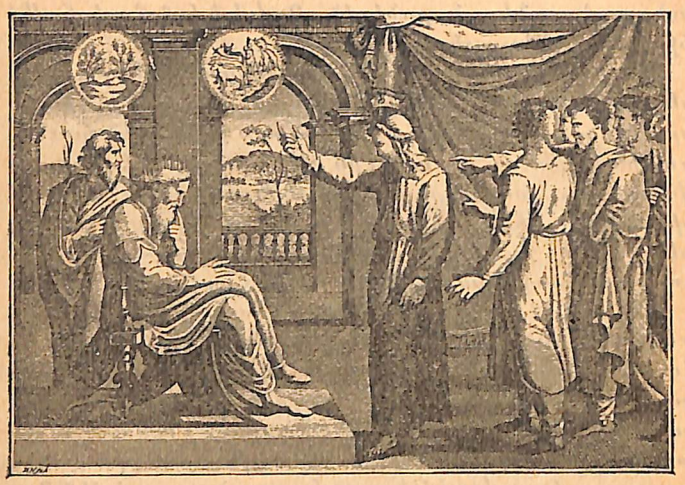

1. Աստուած Յովսեփայ հետ էր՝ ուր որ կ'երթար. Պետափրէս ալ տեսնելով Յովսեփայ իմաստութիւնն ու հաւատարմութիւնը՝ դինքն իր տան հազարապետն ըրաւ, և ամէն իշխանութիւն իրեն ձեռքը տուաւ։

Պետափրեսի կինն ուզեց զՅովսէփ մոլորցընել ու մեղաց մէջ ձգել, բայց ինքը յանձն չառաւ ու փախաւ քովէն. այն ատեն կինը զրպարտութեամբ բոլոր յանցանքը Յովսեփայ վրայ ձգեց, երիկն ալ հաւատալով՝ բանտ գնելտուաւ զՅովսէփ։ Բանտապետն ալ քիչ ատենէն տեսնելով Յովսեփայ իմաստութիւնը, բանտն անոր ձեռքը յանձնեց. հոն կային նաև թագաւորին երկու ծառայքն՝ որ յանցանքի մը համար պատժուեր էին։ Այսոնք օր մը երազ տեսած ըլլալնուն համար չատ այլայլեր էին. Յովսէփ քովերնին մօտեցաւ, քաղցրութեամբ

պատմել տուաւ՝ և երազնին մեկնեց, և ինչպէս որ ըսաւ, նոյնպէս ալ կատարուեցաւ։

2. Երկու տարի վերջը Փարաւոն երազ տեսաւ ու խռովեցաւ. քնոյն մէջ իրեն երևցեր էր թէ Նեղոս գետոյն եզերքն եօթն գեղեցիկ ու պարարտ կովեր կ'արածէին, վերջը եօթն վատոյժ ու զազիր կովեր ելան առաջինքը կլլեցին։ Արթնցաւ Փարաւոն ու նորէն քնացաւ. տեսաւ որ մէկ արմատէն եօթն պարարտ ցորենի հասկեր ելան, վերջը եօթն հատ ցամաք հասկեր որ առաջինքը կլլեցին։ Փարաւոն մէկէն իր իմաստուններն ու մոգերը կանչեց, բայց մեկնութիւն մը չկրցան տալ։ Այն ատեն իմացուցին Յովսեփայ համար թէ երազները ճիշտ կը մեկնէ. կանչել տուաւ ու պատմեց իր տեսած երազները։

Պատասխան տուաւ Յովսէփ, թէ երկու երազներն ալ նոյն բանը կը նշանակեն. եօթն գեղեցիկ կովերը և եօթն գեղեցիկ հասկերը՝ եօթն առատութեան տարի կը նշանակեն, անոնցմէ վերջը պիտի գան եօթն սովոյ տարիներ՝ որ առաջին եօթն առատութեան տարիներն պիտի մոռցընեն. ուստի ըսաւ թագաւորին, «Պէտք է որ խելացի մարդ մը գտնես, որ առատութեան տարիներու մէջ ցորեն ժողովէ ու պահէ սովոյն համար»։ Փարաւոն զարմանալով Յովսեփայ իմաստութեան վրայ, «Այժմ զՁ թագաւորութեանս մէջ, քեզմէ աւելի խելացի մարդ չկայ, ըսաւ, որ այս գործը կարենայ կատարել. Դու ըլլաս իմ երկրորդս ու հրամանատար բոլոր Եգիպտոսի վրայ»։ Եւ իր մատանին հանելով՝ Յովսեփայ մատն անցուց, ու փառաւոր հագուստով թագաւորական կառքին մէջ Եգիպտոսի ամէն քաղաքները շրջեցընել տուաւ։

Յովսէփ ուր որ գնաց՝ անթիւ չտեմարաններ շինել տուաւ, և բոլոր երկրին ցորենը ժողովեց. երբոր անցան առատութեան եօթն տարիները և սովն եկաւ, այն ատեն ամենայն մարդ Յովսեփայ կը դիմէր ու դրամով ցորեն կ'առնուր։

---

1. Պետափրէս ի՞նչ գործ յանձնեց Յովսեփայ։
2. Ի՞նչպէս ելաւ Յովսէփ բանտէն։

ԳԼՈՒԽ ՁՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ

ՅՈՎՍԷՓ ԻՆՔԶԻՆՔԸ ԵՂԲԱՐՅԸ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

(—Մ 1800 Ն—Ի ԺԱՆ ՔԻՐԻՈՍ—)

1. Սովը սաստկանալով մինչև Քանանացւոց երկիրն հասաւ. Յակոբ ալ լսելով որ Եգիպտոս ցորեն կը վաճառուի, հոն խաւրեց իր որդիքն ցորեն գնելու համար։

Յովսէփ իր եղբարքը տեսնելով՝ չճանչնալ ձևացուց ու խստութեամբ խօսեցաւ հետերնին թարգմանով. «Լրտես էք, ըսաւ, երկիրս դիտելու եկեր էք»։ Անոնք ալ «Քաւ լիցի տէր, ըսին, Քանանացւոց երկրէն եկանք ցորեն գնելու, մենք ամենքնիս մարդու մը զաւակ ենք, տասներկու եղբարք ենք. կրտսերը ծերունի հօրերնուս քով է, ու մէկ մ'ալ կորսուած է»։ Այն ատեն ըսաւ Յովսէփ, «Զըսի՞ թէ լրտես էք. չեմ թողուր որ երթաք մինչև որ ձեր պղտի եղբայրն ալ առջևս չգայ». ու զիրենք բանտ դնել տուաւ։ Երկրորդ օրն հանեց, ու Շմաւոնը քովը պահելով միւսներուն առատ ցորեն տուաւ ու տեղերնին խաւրեց։

Անոնք գնացին իրենց հօրը պատմեցին թէ ինչպէս Եգիպտոսի իշխանը խստութեամբ վարուեցաւ հետերնին, և թէ կ'ուզէ Բենիամինն ալ տեսնել։ Հայրերնին նեղացաւ իրենց ըսելով, «Ինչո՞ւ համար պատմեցիք իրեն թէ կրտսեր եղբայր մ'ալ ունիք. Յովսէփ մեռաւ Շմաւոնը քովս չէ, Բենիամինն ալ կ'ուզէք առնուլ». և չուզեց որ Բենիամին հետերնին երթայ։

Բայց երբոր ցորենը սպառեցաւ, ստիպուեցաւ Բենիամինն ալ եղբարցը հետ խաւրելու. անոնք գնացին Յովսեփայ դիմացն ելան, և բերած ընծանին իրեն մատուցին։ Յովսէփ սիրով ընդունեցաւ, հարցուց թէ հայրերնիդ ողջ է, ու Բենիամինը սիրեց, Շմաւոնն ալ ազատ թողուց։

2. Երկրորդ օրն՝ երբոր ճամբայ պիտի ելնէին, հրաման տուաւ Յովսէփ իր հազարապետին իր արծաթէ գաւաթն Բենիամինի խուրձին մէջ պահելու. և երբոր բաւական հեռացեր էին, մարդ հասցուց որ յանգիմանեց զիրենք արծաթէ բաժակը գողնալուն համար։ Անոնք չփութեցան ու «Մեռնի՛, ըսին, որոյ քով որ գտնուի»։ Մարդը փնտռեց և Բենիամինի խուրձին մէջ գտաւ. իրենք ալ յուսահատած քաղաք դարձան և Յովսեփայ ոտքն ինկան որ իրենց ծերունի հօր սիրուն համար ներէ։ Յովսեփայ սիրտը ելաւ, հեռացուց քովէն ամենայն մարդ, ու երբոր առանձին մնաց եղբարց հետ, ըսաւ, «Ես եմ Յովսէփ ձեր եղբայրը», և սկսաւ իրենց լեզուով հետերնին խօսիլ. անոնք այլայլեցան ու վախցան, բայց Յովսէփ զիրենք համբուրեց ու մխիթարեց, և ամենայն պատուով իրենց հօրը խաւրեց որ առնուն զինքը Եգիպտոս բերեն։

Յակոբ երբոր լսեց՝ սիրտը վառուեցաւ, «Յովսէփս ողջ է, չմեռած երթամ տեսնեմ զինքն» ըսաւ, ու Եգիպտոս եկաւ, և զՅովսէփ տեսնելով անպատմելի ուրախութեամբ լեցուեցաւ. և քիչ տարի անցնելէն ետքը մեռաւ 147 տարեկան։

---

1. Ինչպէս ընդունեցաւ Յովսէփ իր եղբայրները։
2. Յովսէփ ինչպէս չճանցուց ինքզինքը իր եղբարցը։

ԳԼՈՒԽ ՀՆԳԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ

ՅՈԲ ԵՐԱՆԵԼԻ

(ՄԻ 1740 ԹՎԻ ԱՌԱՋ ՔԻՐԻՍՏՈՍԻ)

1. Այս ժամանակս կ'ապրէր Աւսիդ աշխարհին մէջ Յոբ անուամբ իշխանն աստուածավախ և արդար մարդ մը. եօթն մանչ և երեք աղջիկ զաւակ ունէր, հարստութեանն ալ չափ չկար։ Սատանան միտքը դնելով որ Յոբայ ցուցրցած աստուածպաշտութիւնն առ երեսս է, հրաման ուզեց յԱստուծոյ զինքը չարչարելու, իր հաւատարմութիւնը փորձելու համար. Աստուած ալ հրաման տուաւ, միայն ապսպրեց որ անոր անձին չդպչի։

2. Օր մը յանկարծ մէկն եկաւ ըսաւ Յոբայ. «Ուղակները բոլոր եղներդ, ուղտերդ և էշերդ գողցան և պահպաններն սպաննեցին, ես միայն կրցայ ազատիլ և եկայ պատմել քեզի»։ Հազիւ թէ խօսքը լմնցուց՝ ուրիշ մ'եկաւ, ըսաւ, «Երկնքէն կրակ իջաւ, ոչխարներդ ու հովիւներդ այրեց, ես միայն մնացի և եկայ պատմել

քեզի»։ Շուտով վրայ հասաւ երրորդ մը և ըսաւ, «Որդիքդ և դստերքդ իրենց մեծ եղբօր տունը կ'ուրախանային, յանկարծ մեծ փոթորիկ մ'ելաւ, տունը կործանեց և զամենքը մեռուց»։ Այս որ լսեց Յոբ ոտք ելաւ, պատառեց իր զգեստն, և գետինն ինկնալով Աստուծոյ երկրպագութիւն ըրաւ, և ըսաւ, «Աստուած տուաւ և Աստուած առաւ, ինչպէս որ կամեցաւ նոյնպէս եղաւ, օրհնեալ ըլլայ իր կամքը»։

Սատանան տեսնելով որ այնչափ մեծամեծ չարիք հասցընելէն վերջ Յոբ ամենևին տրտունջ մը չէր հանած. ըսաւ Աստուծոյ, «Հրաման տուր ինծի իր անձին ալ դպչելու, այն ատեն կը տեսնես թէ ինչպէս կ'անիծանէ զքեզ»։ Աստուծոյ թոյլ տալովը՝ Յոբայ գլխէն մինչև ոտքը վերք ու խոց ելաւ, այնպէս որ Յոբ մարդկան զզուելի եղած՝ ստիպուեցաւ քաղաքէն դուրս աղբիւսի վրայ նըստիլ և խեցիով իր թարախները կը մաքրէր. սակայն այս անտանելի տառապանաց մէջ ոչ երբէք բերնէն գանգատ մը հանեց Աստուծոյ դէմ, անոր հակառակ՝ անդադար գոհութիւն կու տար Աստուծոյ։

3. Լսելով իր թշուառութիւնն իրեն երեք բարեկամթագաւորները, եկան զինքը տեսնելու և մխիթարելու. բայց Յոբ այնչափ խեղճացեր էր որ չկրցան ճանչնալ զինքն ու օրերով առանց խօսելու կուլային իրենվրայ. Յոբ ալ զիրենք մխիթարեց ըսելով թէ Աստուած՝ իմ համբերութիւնս կը փորձէ։ Ցիրաւի՝ տեսնելով Աստուած Յոբայ ամենամեծ հաւատարմութիւնն՝ եօթն տարի վերջը նորէն առաջին առողջութիւնը դարձուց իրեն, և զինքը օրհնելով առաջինէն աւելի հարստացուց և դարձեալ եօթն մանչ և երեք աղջիկ պարգևեց իրեն։ Այսոր վրայ Յոբ 170 տարի ալ ապրեցաւ, և թոռան թոռն տեսնելով, 248 տարուան վախճանեցաւ։

---

1. Ո՞վ էր Յոբ։
2. Ի՞նչ ձախորդութիւնք պատահեցան Յոբայ։
3. Աստուած ինչո՞վ վարձատրեց Յոբայ համբերութիւնը։

ԳԼՈՒԽ ՎԵՇՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ

ՄՈՎՍԷՍ

(ԿՏ 1450 ԿԱԽ ԶՈՒՐԷՍՈՒ)

1. Յակոբ նահապետին մեռնելէն վերջ, Իսրայելացիք այնչափ բազմացան Եգիպտոսի մէջ, որ Թագաւորը ա-նոնցմէ վախնալով հրամայեց Իսրայելացւոց ամենայն ա-րու տղաք գետը ձգել։

2. Ղեւեայ ցեղէն Ամրամ անունով մարդ մը կայտառ ու սիրուն տղայ մ՝ունենալով, երեք ամսոյ չափ ծածուկ պահեց, և ալ չկարենալով աւելի պահել, իր կինը խսիրէ հիւսուած սապատ մ՝առաւ, ձիւթով օծեց և տղան մէջը դնելով Նեղոս գետը ձգեց։ Փարաւոնի աղջիկն իր նաժիշտներով լուացուելու եկած առեն, կը տեսնէ սապատը, բանալ կու տայ և տղան մէջը տեսնելով շատ կը գթայ վրան։ Մարիամ՝ տղուն քոյրը, որ գետին եզերքը կեցած կը նայէր թէ ինչ պիտի ըլլայ տղուն վախճանը, մէկէն վազեց և հարցուց իշխանուհւոյն թէ կուզէ՞ որ

կաթնտու կին մը կանչէ, ու գնաց մայրը բերաւ. իշխա-նուհին ալ իրեն կը յանձէ տղան, որ երբոր մեծնայ թագաւորական արքունիք բերէ։ Տղուն անունն ալ Մով-սէս դրաւ, որ Ջրէ ազատած ըսել է։

3. Մովսէս քառասուն տարի թագաւորական պալատը կենալով, եգիպտացւոց ամենայն գիտութիւնները սովրե-ցաւ, բայց իր ազգը չմոռացաւ, և օր մը Իսրայելացւոց այց եղած ժամանակ տեսնելով Եգիպտացի մը որ գիսրա-յելացի մը կը ծեծէ, վրան վազեց, սպաննեց և աւազի տակ թաղեց։ Բայց երբոր լսեց որ այս դէպքին վրայ թագաւորը զինքը կը փնտռէ ձերբակալելու համար, Մադիանացւոց երկիրը փախաւ։ Հոն ոչխար արածելու ժամանակ, երևե-ցաւ իրեն Աստուած, բռնկած մորենւոյ մը մէջէն և ըսաւ «Մովսէս, Եգիպտոս գնա, և իմ ժողովուրդս ազատէ Եգիպտացւոց ձեռքէն»։ Այլ և այլ նշաններ ալ տուաւ, որպէս զի ժողովուրդն իրեն հաւատայ։

4. Մովսէս, և Ահարոն իր եղբայրը, թագաւորին գնա-ցին, որպէս զի ժողովուրդն արձակէ, բայց Փարաւոն ա-մենևին չուզեց մտիկ ընել, այլ մանաւանդ թէ աւելի չարչարեց Իսրայելացիները։ Աստուած ալ տասն ահա-ւոր պատիժներ խաւրեց Եգիպտոսի վրայ, որ քիչ օ-րուան մէջ փճացուց երկիրն, նախ Ա. բոլոր ջրերն ա-րիւն դարձան, Բ. երկիրը գորտերով լեցուեցաւ, Գ. Մուկով, Դ. շանաճանճով, Ե. Եգիպտոսի ամեն կենդա-նիք սատկեցան, Զ. Մարդիկներու և մեացած անասնոց վրայ ուռեցքներ ելան, Է. Սաստիկ կարկտով արտերը ու բոյսերը փճացան, Ը. Անթիւ մարախ ելաւ որ կարկը-տին մեացածը կերաւ լմընցուց, Թ. մութ խաւար պատեց բոլոր երկիրը երեք օր շարունակ։

---

1. Ինչո՞ւ Իսրայելացիք հալածուեցան։
2. Ո՞վ էր Մովսէս։
3. Ո՞ւր երևցաւ Աստուած Մովսիսի։
4. Որո՞նք են Եգիպտացւոց տասը պատիժները։

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՈՑ ԵԼՔՆ ՅԵԳԻՊՏՈՍԷ

(ՄԻ 1700 ՆԵՐ ԱՌԱՆՑ ՔՐԻՍՏՈՍԻ)

1. Փարաւոն թագաւորն երբոր այս սոսկալի պատիժներով չզգաստացաւ, այն ատեն Աստուած որոշեց վերջին և ահաւորագոյն պատժով ազատել զԻսրայելացիս Յեգիպտոսէ։ Հրաման տուաւ Մովսիսի որ պատուիրէ ժողովրդեան ճամբայ ելնելու պատրաստուին, և ամեն տան մէջ գառն մը մորթուի՝ որոյ արիւնը քսեն դրան սեմոյ վրայ. վասն զի գիշեր ժամանակ հրեշտակ մը պիտի իջնէ յերկնից և Եգիպտացւոց ամեն անդրանիկ տղաքը պիտի սպաննէ, բայց՝ի այն տուներէն ուր արիւնը քսուած է։ Ժողովուրդը Մովսիսի ըսածը կատարեց, և երբոր կէս գիշեր եղաւ՝ մեծ աղաղակ մը լսուեցաւ Եգիպտոսի մէջ, թագաւորէն սկսեալ մինչև խեղճ աղախնոյն անդրանիկ որդիքը մեռած էին։ Ժողովուրդը սարսափած՝ բռնադատեց զՓարաւոն որ ազատ թողու զԻսրայելացիս,

անոնք ալ մէկէն ճամբայ ելան դէպ՝ի Կարմիր ծովն, 600,000 հոգի։ Իրենց առաջնորդն ցերեկ ատեն՝ ամպէ սիւն մ՝էր, որ գիշեր ժամանակ կրակէ սիւն կ՝ելլար և միշտ դիմացնին կ՝երթար։

2. Քիչ վերջը Փարաւոն զղջացաւ Իսրայելացիքն արձակելուն վրայ, և անթիւ զօրքով ետևնէն վազեց որ բռնի ետ դարձնէ։ Իսրայելացիք Կարմիր ծովուն եղերքն էին՝ յանկարծ տեսան թշնամիքն և սկսան սաստիկ վախնալ ու Մովսիսի դէմ տրտնջել. բայց Մովսէս «Մի վախէք, կ՝ըսէր, Աստուած կ՝օգնէ ձեզի»։ Նոյն միջոց ամպեղէն սիւնն Իսրայելացւոց, և Եգիպտացւոց մէջտեղ անցաւ և կը խափանէր որ զիրար տեսնեն. Մովսէս ալ ձեռքի գաւազանաւ ջրոյն զարնելուն պէս՝ ծովը երկու բաժնուեցաւ, և ալիքները պաղած՝ երկու կողմ քարէ պարիսպներու պէս անշարժ կեցան. Իսրայելացիք մէջը մտան և չորցամաք ճամբով միւս ափունքն ելան։ Եգիպտացիք ալ ուզեցին ետևէն հասնիլ՝ ու մէջը մտան, բայց Մովսէս նորէն գաւազանաւ զարնելուն պէս, ծովը դարձեալ միացաւ ու Փարաւոն բովանդակ զօրքը ընկղմեցաւ։

Իսրայելացիք այս մեծ հրաշքը տեսնելով՝ Աստուծոյ շնորհակալ եղան, և երդուընցան իրեն հաւատարիմ մնալու. վերջը Մովսիսի առաջնորդութեամբ յառաջ գնացին Արաբիոյ անապատին մէջ։

3. Քիչ ատենէն ունեցած պաշարնին սպառեցաւ, ու կսսան Մովսիսի դէմ տրտնջել, Աստուած ալ երեկոյեան դէմ լորամարգի խաւրեց անթիւ բազմութեամբ ամպի պէս, երկրորդ առաւօտն ալ՝ ճերմակ ձեան պէս բան մ՝ի՝ջաւ յերկնից, որ իրենց հացն էր. Իսրայելացիք զարմացած սկսան ըսել Մանկու, որ ըսել է, «Այս ինչ է»· ասկէց անունը Մանանա մնաց, որ ալիւրի հետ խառնած՝ մեղրի համ ունէր։ Քառասուն տարուայ չափ՝ որ Իսրայելացիք անապատին մէջ անցուցին, Աստուած այս երկնատուր հացովը կը կերակրէր զիրենք։

---

1. Ի՞նչպէս թողուց Փարաւոն Իսրայելացիքը որ մեկնին։
2. Ի՞նչպէս մեռաւ Փարաւոն։
3. Ինչո՞վ կ՝ապրէին Իսրայելացիք անապատին մէջ։

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԻՍՐԱՅԵԼԱՑԻՈՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՕՐԷՆՔԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԿՈՒԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԻ 1700 ՆԵՐ ԱՌԱՆ ՔԻՐԷՈՒԹԻՒՆ)

1. Երեք ամիս վերջը՝ երբոր Իսրայելացիք Սինա լեռան ստորոտն հասան, Աստուած երևնցաւ Մովսիսի և ըսաւ թէ կ'ուզէ ժողովրդեան օրէնք տալ. հրամայեց իրեն Սինա լեռան ծայրն ելնել, անոր ստորոտն ալ չորս կողմ սահման դնել, որպէս զի ոչ մարդ, և ոչ անասուն անդին անցնի։

Առաւօտանց Սինա լեռն ամպով ծածկուած երևեցաւ, որոտմունքով և կայծակով կը ծխէր ու կը բորբոքէր. ժողովուրդը վախցաւ, Աստուած ալ նոյն միջոցը տասն պատուիրանները տուաւ Մովսիսի, և ժողովուրդն ալ երդմունք ըրաւ այն պատուիրանները ճշդիւ պահելու։

2. Քանի մ'օր վերջը Մովսէս Աստուծոյ հրամանաւ դարձեալ լեռան ծայրն ելաւ, և քառասուն օր կեցաւ հոն։ Ժողովուրդն իր ուշանալուն վրայ նեղուելով դիմեց Ահարոնի վրայ սպառնալեօք ու ըսաւ. «Աստուած մը չինէ մեզի. որ առաջնորդ ըլլայ մեզի ու Եգիպտոս դառնանք, վասն զի չենք գիտեր թէ ինչ եղաւ այն Մովսէսն որ զմեզ Եգիպտոսէ հանեց»։ Ահարոն ալ հրամայեց որ իրենց կանանց, աղջոց ոսկի զինդերը բերեն և անոնցմով հորթ մը ձուլեց, առջևը սեղան մը չինեցին ու զոհ ըրին և սկըսան ուրախութենէ պար բռնել։

3. Աստուած շատ բարկացաւ, և ըսաւ Մովսիսի, «Շուտ վար իջիր, վասն զի անօրինեցաւ ժողովուրդը». ուրիշ որ բոլոր ժողովուրդը սպաննէր, եթէ Մովսէս աղաչանքով ու պաղատանքով Աստուծոյ արդար բարկութիւնը չիջեցնէր։ Մովսէս՝ երկու քարէ տախտակները ձեռքն առած, երբոր լեռնէն վար կ'իջնէր ու բանակին մօտեցեր էր, տեսնելով հորթը ու պարը սաստիկ բարկութենէ ձեռքի քարերը վար ձգեց, խորտակեց։ Վերջը մտաւ բանակը, հորթը կործանեց ու այրեց, և մանր մանր ջարդելով ջրոյն մէջ ցանեց ու ժողովրեան խմցուց. և բանակին մէջ կեցած, «Ովոր Աստուծոյ կողմն է, քովս գայ» ըսաւ. մէկէն քովը ժողովեցան Ղևեայ ցեղը. ըսաւ անոնց Մովսէս. «Այս է Աստուծոյ հրամանն որ իւրաքանչիւր ոք իր սուրն առնու, և բանակին մէջէն անցանելով սպաննէք ազգական, բարեկամ չնայելով». այսպէս 3000 հոգի սպաննուեցան նոյն օրը։

Վերջը Մովսէս առաջին տախտակացնման երկու քարէ տախտակ չինել տուաւ, ու վրան գրեց Աստուծոյ տուած օրէնքները, որոց վրայ Աստուած իր ձեռքը տասնաբանեայ պատուիրանք գրած էր։

---

1. Ինչպէս տրուեցան տասնաբանեայ պատուիրանները։
2. Ինչպէս կռապաշտեցան Իսրայելացիք։
3. Աստուած ինչպէս պատժեց Իսրայելացւոց կռապաշտութիւնը։

ԳԼՈՒԽ ԻՆՆԵԻՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԼՐՏԵՍԱՑ ԴԱՐՁԸ

(ԿՀ 1700 Դէպ ԽՈՆ ՊԲԻԷՈՊՍ)

1. Իսրայելացիք Սինա լեռնէն ճամբանին չարունակելով՝ դէպ՝ի Աւետեաց երկիրը գնացին, և երբոր մօտեցան՝ Մովսէս տասուերկու ցեղէն մէկ մէկ հոգի խաւրեց որ երթան գնեն թէ ինչպիսի՞ երկիր է։ Անոնք գնացին և երկրին ամէն տեսակ պտուղներէն հետերնին առնելով, խաղողի ողկոյզ մ՚ալ բերին զոր երկու հոգի հազիւ կը վերցընէին։ Ժողովուրդն երբոր տեսաւ՝ զարմացաւ երկրին բարեբերութեան վրայ, բայց լսելով անոնցմէ թէ քաղաքներն զօրաւոր են և թէ իրենք տեղացի բնակչաց քով՝ մարախի պէս են, սկսան վախնալ ու խորհուրդ ընել որ առաջնորդ մ՚ընտրեն ու նորէն Եգիպտոս դառնան. միայն Յեսու և Քաղէբ գնացողներու մէջէն սիրտ կու տային որ չվախեն, բայց մտիկ չըրին ու կատղած՝ Մովսիսի վրայ վազեցին որ քարկոծեն։ Աստուած այն ատեն

ամպով մը ծածկեց զՄովսէս ու անոնց ձեռքէն ազատեց, բայց Իսրայելացւոց վրայ բարկանալով՝ հրամայեց որ Եգիպտոսէ ելնողներէն քսան տարեկանէ վեր մէկն ալ Աւետեաց երկիրը չմտնէ, Յեսուէն ու Քաղէբէն զատ։ Ուստի ճամբանին փոխել տուաւ դէպ՝ի Կարմիր ծով, և քառասուն տարի անապատի մէջ չրջեցուց, ուր ամէնքը մեռան։

Շատ տարիէ վերջը դարձեալ Սին անապատն եկան, և ժողովուրդը ջուր չգտնելով սկսաւ տրտնջել։ Աստուած Մովսիսի հրամայեց որ դիմացի ապառաժ ժայռէն ջուր բղխեցընէ, Մովսէս ալ ձեռքի գաւազանաւ երբոր պիտի զարնէր ըսաւ տարակուսելով, «Ա՞յս քարէս ջուր պիտի հանէ ձեզ Աստուած», ու կրկին անգամ՝ զարկաւ և սկսաւ առատ ջուր ելնել։ Բայց այս բանիս համար Աստուած նեղացաւ Մովսիսի ու պատիժ տուաւ որ Աւետեաց երկիրը չմտնէ, և այս պատճառաւ ջրոյն անունը դրին Ջուր բամբասանաց։

Իսրայելացիք՝ Եգիպտոսէ ելնելուն քառասներորդ տարին Հովր լեռան ստորոտն հասան. Աստուած Մովսիսի իմացուց թէ Ահարոնի վախճանը հասած է՝ ուստի Մովսէս զինքը լեռան վրայ հանեց, հոն քահանայապետականզգեստները անոր Եղիազար որդւոյն հագուեցուց և հոքը տեղ քահանայապետ կարգեց, և հոն մեռաւ Ահարոն 123 տարուան։ Իսրայելացիք երեսուն օր սուգ բռնեցին Ահարոնի մահուան վրայ։

Երբոր Յորդանան գետոյն քով հասան, որ Աւետեաց երկրին սահմանն էր, Աստուած հրամայեց Մովսիսի զՅեսու իրեն տեղ Իսրայելացւոց վրայ առաջնորդ դնելու։ Մովսէս շատխրատներ տուաւ և օրհնութիւններ կարդաց ժողովրդեան վրայ, և Աստուծոյ հրամանաւ Նարաւ լեռն ելնելով՝ անոր բարձրէն Աստուած ցըցուց իրեն Աւետեաց երկիրը, ուր վախճանեցաւ ու թաղուեցաւ, 120 տարուան։ Ժողովուրդն երեսուն օր սուգ բռնեցիր մահուան վրայ։

---

1. Որչափ ատեն անապատին մէջ չրջեցան Իսրայելացիք։
2. Ո՞ւր վախճանեցան Ահարոն և Մովսէս։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ

ԻՍՐԱՅԵԼԱՑԻՔ ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԳԵՏՐ ԿԱՆՑՆԻՆ

(-Մ 1400 Ն-Ի ԺԱՄ ՀԲԻԷՈՒՐ)

1. Մովսէս մարգարէին մեռնելէն վերջ Յեսու Այտուծոյ հրամանաւ ապսպրեց ժողովրդեան որ պատրաստուին Յորդանան գետն անցնիլ Աւետեաց երկիրը մտնելու համար։

Երկու լրտես ալ խաւրեց որ Երիքով քաղաքն երթան, տեղւոյն և բնակչաց որպիսութիւնն քննեն. անոնք գնացին ու տեղեկացան, և Ռախաբ անունով կնոջ մը տունն իջան։ Երիքովի թագաւորն երբոր իմացաւ, մարդ խաւրեց որ լրտեսները բռնեն, բայց Ռախաբ զանոնք ապահով տեղ մը պահեց ու եկող խնդրակաց ուրիշ ճամբայ մը ցըցուց ըսելով թէ ասկէ ելան գնացին։ Երբոր բաւական հեռացեր էին՝ տան պատուհանէն՝ որ պարսպին վրայ շինուած էր՝ չուանով մը վար իջեցուց լրտեսները և գաղտուկ ճամբայ դրաւ, ազաչելով որ երբ Իսրայելացիք Երիքովն առնելու ըլլան, իրեն խնայեն. լրտեսներն

ալ ապսպրեցին որ կարմիր չուան մը կապէ պատուհանին վրայ որպէս զի ճանչցուի ու տունը չկործանեն։

2. Յեսու լրտեսներուն բերած լրովն աւելի քաջալերուած՝ հրամայեց ժողովրդեան որ բանակը վերցընեն և դէպ 'ի Յորդանան գետ առաջ երթան. քահանայք ալ տապանակն առջևէն բարձած երբոր եկան ոտքերնին Յորդանանու ջրոյն գպցուցին՝ յանկարծակի երկու մաս բաժնուեցաւ գետը, վերին ջուրը պարսպի պէս մէկ մէկու վրայ դիզուած անշարժ կեցաւ, իսկ ստորին ջուրը՝ Մեռեալ ծով ժողովեցաւ. քահանայք շոր ցամաք ճամբով գնացին գետոյն միջավայրն կեցան տապանակով, մինչև որ բոլոր Իսրայելացւոց բանակն անցաւ։ Յեսու հրամայեց տապանակին կեցած տեղը տասուերկու մեծ քարեր ձգել գետոյն մէջ, տասուերկու ցեղից անկէ անցնելուն յաւիտենական յիշատակ։ Երբոր տապանակը գետէն դուրս ելաւ՝ նորէն միացաւ Յորդանան և առաջուան պէս սկսաւ իր ընթացքը շարունակել։ Ժողովուրդն այս մեծ հրաշքը տեսնելով՝ Մովսիսի պէս սկսաւ Յեսուէն ալ պատկառիլ ու վախնալ։

3. Յորդանան գետոյն միւս ափունքն անցնելուն պէս՝ մանանայ իջնելը դադարեցաւ, Իսրայելացիք ցորենէ հաց սկսան ուտել, ու հոն ցորենէ շինուած բաղարջ հացով իրենց առաջին զատիկը կերան։

---

1. Աւետեաց երկիրը մտնելու համար ինչ ըրաւ Յեսու։
2. Ինչպէս անցան Իսրայելացիք Յորդանան գետը։
3. Յորդանանը անցնելէն վերջ ինչ սկսան ուտել Իսրայելացիք։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ԵՐԻՔՈՎԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄՆ

(ԾՀ 1400 ԵՎ ԻՆ ՍԿԲԻԼՈՒՄ)

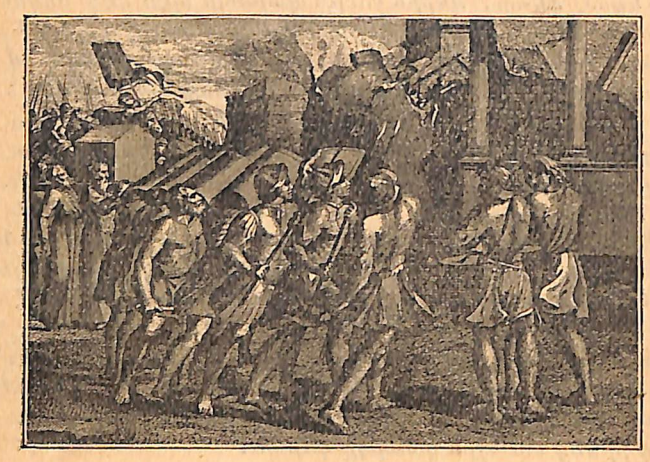

1. Երիքով մեծ քաղաք մ՚էր, ամուր ու զօրաւոր պարսպով պատած։ Անոր թագաւորն և բնակիչներն Իսրայելացւոց Յորդանան գետէն անցնելը լսելով՝ մեծ վախ մ՚ինկաւ սրտերնին. և մինչդեռ դռները գոցած ամրացած կեցեր էին, Աստուած Յեսուայ հրամայեց պարսպաց չորս կողմն շրջեցընել ժողովուրդը վեց օր շարունակ՝ օրը մէկ անգամ, քահանայքն ալ տապանակն առջևէն բարձած եօթը փող հնչեցընեն. եօթներորդ օրն՝ եօթն անգամ շրջին և վերջին փողը հնչելու ժամանակ ամենքը միաբերան սկսին աղաղակել։ Այս որ ըրին պարիսպներն իրենք իրենցմէ մէկէն կործանեցան, և Իսրայելայիք ամեն կողմէն ներս դիմեցին, բնակիչը թրէ անցուցին և քաղաքն այրեցին, բաց 'ի Ռախաբի տունէն։

2. Յեսու Երիքով քաղաքն անիծեց իր մէջն ունեցածներով, ու խստիւ ապսպրեց որ մէկը բանի մը ձեռք չըզարնէ ու առնու այս անիծեալ քաղաքէս։ Երիքովը կրկին չինողին վրայ ալ անէծք կարդաց և ըսաւ. «Անդրանկաւը հիմունք դնէ և կրտսերաւ դռները չինէ»։ Ինչպէս որ եղաւ հինգ հարիւր տարի վերջը. Աբիէլ Բեթելացին իր Աբիրոն անդրանկաւ սկսաւ չինել, և ամեն տղաքը մեռան, ու կրտսեր որդւոյն հետ լմնցուց չինութիւնը։

3. Երիքովն առնելէն վերջը՝ Գայի քաղաքին վրայ գնացին, և իմանալով Յեսու որ տկարքաղաք մ՚է, երեք հազար մարդ խաւրեց. անոնք գնացին և յաղթուած ետ դարձան։ Յեսու չփոթեցաւ ու հարցուց Աստուծոյ այն ձախորդութեան պատճառը. Աստուած ալ յայտնեց թէ յանցանք մը գործուեր է Երիքով քաղաքն առնելու ժամանակ, և ըսաւ, «Եթէ կ՚ուզէք որ մեղքը քաւուի, վիճակ ձգեցէք և յանցաւորը գտէք ու տնով տեղով այրեցէք»։ Վիճակ ձգեցին, և Յուդայի ցեղէ Աքար անունով գինուորի մը վրայ ինկաւ։ Կանչեց զինքը Յեսու և քաղցրութեամբ հարցուց ըրած յանցանքը, ինքն ալ պատմեց թէ Երիքով քաղաքը կործանելու ժամանակ տեսեր է գեղեցիկ հիւսած վերարկու մը, երկու հարիւր արծաթի երկդրամեան և ձոյլ մը ոսկի յիսուն կշռով, գողցեր է և իր վրանին մէջ հողոյ տակ ծածկեր է։ Յեսու հրամայեց որ երթան առնուն, և Աքարը տնով տեղով և ստացուածքով ձորի մը մէջ տանել տուաւ, և հոն քարկոծեցին գիրենք և այրեցին։

---

1. Ի՞նչպէս առնուեցաւ Երիքով քաղաքը։
2. Ինչ անէծք կարդաց Յեսու Երիքովը կրկին չինողին։
3. Ո՞վ էր Աքար և ի՞նչ վերջ ունեցաւ։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՅԵՍՈՒ ԱՐԵԳԱԿԸ ԿԸ ԿԵՑԸՆԷ

(ՄԻ 1400 ԴԱՐԻ ԱՌԱՆ ՀԻՐԷՈՒՈՒ)

1. Յեսու Աստուծոյ պատուերին հակառակ գործուած այս յանցանքը քաւելէն վերջ, երեսուն հազար զօրօք դարձեալ Գայի քաղաքին վրայ գնաց, և դարանի մէջ պահեց զօրքը, իսկ ինքն առաւօտը քիչ զօրքով քաղաքին առջև երևեցաւ։ Գայեցիք իրենց թագաւորովն հանդերձ վրանին յարձակեցան, Յեսու փախչիլ ձևացուց և ետքաշուեցաւ. երբոր անոնք ետևնին ինկած՝ քաղաքէն բաւական հեռացեր էին, յանկարծ Յեսուայ պահուրտած զօրքը քաղաքին վրայ դիմեցին, տիրեցին անոր ու այրեցին։ Գայեցիք իրենց քաղաքին ծուխն ու կրակը տեսնելով՝ յուսահատած ետ դարձան. բայց Յեսու փութաց զանոնք երկու կողմէն պաշարել, ու բոլորովին ջնջեց, թագաւորն ալ մէկտեղ։

2. Այսպաղթութեան վրայ ամենշրջակայ ազգերս սաստիկ

վախի մէջ ինկան, ու միաբանեցան, դաշինք դրին որ ամենայն զօրութեամբ Իսրայելացւոց դէմ ելնեն. միայն Գաբաւոն քաղաքի բնակիչքն տեսնելով որ անհնարին է պատերազմաւ յաղթել անոնց՝ հնարք մը մտածեցին, և իրենց իշխաններն ճանապարհորդի պատառատուն ըզգեստներ և մաշած կօշիկներ հագած, կըտրտած գինւոյ տիկեր և չորացած որդնոտած հացեր հետերնին, Յեսուայ ներկայացան ըսելով թէ հեռաւոր աշխարհներէ եկած են, ու լսելով Իսրայելացւոց մեծ անունը կ՚ուզեն հետերնին դաշինք դնել։ Յեսու անոնց խօսքերէն և կերպարանքէն խաբուած՝ առանց Աստուծոյ խորհուրդ հարցընելու, երդուընցաւ որ վնաս մը չընէ ու բարեկամ ըլլայ անոնց։ Բայց քանի մ՚օրէն իմացաւ թէ մօտաւոր ազգ մի են, ու կանչելով Գաբաւոնացիքն յանդիմանեց գործադրած խաբէութեանն համար, ու որովհետև երդման դէմ չէր կրնար գործել, հրամայեց որ Իսրայելացւոց և Աստուծոյ խորանին ծառայքն ըլլան, փայտ կոտրեն և ջուր կրեն. անոնք ալ յօժարութեամբ յանձն առին։

3. Մերձակայ ազգերն լսելով որ Գաբաւոնի նման մեծ քաղաք մը անձնատուր եղած է Իսրայելացւոց՝ զօրքերնին մէկտեղ միացուցած յարձակեցան Գաբաւոնացւոց վրայ, անոնք ալ Յեսուայ դիմեցին։ Յեսու առաւօտը կանուխ դիմացնին ելաւ ու մինչև երեկոյ պատերազմեցաւ, ու տեսնելով որ գիշերը վրայ կը հասնի և չպիտի կարենայ զանոնք բոլորովին ջնջել, հրաման տուաւ արեգական ու լուսնի որ տեղերնին անշարժ կենան. անոնք ալ մէկէն ընթացքնին դադարեցուցին, մինչև որ Իսրայելացիք բոլորովին ջնջեցին իրենց թշնամիքը։

---

1. Յեսու ինչպէս առաւ Գայի քաղաքը։
2. Գաբաւոնացիք ինչ ըրին երբ Իսրայելացւոց քաջութիւնները լսեցին։
3. Ինչո՞ւ Յեսու կեցուց արեգակը։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐԲՈՐԴ

ԴԵԲՈՐԱ

(ամէ 1300 Նախ քան Քրիստոս)

1. Յեսուայ մեռնելէն վերջ՝ Իսրայելացիք Դատաւոր ըսուած իշխաններով կը կառավարուէին, որոց մէջ ե-րեւելիքն են Դեբորա, Գեդէոն, Յեփթայէ, Սամիսոն և Սամուէլ։

2. Դեբորա մարգարէ կնիկ մ'էր. երբոր Քանանա-ցւոց Յաբին թագաւորը քսան տարի տիրեց Իսրայելա-ցւոց՝ Դեբորաըսաւ Բարակայ որ Նեփթալիմի ցեղէն էր, թէ՝ «Աստուած կը հրամայէ որ Թափոր լեռը երթաս, Նեփթալիմի ու Զաբուղոնի ցեղերէն տասը հազար հո-գի հետդ առնելով երթաս Կիսոնի հեղեղատը՝ Յաբինթա-գաւորին Սիսարա զօրապետին դէմ»։ Պատասխանեց Բարակ. «Թէ որ հետս գաս՝ կ'երթամ»։ Խօսք տուաւ Դեբորա ու մէկտեղ գնացին։ Սիսարա բոլոր զօրքերով եկաւ Կիսոնի հեղեղատը։ Բայց Դեբորայի ըսածին պէս,

Աստուած սաստիկ չփոթութիւն ձգեց մէջերնին ու ցիր ու ցան եղան, և Բարակ հալածելով զանոնք զամենքը ջարդեց։

3. Սիսարա փախստեայ Քաբեր Կինեցիին տունը ա-պաստանեցաւ, Յայէլ Քաբերայ կինը հանդչեցուց զինքը, կաթ տուաւ որ խմէ և անոր խնդրածին պէս պառկեցուց զինքը և ծածկեց որ մարդ չիմանայ։ Եւ երբոր Սիսարա քնոյ մէջ էր՝ Յայէլ վրանին ցիցն առաւ և ուռով զարկաւ Սիսարայի գլուխը գետինը գամեց մեռուց։ Բարակ հա-սաւ և կը փնտռէր զՍիսարա, Յայէլ ներս կանչեց զինքը և ցըցուց։

Այսպէս Աստուած Իսրայելացիքը փրկեց, Դեբորան ալ Բարակայ հետ փառք տալով Աստուծոյ շնորհակալու-թեան գովասանք մը երգեց։

---

1. Յեսուայ մեռնելէն վերջ ո՞վ կ'առաջնորդէր Իս-րայելացւոց։
2. Ո՞վ էր Դեբորա և ի՞նչ գործ գործեց։
3. Ո՞վ սպաննեց զՍիսարա։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ

ԳԵԴԷՈՆ

(ամ 1250 Նախ քան Քրիստոս)

1. Մադիանացիք Իսրայելացւոց վրայ պատերազմի ելեր էին. հրեշտակ մ՚երևեցաւ Գեդէոնի, որ Մանասէի ցեղէն էր, և ըսաւ. «Աստուած զքեզ կ՚ընտրէ առաջնորդ Իսրայելի թշնամիներն հալածելու համար»։ Գեդէոն վախնալով հրաժարեցաւ, բայց հրեշտակը զինքը քաջալերեց, և ըսաւ, «Աստուած հետդ է»։ Այն ատեն Գեդէոն ուշ մ՚առաւ, պատրաստեց և հրեշտակին բերաւ որ ուտէ, բայց նա չուզեց գալչիլ ու գաւազանաւ զարնելուն պէս բոց մ՚ելաւ և այրեց կերակուրը, ու ինքն ալ անհրևոյթ եղաւ։

2. Այս հրաշքովզօրացած Գեդէոն՝ գնաց Իսրայելացւոց այլ և այլ ցեղերէ զօրք ժողովեց 30,000 հոգի, բայց պատերազմի չգնացած՝ յԱստուծոյ ուրիշ նշան մ՚ալ ուզեց. առաւ գզաթ մը և գիշեր ատեն դուրս բացօթեայ տեղ

փռեց, խնդրելով որ անոր վրայ միայն անձրևէ, իսկ գետինը չոր մնայ։ Առաւօտն ելաւ գզաթը քամեց և կոնք մը ջուր հանեց. ասոր հակառակ հրաշքն ալ ուզեց՝ այսինքն գետինն անձրևէ, իսկ գզաթը չոր մնայ. առաւօտուն ամեն տեղ սաստիկ անձրևեր էր, միայն գզաթը չոր մնացեր էր։ Այս երկու հրաշքներով սիրտ առած՝ թշնամեաց վրայ գնաց, բայց Աստուած «Շատ են զօրքդ, ըսաւ, ով որ վախկոտ է ետ դառնայ»։ Շատերը գնացին ու մնացին քովը 10,000։ «Դարձեալ շատ են», ըսաւ Աստուած։ Այն ատեն Գեդէոն միայն 300 հոգի պահեց և ամենուն ձեռքն եղջիւրէ փող մը և վառուած լապտեր մը տուաւ սափորի մէջ պահած, և գիշերանց թշնամւոյն վրայ արշաւեցին, անոնց բանակը մտան յանկարծակի փողերնին հնչեցուցին ու սափորնին կոտրեցին՝ ճրագներն դուրս երևեցան և միաբերան սկսան աղաղակել, «Սուր Տեառն և Գեդէոնի»։ Մադիանացիք սաստիկ վախցան ու շփոթեցան, և մէկզմէկ թշնամի կարծելով սկսան զիրար անխնայ կոտորել մթութեան մէջ, մինչև 120,000 մարդ սպաննեցին նոյն գիշեր։ Վերջը Գեդէոն հրաման տուաւ իրեններուն որ փախչողաց ետևէն հասնին և անխնայ կոտորեն. Որէբ և Զէբ իշխաններն ալ բռնեցին ու գլուխնին կտրեցին և Գեդէոնի բերին։

Այս կերպով ազատեցան Իսրայելացիք իրենց թշնամեաց ձեռքէն Գեդէոնի առաջնորդութեամբ որ քառասուն տարի վրանին իշխեց։

---

1. Ո՞վ էր Գեդէոն։
2. Ի՞նչ յաղթութիւն ըրաւ Գեդէոն Մադիանացւոց դէմ։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՅԵՓԹԱՅԷ

(ամէ 1200 Նոյ էն պիբէսոս)

1. Ամոնացի այլազգիք սաստիկ կը նեղէին զԻսրայելացիս. օր մ'ալ Գաղաադու իշխանք միաբանեցան որ մէկն առաջնորդ ընտրեն ու թշնամեաց վրայ պատերազմի ելնեն. գնացին Յեփթայէ անուամբ կտրիճ երիտասարդը կանչեցին, որ յանձն առաւ. ու դեսպան խաւրեց Ամոնացւոց թագաւորին թէ «Ինչո՞ւ համար կը նեղես ըզմեզ»։ Պատասխանեց թագաւորը, «Իմ երկիրներս ետ կ'ուզեմ»։ Յեփթայէ պատգամաւոր խաւրեց թէ «Իսրայելացիք երբոր Եգիպտոսէ կ'ելնէին, դուք մեր դէմ ելաք պատերազմաւ, մենք ալ պատերազմական իրաւամբ ստացած ենք այս երկիրս, և 300 տարիէ ի վեր յորդւոց որդի կը ժառանգենք»։ Թագաւորը մտիկ չըրաւ ու պատերազմի ելաւ. Յեփթայէ իրենները ժողովեց և Աստուծոյ ուխտ ըրաւ որ եթէ Ամոնացւոց յաղթէ, իրեն

դիմացը ելլողներէն առջինն Աստուծոյ զոհ ընէ։ Երկու բանակներն զարնուեցան, և Իսրայելացիք յաղթող ելնելով չարաչար կոտորեցին թշնամիքն, ու անոնցմէ քըսան քաղաք առնելով ետ դարձան։

2. Այս յաղթութեան լուրն ամեն տեղ տարածուեցաւ, և մեծ ուրախութիւն պատճառեց։ Յեփթայեայ մէկ հատիկ դուստրը հօրը դառնալը լսելով, ընդ առաջ ելաւ հասակակից աղջկանց խմբով մը և անթիւ բազմութեամբ թմբուկ զարնելով և երգելով։ Յեփթայէ երբոր տեսաւ՝ սիրտը ելաւ, և ըսաւ, «Վա՜յ, դուստրիս, զիտնայիր ինչպիսի՜ ցաւ կը պատճառէ ինձ զքեզ տեսնելս. ուխտ ըրի ըզքեզ Աստուծոյ, և պարտական եմ կատարել»։ Աղջիկը սիրով յանձն առաւ, միայն երկու ամիս ժամանակ ուզեց որ երթայ լերանց վրայ իր կուսութիւնը ողբայ. երկու ամսէ վերջ դարձաւ և Յեփթայէ իր ուխտը կատարեց։ Անկէ վերջ ամեն տարի Իսրայելացւոց աղջկունք նոյն օրը մէկտեղ կը ժողովէին ու չորս օր ողբ և սուգ կը բռնէին Յեփթայեայ աղջկան վրայ։

3. Բենիամինի ցեղը բարկացաւ Յեփթայեայ վրայ՝ զիրենք պատերազմի չկանչելուն համար. պատասխան տուաւ Յեփթայէ, «Ես զձեզ կանչեցի, բայց դուք չեկաք»։ Երբոր տեսաւ որ չեն հանդարտիր, այլ աւելի կը զայրանան, վրանին պատերազմի ելաւ, ու մեծ ջարդ տալով, 42,000 հոգի անոնցմէ սպաննեց։

Յեփթայէ վեց տարի դատաւորութիւն ըրաւ Իսրայելի վրայ։

---

1. Ո՞վ էր Յեփթայէ. և ի՞նչ յաղթութիւն ըրաւ Ամոնացւոց դէմ։
2. Ի՞նչ ուխտ ըրաւ Յեփթայէ պատերազմ երթալու ատեն։
3. Ինչո՞ւ Բենիամինի ցեղին վրայ պատերազմի գընաց։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՀՌՈՒԹ

(ԾՀ 1150 Դ-Ի ԵՎ ԱՌԱՋ)

1. Իսրայելացւոց դատաւորաց ժամանակ, Յուդայի ցեղէն Ելիմելէք անուամբ մէկը սովոյ պատճառաւ իր Նոյոմի կնաւ և երկու որդւովք Մովաբացւոց երկիրը գնաց բնակելու։ Հոն քիչ ատենէն մեռաւ ինքն և իր երկու որդիքն որ այլազգի աղջիկ առեր էին իրենց կնութեան։ Նոյոմի առանձին մնաց տան մէջ, իր երկու հարսերով, որոց միոյն անունն էր Որփա, միւսոյն՝ Հռութ. վերջն ուզելով իր հայրենիքը Բեթղեհէմ դառնալ՝ ազաչեց իր երկու հարսերը որ իրենց տունը դառնան։ Որփա շատ դժուարութեամբ և արտասուօք ետ դարձաւ, բայց Հռութ ամենևին չուզեց իր սկեսուրէն զատուիլ. «Մահը միայն կը բաժնէ զիս քեզմէ, ըսաւ, կ'երթամ ուր դու կ'երթաս, քու ազգդ իմ ազգս ըլլայ և քու Աստուածդ իմ Աստուածս», և հետը Բեթղեհէմ եկաւ։ Հոն Ելիմելեքայ

ազգական մը կար շատ հարուստ Բոոս անուամբ, որ Նոյոմի տուն մը տուաւ բնակութեան։ Երբոր ցորեն հընձելու ժամանակն եկաւ, Հռութ գնաց հնձած ցորենը ժողովելու համար. Բոոս իմանալով թէ Նոյոմի հարսն է, որ այնչափ սէր ու գութ ցուցցեր էր անոր վրայ, հրաման տուաւ Հռութայ որ իր աղջիկներուն հետ մէկտեղ ուտէ, և հնձողացն ալ ապսպրեց որ ցորենի հասկերու մնացածը Հռութայ թողուն որ ժողովէ տուն տանի։ Նոյոմի՝ Բոոսի ըրածը լսելով, հարսին ճամբայ ցրցուց որ ինքզինքը սիրելի ընէ Բոոսի և զինքը կին առնու. Բոոս ալ Հռութի միտքը հասկընալով չհակառակեցաւ, այլ որովհետև ուրիշ մօտ ազգական մը կար, որուն կ'ինկնար զՀռութը առնել՝ ուստի քաղաքին ծերերը ժողովեց և անոնց ներկայութեամբն ըսաւ այն ազգականին թէ՝ Նոյոմի իր երկանէ մնացած արտերու մասը վաճառել կ'ուզէ և քեզի կ'ինկնայ առնել. անոր հետ մէկտեղ Հռութն ալ, որպէս զի անկէ մեռնողին ժառանգ մնայ։ Երբոր անիկայ յանձն չառաւ այն ատեն Բոոս այն ծերերը վկայ բռնելով, արտերն ինքը ստացաւ՝ Հռութն ալ մէկտեղ և իրեն հարազատ կին ըրաւ, ուսկից որդի մ'ունեցաւ անուն Ովբէթ. և անկէ ծնաւ Յեսսէ, Դաւիթ թագաւորի ու մարգարէին հայրը։

---

1. Ո՞վ էր Հռութ։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՍԱՄՓՍՈՆ

(ԾՀ 1125 ԵՎ ԻՆ ՔԻՐԻՍՏՈՍ)

1. Իսրայելացիք աստուածպաշտութենէ թուլնալով Աստուած զիրենք քառասուն տարի Փղշտացւոց ձեռքը մատնեց. մինչդեռ անոնց ձեռաց տակ կը հեծէին, օր մը հրեշտակ Աստուծոյ երևեցաւ Դանայ ցեղէ Մանովէ անունով մարդու մը կնոջ, և ըսաւ, թէ տղայ մը պիտի ունենայ որ Աստուծոյ ուխտաւոր պիտի ըլլայ, և մազերն ամենևին պիտի չկտրուին։ Տղան երբոր ծնաւ ուժեցաւ, սովորականէ դուրս այժ մը սկսաւ երևնալ իրեն վրայ, այնպէս որ տասնըութ տարուան եղած ժամանակ օր մը այգիները քայլած ատեն առիւծի մը ճաղ վրան յարձակեցաւ, ինքն ալ բերնէն բռնեց ու ճեղքեց։

2. Ուրիշ օր մ'ալ 300 աղուէս բռնեց ու պոչերնին վառած ջահ կապեց և թողուց որ այլազգեաց արտերն երթան, և բոլոր ցորեններին այրեց։ Փղշտացիք բարկացած՝ եկան պահանջեցին որ Սամփսոնը ձեռքը կապած իրենց մատնուի. Իսրայելացիք ալ առին տուին, բայց Սամփսոն յանկարծակի չուանները թոթվեց, և իշու ծնօտ մը գտնելով յարձակեցաւ Փղշտացւոց վրայ և 1000 հոգի սպաննեց. վերջը ծարաւեցաւ, Աստուած ալնոյն ծնօտէն ջուր բղխեցոյց ու խմեց։

3. Իսրայելացիք անոր արտաքոյ կարգի ոյժը տեսնելով զինքը դատաւոր ընտրեցին, և գնաց Գազա քաղաքը բնակեցաւ։ Թշնամիք իմացան և գիշերանց եկան պաշարեցին որ սպաննեն. բայց Սամփսոն կէս գիշերուն ելնելով քաղաքին դռները տեղէն հանեց սեմովք հանդերձ, ու կռնակին վրայ շալկած՝ դիմացի լեռան վրայտարաւ ձգեց։

4. Փղշտացիք յուսահատած անոր Դալիլա կնոջ շատ ստակ և հարստութիւն խոստացան եթէ կարենայ Սամփսոնի ուժոյն գաղտնիքն իմանալ. այն ալ օրերով աղաչեց մինչև վերջապէս բռնադատեց զՍամփսոն իրեն յայտնելու, թէ՝ ինքն ուխտաւոր ըլլալով Աստուծոյ՝ մազերն ոչ երբեք պիտի կտրուին, ապա թէ ոչ իսկոյն կը տկարանայ։ Դալիլա օր մը անոր քնացած ժամանակ մազերը կտրեց, և այլազգիները կանչելով բռնեցին զինքը և աչքերը կուրցուցին և շղթայակապ աղօրիք մը տարին որ հոն աշխատի։

Ժամանակ անցնելէ վերջը, մազերն սկսան բուսնիլ և իր զօրութիւնն ալ նորէն աճիլ. օր մը Փղշտացիք իրենց Դագոն կուռքին մեծ տօնը կը կատարէին, Սամփսոնն ալ ուզեցին մէջտեղ բերել որ ծաղր ընեն ու զուարճանան, և զինքը երկու սիւներու մէջտեղ կեցուցին որոց վրայ բոլոր շէնքը հաստատուած էր։ Սամփսոն վերջի անգամ մ'ալ զօրութիւն խնդրեց յԱստուծոյ, և երկու սիւները ուժովթոթվելով՝ վար ձգեց և պալատը կործանեցաւ, և մէջն եղած այլազգի նախարարներ և իշխաններ 3,000 հոգւոց չափ իրեն հետ մեռան։

---

1. Ո՞վ էր Սամփսոն։
2. Ի՞նչ չարիք հասոյց Փղշտացւոց։
3. Ի՞նչպէս ազատեցաւ Սամփսոն Գազա քաղաքէն։
4. Ի՞նչպէս մեռաւ Սամփսոն։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ամէ 1100 Նախ քան Քրիստոս)

1. Սամուէլ մարգարէն Իսրայելացւոց վերջին դատաւորն եղաւ։ Հեղիի քահանայապետութեան ժամանակ՝ Սամուէլ՝ Աննայի իր մօրը ուխտական զաւակն ըլլալով Աստուծոյ նուիրեցաւ մանուկ հասակէն. Սամուէլ ալ տաճարին մէջ կը ծառայէր։

2. Գիշեր մը մինչդեռ Աստուծոյ տապանակին քով կը քնանար, ձայն մը լսեց՝ որ կ'ըսէր, «Սամուէլ». արթնցաւ ու կարծելով թէ Հեղին է որ զինքը կը կանչէ՝ քովը գնաց, բայց Հեղի քաղցրութեամբ ետ խաւրեց ըսելով, թէ չէ կանչած։ Քնացաւ Սամուէլ, և երկրորդ անգամ նոյն ձայնը լսեց, ու դարձեալ Հեղիին գնաց. որ իմանալով թէ տեսիլ մ'է յԱստուծոյ առ Սամուէլ, ըսաւ իրեն. «Եթէ երրորդ անգամ ալ ձայնը լսես, զրուցէ, Տէր, խօսէ. պատրաստ է քու ծառադ»։ Սամուէլ գնաց ու երրորդ

անգամ ալ նոյն ձայնը լսեց. և ինչ որ Հեղի ապսպրեր էր՝ ըսաւ։ Աստուած ալ երևեցաւ իրեն, և ըսաւ. թէ Հեղիի տղաքը չար ըլլալով պիտի պատժուին ու մեռնին, և ինքն Հեղիի տեղ քահանայապետ և առաջնորդ պիտի ըլլայ ժողովրդեան։

3. Այն ատեններն այլազգիք Իսրայելացւոց վրայ պատերազմի ելան, իրենք ալ տապանակը հետերնին առին որպէս զի Աստուած օգնէ իրենց, Ոփնի և Փենեհէս Հեղիի երկու տղաքն ալ գնացին։ Այլազգիք Աստուծոյ տապանակը տեսնելով՝ շատ վախցան, բայց զիրար խրախուսելով յուսահատաբար պատերազմեցան՝ և 30,000 հոգի սպաննեցին Իսրայելացիներէն, Ոփնի և Փենեհէսն ալ մեկտեղ, և տապանակը գերի առին։

Բանակէն մէկը շուտով քաղաքը վազեց այս լուրը տալու. Հեղի որ ծերութենէ ալ չէր տեսներ և դրան քովնստեր էր, երբոր լսեց իր որդւոց մահը, և թէ տապանակն ալ գերի ինկած է, աթոռէն վար ինկաւ և մեռաւ։

Աստուծոյ տապանակն այլազգեաց շատ վնաս կը հասցընէր, անոնք ալ քաղաքէ քաղաք փոխադրեցին, բայց վերջապէս յուսահատած՝ որոշեցին Իսրայելացւոց ետ դարձընելու շատ մը ընծայներով. ասոր վրայ պատիժներն ալ դադարեցան։

4. Սամուէլ՝ ինչպէս որ Աստուած յայտներ էր իրեն, Հեղի քահանայապետին յաջորդեց, և սկսաւ ժողովուրդը կառավարել, շատ բարիք ընելով անոնց, կռապաշտութիւնը ջնջելով և աստուածպաշտութիւնը սորուեցընելով, տարուէ տարի ամեն քաղաք կ'երթար դատաստանին կը կարդար. իսկ իրեն սովորական ընակութիւնն էր յԱրիմաթեմ։

---

1. Ո՞վ է Սամուէլ։
2. Ի՞նչ յայտնեց Աստուած Սամուելի։
3. Ի՞նչ վերջ ունեցան Հեղի և իր տղաքը։
4. Ո՞վ յաջորդեց Հեղիի։

ԳԼՈՒԽ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ՍԱՒՈՒԼ

(ամ 1015 Նախ քան Քրիստոս)

1. Իսրայելացիք՝ չորս կողմերնին ընակող ազգաց օրինակին նայելով՝ իրենք ալ ուզեցին թագաւոր մ՚ունենալ. Աստուած ալ Սամուելի հրամայեց Սաւուղն օծելու անոնց թագաւոր։ Ուստի Սամուէլ ժողովեց բոլոր ժողովուրդը թագաւոր ընտրելու համար. վիճակ ձգուեցաւ, և վիճակը Սաւուղայ ելաւ, որ Բենիամինի ցեղէն էր Կիսեայ որդին, և հասակաւ թիզ մը բարձր էր ամենէն։ Ժողովուրդը մեծ ուրախութեամբ ընդունեցաւ զինքը, մանաւանդ երբ Ամոնացոց Նաաս թագաւորն Յաբիս քաղաքին վրայ ելաւ պատերազմի։ Սաւուղ երբոր լսեց, աստուածային զօրութեամբ վառեալ, երկու եզ կտոր կտոր ըրաւ, ու Իսրայելացւոց խրկեց ըսելով. «Ով որ Սաւուղի և Սամուելի հետ չգար՝ ասանկ կ՚ըլլան անոր եզները»։ Սքանկովամենքն ոտք ելան, Սաւուղ զիրենք երեք

խումբ բաժնեց։ Մտան Ամոնացւոց բանակը և ցիր ու ցան փախուցին, ու մեծ յաղթութեամբ Գաղգաղա դարձան, ուր Սամուէլ մեծ հանդիսով զՍաւուղ թագաւոր օծեց, ու Աստուծոյ շնորհակալութեան զոհեր մատուցին։

2. Քիչ ատենէն Փղշտացիք Իսրայելացւոց վրայ պատերազմի եկան։ Սամուէլ ապսպրեց Սաւուղայ որ եօթն օր սպասէ իրեն, ու մէկտեղ զոհ մատուցանեն Աստուծոյ. Սաւուղ թշնամիէն վախցած՝ փութացոյց զոհն, որոյ վրայ շատ բարկացաւ Սամուէլ, և Աստուած թողուց որ Սաւուղ յաղթուի. Փղշտացիք եկան երկրին տիրեցին։

3. Ուրիշ անգամ ալ Սամուէլ հրամայեց Սաւուղայ Ամաղեկացւոց դէմ երթալ, և անոնցմէ ոչ զոք ազատել, ոչ մարդ ոչ անասուն։ Սաւուղ գնաց ջարդեց, ու խղճալով անոնց Ագագ թագաւորին վրայ ողջպահեց. նոյնպէս ալ անասնոց աղէկներն։ Սամուէլ չարաչար յանդիմանեց զՍաւուղ իր անհնազանդութեանն համար. և Ագագ թագաւորն առջևը բերել տուաւ, ու իր ձեռօք սպաննեց զինքը։

4. Աստուած զՍաւուղ երեսէ ձգեց իր պատուիրանները չպահելուն համար, և Սամուելի հրամայեց որ Բեթղեհեմ երթայ, և Յուդայի ցեղէն զԴաւիթ թագաւոր օծէ։ Սաւուղի վրայ ալ դիւահարութիւն մ՚եկաւ, ու Դաւիթը կանչեցին որքնար զարնելով զինքը կը հանդարտեցընէր։

---

1. Ո՞վ եղաւ Իսրայելացւոց առաջին թագաւոր։
2. Սաւուղ ի՞նչ պատուեր ընդունեցաւ Աստուծմէ։
3. Ի՞նչ վերջ ունեցաւ Ամաղեկացւոց Ագագ թագաւորը։
4. Սաւուղ Աստուծոյ երեսէն խնալէն վերջը, ո՞վ տեղը թագաւոր օծուեցաւ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ

ՄԱՀԸ ԳՈՂԻԱԹՈՒ

(ԾՄ. 1015 ՆԱԽ ՔԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ)

1. Փղշտացիք նորէն պատերազմ բացին Սաուղի դէմ. երբոր երկու բանակները դէմ առ դէմ ճակատեր էին, Գողիաթ անուամբ հսկայ այլազգի մը բանակէն ելնելով կ'արհամարհէր Իսրայելի գունդը և կ'ըսէր. «Հանեցէք զիմացս մէկը որպէս զի մենամարտինք, և ով որ յաղթէ, անոր կողմին ըլլայ յաղթութիւնը»։ Սարսափեցան Իսրայելացիք, ու քառասուն օր կեցան բանակ բանակի դիմաց, և Գողիաթ ամեն օր կ'ելլէր կը նախատէր Իսրայելացիները։ Դաւիթ երբոր տեսաւ զԳողիաթ՝ վառուեցաւ սիրտը, ու սկսաւ արհամարհել զհսկայն և յանձն կ'առնոյր անոր դէմ ելլալու յաղթել. Սաուղայ ականջն հասաւ այս դէպքս և առջևը կանչեց զԴաւիթ, և տեսնելով որ պզտիկ է, «Վախնամ թէ չկրնաս» ըսաւ. «Ես իմ հօրս ոչխարները արածելու ատեն երբոր

առիւծ կամ արջ վրայ կու գար ու ոչխար կը յափշտակէր, ես կ'աղատէի. ու թէ որ վրաս ելլէր, վզէն կը բռնէի կը սպաննէի. յուսամ որ Աստուծով հիմայ ալ անանկ կ'ընեմ»։ Հաւանեցաւ Սաուղ. և Դաւիթ իր հովուական գաւազանը և պարսատիկը ձեռքն առած, հինգ քար ալ մախաղին մէջ դրած Գողիաթու դիմացն ելաւ։

2. Երբոր հսկայն տեսաւ զԴաւիթ, կանչեց, «Ես շո՞ւն եմ որ գաւազանաւ ու քարով կու գաս վրաս»։ Պատասխանեց Դաւիթ. «Շունէն ալ ցած»։ Ըսաւ հսկայն. «Եկու որ զքեզ թռչուններու, գազաններու կերակուր ընեմ»։ «Դու զինուցդ վրայ վստահացեր ես, պատասխանեց Դաւիթ, բայց ես կու գամ Աստուծոյ զօրութեան վրայ ապաւինած՝ որ զքեզ իմ ձեռքս պիտի մատնէ», այս ըսելով պարսատիկով քար մը նետեց Գողիաթու ճակատին, որ երկաթէ սաղաւարտը ծակելով զինքը մեռած գետինը փռեց. վազեց վրան Դաւիթ ու սուրն առնելով անոր գլուխը կտրեց։ Փղշտացիք սարսափած փախան, Իսրայելացիք ալ մեծ հանդիսով Դաւիթը քաղաք բերին։ Սաուղ սկզբան զարմանալով վրան՝ քովը պահեց զինքը և զօրագլուխ ըրաւ. և իր Յովնաթան որդին ալ մեծ սիրով հետը կապուեցաւ։ Բայց ետքը երբոր տեսաւ թէ բոլոր ժողովուրդը ծնծղայներով կ'երգէին ու կ'ըսէին. «Սաուղ հազար ջարդեց, Դաւիթ տասը հազար», նախանձեցաւ վրան և հնարք կը մտածէր մեռցընելու։ Օր մը դիւահարութիւնը բռնած՝ երբոր Դաւիթ առջևը քնար կը զարնէր, յանկարծ գեղարդը վրան նետեց, բայց Դաւիթ փախչելով ազատեցաւ։

---

1. Ո՞վ էր Գողիաթ։
2. Ի՞նչպէս յաղթուեցաւ Գողիաթ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ԴԱՒԻԹ

(ՄԻ 1040 ԽՈՒ ԽՈՒ ՔՐԻՍՏՈՍԻ)

1. Քանի մը տարի անցնելէ վերջը, յաղթուած Փղշտացիք, դարձեալ պատերազմի ելան Սաուղայ դէմ մեծ պատրաստութեամբ. Սաուղ վախցաւ ու խորհուրդ հարցուց Աստուծոյ, բայց պատասխան չառաւ. ուստի յուսահատած գիմացնին ելաւ Գեղբուա լեռն։ Պատերազմը սկսաւ և Իսրայելացիք ջարդուեցան, Սաուղ ալ թշնամւոյն ձեռքը չինկնալու համար իր սրոյն վրայ ինկաւ մեռաւ։

2. Սաուղի մեռնելէն վերջ, Իսրայելացիք զԴաւիթ իրենց թագաւոր ընտրեցին, որ շատ անուանի եղաւ իր յաղթութեամբը և աստուածպաշտութեամբ։ Թագաւորելուն պէս Երուսաղէմ քաղաքը մեծցուցու բարեկարգեց, հոն չինեց իր թագաւորական արքունիքը. և ուզեց Աստուծոյ տապանակը հոն փոխադրել, ուստի եօ-

թանասուն հազար հոգւով և նուագածուաց անհամար բազմութեամբ Երուսաղէմ բերաւ և իր նոր շինած խորանին մէջ դրաւ։ Դաւիթ փառաւոր տաճար մ՚ալ միտք ունէր շինելու տապանակին համար, բայց Աստուած իրեն իմացուց թէ իր որդին պիտի չինէ իրմէ վերջը, ինքն ալ ամենայն պատրաստութիւն տեսաւ, անբաւ գանձեր պատրաստեց ու վերջը Սողոմոն որդւոյն յանձնեց որ չինէ։

3. Սաուղայ մահուան վրէժն ալ առնելու համար Փղշտացւոց վրայ գնաց, մեծ յաղթութիւն ըրաւ և զանոնք հարկատու ընելով շատ ոսկի, արծաթ և գանձեր ձեռք ձգեց ու Երուսաղէմ բերաւ։

Նոյնպէս Ամոնացւոց դէմ գնաց և անոնց թագաւորական քաղաքն առաւ, ուր շատ աւար գտաւ և արքունական գահն, որ տաղանդ մը ոսկւոյ ծանրութիւն ունէր, և անգին քարերով զարդարուած էր, առաւ Դաւիթ և ինքն սկսաւ գործածել։ Այս պատերազմիս մէջ թշնամիք եօթն հարիւր պատերազմական կառք և քառասուն հազար ձիաւոր կորսնցուցին. և թէպէտ վերջը դարձեալ ապստամբեցան և ուզեցին պատերազմի ելնել, բայց Դաւիթ իր ցովաբ քաջ զօրապետը խաւրեց որ բոլոր ազգը ջնջեց և մնացածներն ալ ցիր ու ցան ըրաւ։

Այսչափ մեծամեծ յաղթութիւնք ու փառք՝ Դաւիթ առաքինութիւնը արատաւորեցին, որ իր քաջ ու հաւատարիմ զօրավարն Ուրիա Քետացին սպաննել տուաւ, անոր Բերսաբէ կինն իրեն կնութեան առնելու համար, ուսկից Սողոմոն անունով որդի մ՚ունեցաւ, որ իրեն յաջորդեց։ Սակայն Դաւիթ այս իր ըրած մեծ յանցանաց համար շատ զղջում և ապաշխարութիւն ըրաւ, և Աստուած ալ ներեց իրեն։

---

1. Ի՞նչպէս մեռաւ Սաուղ։
2. Սաուղայ տեղ ո՞վ թագաւորեց Իսրայելացւոց։
3. Սաուղայ վրէժն առնելու համար ի՞նչ պատերազմներ ըրաւ Դաւիթ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱԲԻՍՈՂՈՄ

(մահ 1040 Նախ քան Քրիստոս)

1. Դաւիթ իր ծերութեան ժամանակ Աստուծոյ թոյլտուութեամբ շատ վիշտեր քաշեց իր որդիներէն։ Աբիսողոմ իր անդրանիկ որդին սաստիկ ոխ պահած էր իր Ամոն եղբօր վրայ՝ անկարգութիւն մ՚ըրած ըլլալուն համար. ուստի օր մը մեծ կոչունք մը տուաւ Քեբրոն քաղաքին մէջ և հոն հրաւիրեց իր ամեն եղբարքն ու իշխանագունք, և վերջը ծառայից ձեռքով սպաննել տուաւ զԱմոն, և այլազգեաց երկիրը գնաց ապաւինեցաւ։ Դաւիթի մեծ ցաւ եղաւ այս բանս, և շատ բարկանալով Աբիսողոմայ վրայ, երեք տարի չուզեց զինքը տեսնել, բայց վերջը Յովաբ իր զօրավարին միջնորդութեամբն Աբիսողոմ Երուսաղէմ դարձաւ, և հայրը հետը հաշտուեցաւ։

2. Սակայն իր զղջումը կատարեալ չէր. Երուսաղէմ եղած ժամանակը նայեցաւ որ ժողովուրդն իրեն կողմը

ձգէ, և ամենուն կրցած բարիքը կ՚ընէր. չորս տարի անցնելէն վերջը երբոր տեսաւ որ ժողովրդեան սիրտն իրեն կողմն է, հրաման առաւ հօրմէն Քեբրոն երթալու իր ուխտը կատարելու համար, զոր փախչելու ատեն ըրած էր։ Իրեն հետ տարաւ երկու հարիւր հոգի իշխաններէն և մեծերէն, նաև զԱքիտոփէլ Դաւիթի մեծ խորհրդականն, և հոն յայտնեց իրենց թէ թագաւորել կ՚ուզէ հօրը տեղամենը հաւանեցան, և սկսաւ այն ատեն զօրք Երուսաղեմի վրայ գալ։

Դաւիթ ինքզինքն Աստուծոյ յանձնելով քովը մնացած զօրքերուս ստիպեցին ելաւ որ փախչի, զօրքն ու ժողովուրդն իրենց թագաւորին վրայ կու լային։ Աբիսողոմ Երուսաղէմ մտաւ տիրապետեց, բայց Աքիտոփէլ իրեն խորհուրդ տուաւ որ հօրը եաւէն ինկնայ քանի որ յոգնած է՝ որով գիւրին կ՚ըլլայ յաղթելը. իսկ Քուսի Արաքացի Դաւթի բարեկամն, որ միայն երեսանց Աբիսողոմայ հետ միաբաներ էր, Աքիտոփելայ խորհուրդը ցրելու համար, խորհուրդ կու տար որ ուշանայ ու մէկէն չպատերազմի ինչուան որ Դաւթի բարկութիւնն անցնի և տկարանայուստի Աբիսողոմ ալ Քուսիի խորհրդոյն անսալով ժամանակ տուաւ Դաւթի որ բանակը կարգաւորէ և զօրացընէ. իսկ Աքիտոփէլ յայտնի տեսնելով Աբիսողոմայ կործանումն, գնաց իր տունը ինքզինքը կախեց։

Քիչ վերջը Աբիսողոմ Դաւթի վրայ պատերազմի ելաւ, ուեփրեմին անտառին մօտ իրարու պատահեցան, պատերազմը սկսաւ, սաստիկ ջարդուեցաւ Աբիսողոմայ բանակն և սկսան փախչիլ. ինքն ալ իր ջորւոյն վերայ հեծած անտառի մէջէն փախչելու ժամանակ, մազերէն կախուած մնաց ծառի ճիւղ մը, Յովաբ զինքը տեսնելով, նետով զարկաւ սպաննեց՝ և խոր փոսի մը մէջ ձգեց։

---

1. Դաւիթ ի՞նչ վիշտ ունեցաւ իր Աբիսողոմ տղէն։
2. Ի՞նչպէս մեռաւ Աբիսողոմ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ

ՍՈՂՈՄՈՆ

(— Դ 1000 Ն—Ի Դ—Ն ՔՐԻՍՏՈՍ—)

1. Դաւիթ իր մեռնելէն առաջ իր Սողոմոն որդին տասն երկու տարեկան թագաւոր օծել տուաւ Իսրայելի վրայ։ Սողոմոն Իսրայելի թագաւորաց մէջ ամենէն երեւելի և զօրաւորն եղաւ՝ թէպէտ և տղայ էր, բայց շատ խելքով և արիութեամբ սկսաւ թագաւորել։ Աստուած ալ երեւելով իրեն, ըսաւ, «Խնդրէ ինծմէ ինչ որ կ'ուզես, որ տամ»։ Սողոմոն չնորհակալ եղաւ Աստուծոյ, և ըսաւ, «Հլու սիրտ մը և իմաստութիւն կը խնդրեմ, Տէր, որպէս զի քու ժողովուրդդ լաւ կառավարեմ»։ Աստուած ալ ոչ միայն իմաստութիւն, այլ նաև շատ հարստութիւն ու փառք խոստացաւ տալու իրեն, թէ որ իր Դաւիթ հօրը պէս բարեպաշտ ըլլայ։

2. Քիչ ատենէն Սողոմոն սկսաւ իր մեծ իմաստութիւնը յայտնի ընել. երկու կանայք որ մէկ տան մէջ

կը բնակէին, և երկուքն ալ տղայ ունէին. անոնցմէ մին առաւօտը մեռած գտնելով իր տղան, միւս կնոջ տըղան կ'առնու, և իրենն անոր տեղ կը դնէ։ Մայրն արթընալով սարսափած Սողոմոնի կը բողոքէ, բայց միւս կինն ալ չէր դադարեր պնդելէն, «Թէ ողջ տղան իմն է, իսկ մեռածն՝ անոր»։ Սողոմոն հրամայեց դահճին ողջ տըղան երկու կտոր ընել, և կէսը միոյն, կէսն ալ միւսոյն տալ. այն ատեն բուն մօրը գութը շարժելով ինկաւ Սողոմոնի առջև և սկսաւ աղաչել որ տղուն վնաս մը չըլլալի՝ այլ միւս կնոջ տրուի. իմացաւ Սողոմոն թէ ինքն է հարազատ ու ճշմարիտ մայրն, ու հրամայեց իրեն դարձընելու տղան։

3. Այսէն կողմէ խաղաղութիւն ըլլալով Սողոմոնի թագաւորութեան ժամանակ, իր հարստութիւնն օրէ օր կ'աւելնար, ուստի մտածեց Աստուծոյ տաղանակի համար փառաւոր տաճար շինել տալ իր հօրը պատրաստած նիւթերով. որոյ համար 80,000 հոգի կ'աշխատցընէր քար կտրելու, 70,000 հոգի ալ քար կրելու համար, և 3,500 ճարտարապետ կը հսկէին գործոյն վրայ, ու եօթն տարուան մէջ լմընցաւ, և այնչափ փառաւոր եղաւ որ աշխարհիս վրայ նմանը չէ եղած, մէջն ոսկւով, արծաթով և գեղեցիկ քարերով ծեփած։ Վերջը Աստուծոյ տաղանակը մեծ փառքով բերաւ այն տաճարին մէջ դնելու, տասնըչորս օր շարունակ տօնախմբութիւն կատարեց և 130,000 անասուն ողջակէզ ըրաւ. նոյն միջոց լուսաւոր ամպով մը լեցուեցաւ տաճարը, և երկնքէն կրակ իջնելով բոլոր ողջակէզն այրեց։

---

1. Ո՞վ յաջորդեց Դաւիթի։
2. Ի՞նչ օրինակ կայ Սողոմոնի իմաստուն դատաստանաց։
3. Ի՞նչպէս շինեց Երուսաղեմայ տաճարը։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԻ 1000 ՆԱԽ ՔԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍ)

1. Սողոմոն Աստուծոյ տաճարին շինութիւնը լմընցընելէն վերջը, իր արքունական մեծ պալատն ալ կանգնել տուաւ, որոյ մէջ ամենէն փառաւոր թագաւորական աթոռն էր փղոսկրէ ոսկւով զարդարուած, որ վեց աստիճան ունէր, և երկու կողմանէ տասներկու առիւծ գըրուած էին։ Նոյնպէս մեծամեծ քաղաքներ ալ շինեց, և նաւեր ունէր որ հեռաւոր երկիրներ կ'երթային տարին երեք անգամ, ոսկի և արծաթ և ամենայն տեսակ սակաւագիւտ ապրանք կը բերէին, և այնչափ եղաւ իր փառքն ու հարստութիւնն որ համբաւն ամեն տեղ տարածուեցաւ։

2. Սաբայ թագուհին Սողոմոնի իմաստութիւնը լսելով շատ զօրքով և ուղտերով ընծայներ առած՝ եկաւ անոր հանճարը փորձելու համար, և հետը խօսելէն վերջը՝ տեսնելով անոր արքունեաց ճոխութիւնն ու եղած կարգ կանոնը, զարմացաւ՝ ու ըսաւ մեկնելու ժամանակ. «Քու վրադ լսածներս՝ տեսածիս կէսը չէր»։ Սողոմոն ալ ինչ որ անոր սիրտն ուզեց՝ տուաւ առատութեամբ։

3. Բայց դժբաղդաբար այս մեծ թագաւորը մինչև մահ Աստուծոյ հաւատարիմ չմնաց. տարիքն առնելով Աստուծմէ սկսաւ հեռանալ, անոր օրէնքներն ոտքի տակ առաւ և մինչև կռապաշտութիւն՝ ալ սկսաւ ընել։ Աստուած բարկացաւ վրան. «Որովհետև պատուիրանքներս չպահեցիր, ըսաւ, թագաւորութիւնդ պիտի առնում ձեռքէդ ու ծառայիդ պիտի տամ, բայց Դաւթի սիրոյն համար երկու բան կը չնորհեմ. մէկն՝ որ քու օրդ չեմ ըներ, և երկրորդ՝ որ միայն երկու ցեղ Դաւթի տանը կը թողում»։

4. Յերոբովամ՝ Սողոմոնի ծառայն երբոր Երուսաղեմէն ելեր կ'երթար, Աստուած մարգարէ մը խաւրեց անոր, որ մօտեցաւ Յերոբովամայ և անոր հագած նոր զգեստն առաւ տասներկու կտոր ըրաւ ու տասը կտորն անոր դարձուց, ըսելով՝ «Աստուած Սողոմոնի թագաւորութեանն տասը ցեղը քեզի պիտի տայ, անոր ապերախտութեան համար, գու ալ՝ եթէ Աստուծոյ պատուիրանքները պահես, որդւոց որդի կը թագաւորես»։ Սողոմոն իմանալով զՅերոբովամ մեռցընել կ'ուզէր, որ Եգիպտացւոց թագաւորին քով փախչելով՝ հոն ապաւինեցաւ, մինչև որ Սողոմոն մեռաւ, քառասուն տարի թագաւորելէ վերջ։ Աստուած իր ըրած սպառնալիքը կատարեց, Սողոմոնի տէրութիւնն երկու մասն բաժնուեցաւ, և ըսուեցան Իսրայելի և Յուդայի թագաւորութիւնք։

---

1. Ուրիշ ինչ երևելի շինուածքներ կառոյց Սողոմոն։
2. Ո՞վ եկաւ Սողոմոնի իմաստութիւնը փորձելու։
3. Սողոմոն մինչև վերջը մնաց հաւատարիմ Աստուծոյ։
4. Աստուած ինչ խոստացաւ Յերոբովամայ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՅՈՒԴԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ — ՄԱՀ ԳՈԹՈՂԻԱՅ ԲԱԲԵԼՈՒՆԻ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ

(ամ. 975–606 Նախ. ընդ Քրիստոս)

1. Յուդայի թագաւորութիւնն, Յուդայի և Բենիամինի երկու ցեղերէ կը բաղկանար, որոնք միայն հաւատարիմ մնալ ուզեցին Սողոմոնի որդւոյն Ռոբովամայ։

Միւս տասը ցեղերն Իսրայելի թագաւորութիւնը կազմեցին և իրենց մայրաքաղաք ընտրեցին զՍամարիա, թողլով զԵրուսաղէմ՝ որ Յուդայի թագաւորութեան մայրաքաղաք մնաց։

2. Ռոբովամ Սողոմոնի որդին շատ անօրէն ու կռապաշտ թագաւոր մ'եղաւ, և իրեն հետևեցան յաջորդ թագաւորքն ալ՝ ինչպէս Յովրամ, Ոքոզիա և ասոր Գոթողիա մայրն որ սպաննել տուաւ բոլոր թագաւորութեան ժառանգները, որպէս զի ինքը թագաւորէ անոնց տեղ։ Այս կոտորածէն Ոքոզիայի փոքր տղայ մ'ազատեցաւ Յովասանուամբ՝ զոր Յովիդայէ քահանայապետը տաճարին մէջ

վեց տարի պահեց, և երբոր եօթն տարեկան եղաւ՝ բոլոր մեծամեծաց և իշխանաց խորհրդով զՅովաս թագաւոր օծեց, և զԳոթողիա սպաննեցին։

3. Բայց եղան բարեպաշտ թագաւորք ալ որ աստուածպաշտութեամբ ծաղկեցան և կռապաշտութիւնը վերուցին, ինչպէս, Եզեկիա որ զԵրուսաղէմ կործանմանէ ազատեց, երբոր Սենեքերիմ Ասորեստանեայց թագաւորն եկաւ պաշարեց և իրեն բարեպաշտութեանն համար Աստուած հրեշտակ մը խաւրեց գիշեր ժամանակ որ թշնամւոյն բանակէն 180,000 հոգի սպաննեց։ Ուրիշ անգամ մ'ալ սաստիկ հիւանդանալով Աստուած հրաշքով մը կեանքը շնորհեց և 15 տարի ալ ապրեցաւ։ Այս թագաւորս շատ գեղեցկացուց ու շէնցուց Երուսաղէմքաղաքը։

4. Յուդայի թագաւորութեան վերջին թագաւորն եղաւ Սեդեկիա ամբարիշտ թագաւորը, որ սաստիկ կռապաշտութեան տուաւ ինքզինքը և թէպէտ Երեմիա մարգարէն զինքը միշտ կը խրատէր, բայց մտիկ չէր ըներ։ Աստուած ալ իրեն սպառնացած պատիժներ խաւրեց իր արդարութիւնը ցուցընելուհամար. և Բաբելացւոց Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը վրանին խաւրեց որ եկաւ երկար ատեն զԵրուսաղէմ պաշարեց, պարիսպը փլուց, և Բաբելացիք քաղաքն ու տաճարը կողոպտեցին, ոսկի, արծաթ և սրբազան անօթքն առին տարին։ Յողովուրդն ալ Սեդեկիա թագաւորով մէկտեղ և ամեն իշխաններով գերի տարին 'ի Բաբելոն, ուր եօթանասուն տարի պիտի կենային ըստ կանուխ գուշակութեանց մարգարէից։

---

1. Քանի՞ ցեղերէ կազմուեցան Յուդայի և Իսրայելի թագաւորութիւնները։
2. Ինչպիսի՞ թագաւոր եղաւ Ռոբովամ։
3. Եզեկիա ինչ շնորհք ընդունեցաւ Աստուծմէ։
4. Ինչպէս վերջացաւ Յուդայի թագաւորութիւնը։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ԻՍՐԱՅԵԼԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ — ՅԵԶԱԲԵԼ

(ԾՀ 975–727 Նախ քան Քրիստոս)

1. Իսրայելի Թագաւորութիւնը տասը ցեղերէ կը կազմուէր Յուդայէ և Բենիամինէ զատ. բայց ասոր Թագաւորքն Յուդայի Թագաւորներէն աւելի ամբարիշտ եղան։

2. Յերոբովամ առաջին Թագաւորն՝ ոսկիէ հորթ շինեց, և տաճարի մէջ կանգնեց որ ժողովուրդը պաշտէ, և Երուսաղէմ չերթայ որ Յուդայի Թագաւորութեան մայրաքաղաքն էր. բայց ինքն ալ պատժուեցաւ՝ վասնզի Բաաս իր զօրավարաց մէկը, Թագաւորական ընտանիքը թրէ անցուց, և ինքը յաջորդեց։ Բաասայ յաջորդ Թագաւորքն իրեն պէս անօրէն և կռապաշտ եղան։

3. Այս Թագաւորաց մէջ չարագոյնն՝ Աքաաբ եղաւ, իր Յեզաբէլ կինն այլազգւոյ չար աղջիկ մ՚ըլլալուն համար. և ինչպէս մարգարէացէր էր անոր համար Եղիա,

իր ներքինիները գինքը պատուհանէն վար նետեցին, որ ջախջախեցաւ և ձիերէ կոխկռտուեցաւ ու շները կերան մարմինը։ Աքաաբու այնչափ ամբարշտութեանցն համար՝ Աստուած Եղիա մարգարէն անոր խաւրեց որ ըսէ, «Քու մեղացդ համար երեք տարի ոչ անձրև և ոչ ցօղ պիտի իջնէ յերկնից՝ ամբողջ Թագաւորութեանդ մէջ»։ Այսպէս ալ եղաւ, ու սաստիկ սով տիրեց և հազարաւոր մարդիկ մեռան։

4. Երեք տարի վերջ Եղիա Աքաաբու գնաց՝ և ըսաւ. «Հրաման տուր որ ժողովուրդը Բահաղու քուրմերու հետ մէկտեղ Կարմելոս լեռը ժողվուին». Թագաւորն ալ հրամայեց. այն ատեն ըսաւ Եղիա ժողովրդեան. «Մինչև երբ պիտի տարակուսիք ճշմարիտ Աստուծոյ վրայ. եթէ Աստուած ճշմարիտ է՝ պաշտեցէք զինքը. ապա թէ Բահաղ՝ իրեն երկրպագութիւն ըրէք. ուստի բերէք զոհեր, որ նուիրենք, և այն աստուածն որ երկնքէն կրակ իջեցընէ՝ այն ըլլայ ճշմարիտ աստուածը»։ Ժողովուրդը բերաւ. քուրմերն սկսան առաւօտէ մինչև երեկոյ իրենց Բահաղ աստուածը օգնութեան կանչել, բայց ամենևին օգուտ մը չեղաւ. այն ատեն զարձաւ ըսաւ Եղիա. «Մէկդի կեցէք», ու ձեռքերն երկինք վերցընելով «Աստուած Աբրահամու Իսահակայ և Յակոբայ, ըսաւ, յայտնէ՛ ժողովրդեան որ դու միայն ես Աստուածն Իսրայելի». այս ըսելուն պէս մէկէն երկնքէն կրակ իջաւ, այրեց ողջակէզը սեղանն ալ մէկտեղ։ Ժողովուրդն ապշած երեսի վրայ ինկաւ ըսելով. «Այս է ճշմարիտ Աստուածն»։ Եղիա ալ հրամայեց ժողովրդեան Բահաղու քուրմերը ջնջել, ու զամենքը սպաննեցին։

Աքաաբ Ասորւոց դէմ պատերազմ բացաւ և այն պատերազմին մէջ վիրաւորուեցաւ ու մեռաւ և շուները իրեն արիւնը կը լափէին։

---

1. Քանի՞ ցեղերէ կազմուեցաւ Իսրայելի Թագաւորութիւնը։
2. Յերոբովամ ի՞նչպէս մոլորցուց զժողովուրդը։
3. Ո՞վ եղաւ Իսրայելի չարագոյն Թագաւորը։
4. Ի՞նչպէս կոտորեց Եղիա, Բահաղու քուրմերը։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՅՈՎՐԱՄ — ՆԻՆՈՒԷԻ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ

(ՄԺ 727 Նախ ԹՆ ՔՐԻՍՏՈՍ)

1. Աքաաբու յաջորդեց իր Ոքոզիա որդին, որ կռապաշտութիւն ընելով՝ երկու տարիէն ետքն օր մը տանը պատուհանէն իյնալով չարաչար հիւանդացաւ և մեռաւ։

2. Ոքոզիա որդի չունենալով, իր Յովրամ եղբայրը տեղը թագաւոր եղաւ. որ թէպէտ հօրը չափ գէշ չէր, բայց բոլորովին կռապաշտութիւնը ձեռքէ չձգեց։

3. Այսոր ատեն Մովաբացիք ապստամբեցան, բայց Իսրայելացիք զանոնք աղէկ մը ջարդեցին ու ինչուան իրենց թագաւորական քաղաքը փախուցին։ - Նոյնպէս Այսորիք Յովրամայ վրայ պատերազմի եկան, այլ Աստուած Եղիսէ մարգարէին ձեռքով աղատեց գիսրայելացիս, Այսուոյ զօրաց մէջ մեծ սարսափ մը ձգելով գիշերանց, արտորնօք ելան ու փախան։

4. Բայց Աքաաբու տանը վրայ Աստուծոյ սպառնալիքը կատարուելու համար, որ բոլորովին պիտի ջնջէր զայն, Յէհու թագաւոր օծուելով՝ առաւ զօրքերը գնաց Եզրայէլ քաղաքը՝ Յովրամ թագաւորին վրայ, ու երբոր անիկայ սկսաւ փախչիլ՝ հասաւ ու նետով սպաննեց։

5. Իսրայելացիք կռապաշտութիւնը չի ձգեցին, այլ քիչ ատենէն յետ Բահաղու քուրմերը ջարդուելուն՝ դարձեալ կռապաշտութեան դարձան. այնպէս որ Ովսէէ թագաւորին ժամանակ Աստուած զիրենք Սաղմանասար Ասորեստանի թագաւորին ձեռքը մատնեց, որ եկաւ բոլոր երկիրն ոտնակոխ ըրաւ, առաւ Սամարիա քաղաքը, կողոպտեց և Իսրայելի տասը ցեղերը գերի տարաւ 'ի Նինուէ։

---

1. Ո՞վ յաջորդեց Աքաաբու։
2. Ոքոզիայի ո՞վ յաջորդեց։
3. Ի՞նչ պատերազմ ըրաւ Յովրամ։
4. Ի՞նչպէս մեռաւ Յովրամ։
5. Ի՞նչպէս վերջացաւ Իսրայելի թագաւորութիւնը։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

ՏՈՎԲԻԹ

(ամ 727 Նախ քան Քրիստոս)

1. Նինուէ քաղաքը գերի գնացողներուն մէջ Տովբիթ անունով բարեպաշտ Իսրայելացի մը կար, որ ամեն օրէնքները կը պահէր, և իր ազգայնոց ամեն տեսակ բարիք կ'ընէր, և Այսրհեստանեայց ձեռքէն քաշած նեղութիւններէ զիրենք կը մխիթարէր։ Աստուծոյ թոյլտուութեամբ այս մարդս կուրնալով իր ընտանիքն աղքատութեան մէջ ինկաւ, ու ստիպուեցաւ իր Տուբիա տղան Մարաց երկիրը խաւրելու, ուր որ Գաբայէլ ըսուած մարդու մը քով շատ ստակ աւանդ թողեր էր. և ըսաւ տղուն՝ որ իրեն ուղեկից և առաջնորդ մը փնտռէ։ Տուբիա փընտռելու գնաց, նոյն միջոց հրեշտակ մը երիտասարդի կերպարանքը, որ իր անունն Ազարիա կ'ըսէր, զիմացն ելաւ որ իրեն առաջնորդէ, հայրն ալ հաւանեցաւ ու ճամբայելան։

Տիգրիս գետոյն եզերքն երբոր հասան, Տուբիա ուզեց լուացուիլ մէջը, յանկարծ մեծ ձուկ մը վրան վազեց. Տուբիա ալ վախցաւ ու աղաղակեց։ «Մի վախեր, ըսաւ հրեշտակը, բռնէ դուրս հանէ, լեարդն ու լեղին պահէ, որ օր մը քեզի պէտք պիտի ըլլայ»։

Ճամբանին շարունակեցին և Եկբատան հասան, ուր որ Տուբիայի ազգական մը կար Հռագուէլ անունով, հոն կեցան, և Տուբիա անոր Սառա աղջիկը կնութեան առաւ. հրեշտակն ալ Մարաց երկիրը գնաց ստակն առաւ և ետ դարձաւ։

Տուբիայի ճանապարհորդութիւնը երկայն քշելով, ծնողքը մեծ հոգերու մէջ ինկան։ Իր մայրն ամեն օր մօտաւոր լերան ծայրը կ'ելնէր տղուն դառնալուն սպասելով անհամբեր. օր մ'ալ յանկարծ տեսաւ զինքը հեռուէն՝ ու վազեց երկանն աւետիս տուաւ, ծերունի հայրը խարխափելով գիմացն ելաւ, ու որդին համբուրելով փառք կու տար Աստուծոյ։ Երբոր տուն եկան, Ազարիայի խորհրդով Տուբիա քովն ունեցած ձկան լեղին հօրն աչքերուն քսեց՝ ու բացուեցան. Տովբիթ մեծ երախտագիտութեամբ շնորհակալ եղաւ Ազարիայի, և բերած ստակին կէսն անոր ուզեց տալ։ Այն ատեն հրեշտակն ինքզինքը յայտնեց՝ ըսելով, «Աստուած է որ զիս խաւրեց ձեզի, ես եմ Ռափայէլ հրեշտակն. որ ամեն օր ձեր աղօթքն առ Աստուած կը տանէի, փառք տուէք Աստուծոյ որ ձեր ողորմութիւնն ու բարեգործութիւնը կը վարձատրէ»։ և մէկէն երկինք վերանալով անհետ եղաւ։

Ամենքն երեսին վրայ ինկան զարմանալով՝ ու երկրպագութիւն ըրին Աստուծոյ, շնորհակալ ըլլալով իրենց ըրած բարեացն համար։

---

1. Ո՞վ է Տովբիթ։

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ՅՈՎՆԱՆ — ԵՍԱՅԻ — ԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷՔ

(ԾՀ 850–750–600 Նախ ք. Ս. Քրիստոս)

1. Երբոր Իսրայելացիք կռապաշտութեան մէջ կ'ինկնային, Աստուած զիրենք ճշմարիտ կրօնից դարձընելու համար՝ երբեմն երբեմն մարգարէներ կը խաւրէր որ իրենց վրայ գալիք պատիժները կը գուշակէին։ Ասոնց մէջ երևելիներն են Յովնան, Եսայի, Երեմիա և Դանիէլ։

2. Յովնան մարգարէն յԱստուծոյ հրաման ընդունած էր Նինուէ քաղաքն երթալ քարոզելու. այս բանս իրեն ծանր գալով, ուզեց փախչիլ, ուստի մը մտաւ Թարշիշ երթալու համար. երբոր ծովուն մէջ տեղն հասաւ՝ Աստուած սաստիկ փոթորիկ մը հանեց այնպէս որ նաւն ընկղմելու վրայ էր. նաւաստիք ուզելով իմանալ թէ ո՞ր համար կ'ըլլար այս ահաւոր պատիժը, վիճակ ձգեցին, ու Յովնանու վրայ ելաւ. այն ատեն հարցուցին իրեն,

ինքն ալ խոստովանեցաւ՝ ու ըսաւ. «Ծով ձգեցէք զիս որ հանդարտի». իրենք ալ ձգեցին, նոյն վայրկենին խոշոր ձուկ մը գինքը կլլեց, և երեք օր վերջը ողջ առողջ ծովեզերքն՝ աւազի վրայ ձգեց։

Յովնան այս մեծ հրաշքէ զգաստացած, Նինուէ գնաց և ինչպէս որ Աստուած իրեն հրամայեր էր՝ սկսաւ քաղաքը պտըտիլ ու քարոզել թէ «Երեք օրէն Նինուէ պիտի կործանի»։ Ժողովուրդն ու թագաւորը սաստիկ վախցան և ապաշխարեցին։ Աստուած ալ վրանին զթալով, թողութիւն տուաւ իրենց։

3. Եսայի մարգարէն Դաւթի թագաւորական ցեղէն էր. և Յուդայի Եզեկիա թագաւորին ժամանակ կ'ապրէր։ Ինքն առաջուց մարգարէացաւ Յուդայի և Իսրայելի թագաւորութեան կործանումն, Բաբելոնի գերութիւնը և Յիսուսի Քրիստոսի ծնունդն ու մահը։ Իսրայելի ժողովրդեան մեծ մարգարէներէն մէկն է. բայց Մանասէ թագաւորը՝ բարեպաշտ Եզեկիայի որդին, չկարենալով անոր յանդիմանութեանց համբերել, հրամայեց սուրը մարգարէն փայտէ սղոցով երկու մաս ճեղքել, և չարաչար կերպով մեռուց։

4. Երեմիա մարգարէն Բաբելացւոց գերութեան ժամանակակից էր, շատ ողբեր գրած է Երուսաղեմի թշուառութեանց վրայ, և քառասուն և երեք տարի անդադար կը քարոզէր Իսրայելի ժողովրդեան որ իրենց մեղքերէն ետ կենան և ապաշխարեն, որպէս զի Աստուած իրենց վրայ ողորմի և զիրենք չպատուհասէ. բայց Իսրայելացիք անոր արդար յանդիմանութեանց չգիմանալով, քարկոծեցին զինքն Եգիպտոսի մէջ։

---

1. Որո՞նք են գլխաւոր մարգարէները։
2. Յովնան ինչ հրաման ունեցաւ Աստուծմէ։
3. Ո՞վ էր Եսայի մարգարէ, և ինչպէս մեռաւ։
4. Ո՞ր ժամանակ կ'ապրէր Երեմիա, և ո՞ւր մեռաւ։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԴԱՆԻԷԼ ՄԱՐԳԱՐԷ

(ԾՍ 570 ԴԱՐ ԱՌՆ ՔՐԻՍՏՈՍ)

1. Դանիէլ՝ երեմիա մարգարէին պէս՝ Հրէից Բաբելոնի գերութեան ժամանակակից էր։ Նաբուգոդոնոսոր թագաւորին երազները մեկնեց, թագաւորն ալ անոր իմաստութիւնը տեսնելով՝ զինքը իր երկրին իշխան դրաւ. բայց Դանիէլ իր թագաւորակերպ մեծութեան մէջ, չմոռացաւ երբեք իր Աստուածն ու ազգը։ Ինքն ազատեց զանմեղ Շուշանը՝ երկու չարասիրտ զրպարտող ծերոց ձեռքէն. և Նաբուգոդոնոսոր թագաւորին ալ երբոր ինքզինքն Աստուծոյ պէս պաշտել կու տար՝ մարգարէացաւ որ Աստուած պիտի պատժէ զինքը և վայրենի կենդանւոյ մը պէս, մարդիկներէ հեռու, եօթը տարի գազաններու հետ պիտի բնակի։ Թագաւորը չզգաստացաւ, և օր մը պալատին վրայ հպարտութեամբ ճեմելով Բաբելոնի գեղեցկութեան վրայ պարծենալու ատեն, յան-

կարծ երկնքէն ձայն մ՚եկաւ, ըսաւ. «Նաբուգոդոնոսո՛ր, քեզի կ՚ըսեմ, թող թագաւորութիւնդ ու գազաններու հետ բնակէ՛». և անոնց հետ կ՚ուտէր։ Եօթը տարի վերջն իսոստովանելով Աստուծոյ կարողութիւնը՝ դարձաւ եկաւ նստաւ իր աթոռը։

2. Դանիէլ Բաբելացւոց Բէլ անուամբ մեծ կուռքը և անոր տաճարը կործանեց. որոյ վրայ սաստիկ բարկանալով Բաբելացիք և իրենց իշխանները՝ ստիպեցին զթագաւորը, որ զԴանիէլառիւծուց գուբը ձգէ. բայց Աստուած ազատեց իր մարգարէն անոնց բերնէն, և վեց օր մէջերնին անվնաս կենալէն վերջը, թագաւորն հանել տուաւ զինքը՝ և հրամայեց անոր թշնամիները գուբը ձըգել, որոնք յատակը չհասած՝ մէջի եօթն առիւծներէն պատառեցան։

3. Սակայն ժամանակն հասեր էր որ Աստուած Բաբելացւոց զեղխութիւնն ու անկարգութիւնը պատժէ։ Բաղտասար՝ Նաբուգոդոնոսորի յաջորդը, որ ամբարիշտ և չռայլ մարդ մ՚էր, օր մը մինչդեռ մեծ խնջոյք մը կուտար իր իշխանաց. և Երուսաղեմայ տաճարէն կողոպտած ոսկիէ և արծաթէ անօթովք գինի կը խմէին, և իրենց կուռքերուն կը նուիրէին. յանկարծ ձեռք մ՚երևեցաւ որ պատին վրայ բան մը գրեց։ Թագաւորը սարսափած՝ գոռալ սկսաւ. կանչեց զԴանիէլ որ մեկնէ։ Դանիէլ թագաւորին երեսը զարնելով ըրած յանցանքներն՝ ըսաւ. «Այս է գրածը. Մանէ, թագաւորութեանդ վերջն հասեր է. Թեկել, Աստուած զքեզ քննեց, ուսանցաւոր գտնուեցար. Փարէս, թագաւորութեանդ կէսը՝ Մարաց, կէսն ալ՝ Պարսից տրուեցաւ։ Եւ յիրաւի նոյն գիշերը Դարեհ Մարաց թագաւորն, պաշարեց զԲաբելոն, առաւ, և զԲաղտասար բռնեց ու սպաննեց։

---

1. Ո՞վ էր Դանիէլ։
2. Ինչո՞ւ Դանիէլ առիւծուց գուբը նետեցին։
3. Ի՞նչպէս մեռաւ Բաղտասար։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՅՈՒԴԻԹ

(ՄԻ 600 ՆԽ ԽՆ ՔՐԻՍՏՈՍ)

1. Նաբուգոդոնոսոր թագաւորն՝ Մարաց յաղթելէն վերջը, ուզեց բոլոր աշխարհիս տիրել և Աստուծոյ պէս պաշտուիլ։ Ուստի իր Հոլոփեռնէս զօրավարն 120,000 հետեւակ զօրօք և նոյնչափ ձիաւորօք խաւրեց որ երթայ աղգերն իրեն հնազանդեցընէ. այն ալ ամեն տեղ վախ ու սարսափ ձգեց և անխնայ ջարդելով՝ Հրէաստան հասաւ։

Բետիղուա քաղաքն՝ որ Հրէաստանի դուռ կը սեպուէր, դէմ կեցաւ և ինքզինքը ամրացուց։ Հոլոփեռնէս բարկացած հրամայեց քաղաքը պաշարել և ջուրը կտրեց։ Բնակիչք ծարաւէն ոգեսպառ, երկար դիմակալութենէ վերջն, որոշեցին հինգ օր ալ համբերել, և եթէ Աստուա չողորմի իրենց՝ անձնատուր ըլլալ։ Անդադար աղօթք կ'ըլլուէր առ Աստուած գիշեր ցորեկ։

2. Յուդիթ որբեվարի հարուստ կին մը, Շմաւոնի ցեղէն, որ սրբութեամբ և աղօթիւք կ'անցընէր իր օրերը յետ երկանը մահուան, Աստուծմէ լուսաւորուած, հագուեցաւ զարդարուեցաւ իր թանկագին զարդերով և աղախնոյն հետ մէկտեղ քաղաքէն ելաւ գնաց։ Հոլոփեռնեսի կինուորք բռնեցին զինքը և իրենց զօրապետին տարին։ Հոլոփեռնէս հիացաւ անոր գեղեցկութեանը վրայ, և քաղցրութեամբ հարցուց իրեն թէ ուսկից կուգայ։ Պատասխան տուաւ Յուդիթ. «Տէր իմ, տեսայ որ Աստուած բարկացեր է մեր ազգին վրայ, և իրենց վախճանը գէշ պիտի ըլլայ, անոր համար փախայ անոնցմէ և եկայ քեզի ապաւինեցայ»։ Հոլոփեռնէս անոր խոհեմութիւնը գովեց, և հրամայեց զինքը իր վրանը պահել և ամենայն պատուով հոգալ։ Յուդիթ գիշերները կ'ելնէր ձորերուն և աղբիւրներու քով կը քայլէր ու կ'աղօթէր։

Օր մը Հոլոփեռնէս փառաւոր ընթրիք մը տուաւ իր զօրավարաց, Յուդիթն ալ կանչեց. ու չափէն աւելի խըմելով գինովցան Հոլոփեռնէս և իր զօրավարներն. երբոր ամենքն իրենց վրանը քաշուեցան, Յուդիթ և Հոլոփեռնէս առանձին մնացին։ Յուդիթ տեսնելով որ Հոլոփեռնէս խոր քնոյ մէջ է, հանեց անոր սուրը և մազերէն բռնելով, «Տէր օգնէ ինձ» ըսաւ, ու կրկին անգամ զարկաւ կտրեց գլուխը, և աղախնոյն մսխաղին մէջ դրած՝ մէկէն ելան գիշերանց Բետիղուա գնացին։

Ժողովուրդը ջահերով և լապտերներով դիմացն ելան, դռները բացին, և երբոր Յուդիթ Հոլոփեռնեսի գըլուխը ցըցուց, ամենքն երկրպագութիւն ըրին Աստուծոյ և փառք տուին։

Առաւօտուն յարձակեցան Ասորեստանեայց վրայ, որոնք Հոլոփեռնեսի սպաննուելուն վրայ սաստիկ շփոթած՝ բանակը թողուցին փախան։ Հրեայք հազիւ երեսուն օրուան մէջ կրցան անոնց թողած աւարը Բետիղուա կրել։

---

1. Ինչո՞ւ պաշարուեցաւ Բետիղուա։
2. Ո՞վ էր Յուդիթ, և ի՞նչպէս ազատեց զԲետիղուա։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ԵՍԹԵՐ

(ԾԻ 500 ՆԽ ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍ)

1. Կիւրոս Պարսից թագաւորն երբ Հրաման տուաւ Հրէից իրենց հայրենիքը դառնալ, ոմանք Պարսկաստան մնացին, որոց մէջ էր նաև Մուրթքէ անուամբ մէկն՝ իր հօրեղբօր աղջկան Եսթերայ հետ մէկտեղ։ Այս աղջիկն իրեն գեղեցկութեան և առաքինութեանց համար, շատ հաճելի եղաւ Արտաշէս թագաւորին որ զինքը իր թագուհին ըրաւ։

2. Նոյն ժամանակ Համան անուամբ մէկը կար որ թագաւորին երկրորդը կը սեպուէր, և կ'ուզէր որ ամէնքն իրեն երկրպագութիւն ընեն. Մուրթքէ այս իր կամքը չէր կատարեր աստուածապաշտ ըլլալով. ուստի Համան Սամաղեկացին՝ ասոր վրայ բարկացած, համոզեց զԱրտաշէս՝ որ իր Պարսից տէրութեան մէջ գտնուած բոլոր Հրեայքը ջնջուին. թագաւորին կողմանէ ալ հրովարտակ մը հա-

նեց՝ որ Ադար ամսոյն տասնըչորսին ամենայն Հրեայ, մեծ ու պզտիկ՝ թրէ անցուին։

3. Այս անօրէն հրամանին կատարուելէն քանի մ'օր առաջ թագաւորին քունը չտանելով՝ իր յիշատակարաններն աչքէ անցընել ուզեց, ու գիպուածով այն տեղը բացաւ ուր գրուած էր, թէ ինչպէս տարի մ'առաջ Մուրթքէ թագաւորին կեանքը ազատեր էր դաւաճանութենէ մը և ուզելով զինքը վարձատրել, հարցուց Համանայ, «Թէ որ փառաւորել ուզեմ մէկը, ինչ պէտք է ընեմ»։ Համան իրեն համար կարծելով այս բանս. «Տէր արքայ, ըսաւ, կը վայլէ որ այն մարդը թագաւորական զգեստով ու ձիով բոլոր քաղաքը շրջեցընել տաս, առջևէն ալ կանչեն. «Թագաւորէն փառաւորուած մարդն է սա»։ Հաւանեցաւ թագաւորն և հրամայեց իրեն որ երթայ Մուրթքէին այս պատիւն ընէ։ Համան չկրնալով ձայն հանել, կատարեց հրամանը և արտում տխուր տունը դարձաւ ու բարկացած՝ երկայն փայտ մը տնկել տուաւ որ զՄուրթքէ կախել տայ։

4. Եսթեր իր ազգին մօտալուտ վախճանը տեսնելով՝ յետ աղօթիւք առ Աստուած դիմելու, գնաց թագաւորին ոտքն ինկաւ և մարեցաւ. թագաւորին գութը շարժեցաւ, այլայլած ելաւ աթոռէն՝ ուքաղցրութեամբ խօսեցաւ անոր հետ. Եսթեր ալ ըսաւ. «Տէր իմ, կը խնդրեմ՝ որ իմ ազգիս կեանքը շնորհես, զոր խաբեբայ Համանն աշխարհէս վերցընել ուզեց». ու պատմեց անոր՝ Համանայ ըրած խարդախութիւնքն, և թէ զՄուրթքէ կախելու փայտ մը տնկեր է։ Թագաւորը բարկացած հրամայեց զՀաման այն փայտէն կախել, և նոր հրովարտակ մը հանեց առաջնոյն հակառակ՝ որ մարդ չհամարձակի վնաս մ'ընել Հրէից պէս տիրասէր ազգին. Մուրթքէին ալ Համանայ իշխանութիւնը տուաւ։

---

1. Ո՞վ էր Եսթեր։
2. Ո՞վ էր Համան։
3. Ի՞նչ պատիւ տրուեցաւ Մուրթքէին։
4. Ի՞նչ կատարած ունեցաւ Համան։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ

ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՔ

(ամէ 170 Նոյ ։ մեն ՀԲՐԷՈՍՈՍ)

1. Հրէաստան Կիւրոսի և անոր յաջորդաց ձեռքն անցնելէն վերջը, Մեծին Աղեքսանդրի իշխանութեան տակն ինկաւ։ Աստոր յաջորդ թագաւորք խաղաղութեամբ գնացին Հրէից հետ, բաց 'ի Անտիոքոս Եպիփանէ, որ շատ չարչարեց զանոնք և շատերը նահատակեց, ինչպէս ծերունի Եղիազար քահանայն, և Մակաբայեցւոց եօթն եղբարքը իրենց Շամունէ մօր հետ մէկտեղ՝ խոզենի միս չուտելնուն համար, զոր կ'արգելոյր մովսիսեան օրէնքն։

Վերջապէս Հրեայք ապստամբեցան, և զՄատաթիասիրենց զորավար դրած՝ հինգ հազար ոգւով բանակ մը կազմեցին։ Մատաթեայ որդին, Յուդա Մակաբէ՝ Իսրայելի ամենէն կարիճ զորավարաց մէկն, հետզհետէ չորս անգամ յաղթեց Անտիոքոսի զորավարաց, առաւ Երուսաղէմն ու ճշմարիտ Աստուծոյ պաշտօնը նորոգեց։ Անտիոքոս այս բանս

լսելով՝ անթիւ զօրօք Երուսաղեմայ վրայ եկաւ, բայց ճամբան սաստիկ հիւանդութիւն մը վրան գալով՝ քիչ օրէն մահուան դուռն հասաւ, և առաջադրեց որ եթէ առողջանայ Հրէից վնաս մը չհասցընէ։ Բայց Աստուծոյ արդարութեան չափը լեցուեր էր, թողուց որ չարաչար մեռնի։

2. Յուդա Մակաբէ իր զօրաւոր թշնամւոյն ձեռքէն ազատելով քիչ մ'ատեն խաղաղութեամբ իշխեց, բայց վերջը Դեմետր Անտիոքոսի եղբօրորդին պատերազմի ելաւ վրան՝ և իր Բաքիդ զօրավարը Յուդայի վրայ խաւրեց շատ զօրօք։ Յուդա յանկարծակիի գալով՝ իր քովի եղած 3,000 զօրքը վախցան ու ցրուեցան, ութ հարիւր ձիաւորք մնացին, անոնք ալ խորհուրդ կու տային, թէ «Այս անգամ ետ կենանք»։ Յուդա ըսաւ. «Ես փախչիլ չեմ գիտեր». և այն 800 ձիաւորօք յառաւօտէ մինչև երեկոյ պատերազմեցաւ՝ ու թշնամւոյն աջ թևին յաղթեցին, բայց ձախակողմեան թևին զօրացմէ պաշարուած՝ հոնքաջութեամբ ինկաւ Յուդա՝ և զօրքը ցրուեցան, Շըմաւոն և Յովնաթան իր եղբարքը վերուցին մարմինը և իրենց հայրենական գերեզմանը թաղեցին մեծ սգով։

Յուդայի եղբարք իրեն յաջորդեցին, և միաբան գործակցութեամբ յաջողեցան Ասորւոց լուծը վրաներնէն թօթվել. վերջը թագաւորական իշխանութեան ալ հասան և որդւոց որդի անցուցին այս պատիւը մինչև Հռովմայեցւոց տիրապետութեան ժամանակ։

Հերովդէս, որ Հրէից ազգէն չէր՝ խարդախութեամբ Հռովմայեցւոց ծերակուտէն և Օգոստոս կայսերէն Հրէաստանի թագաւորութիւնն ինքն առաւ, որոյ ժամանակ Քրիստոս Տէրն մեր աշխարհ եկաւ։

---

1. Մեծին Աղեքսանդրի յաջորդք ի՞նչպէս կառավարեցին զՀրէաստան։
2. Ի՞նչպէս մեռաւ Յուդա Մակաբէ։

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴՆ

(ՍՂ ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՍ ԲՈՒԼՈՒՆ)

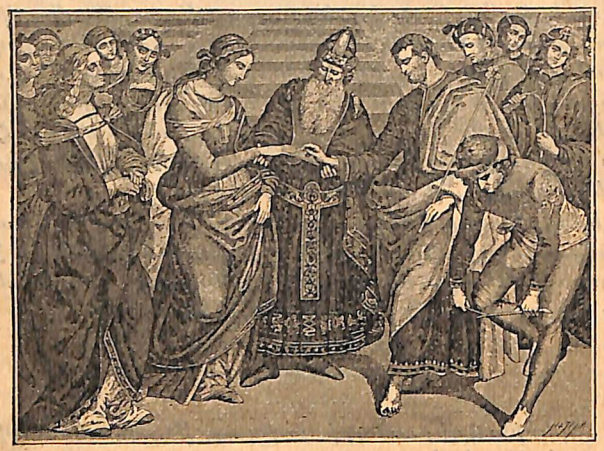

1. Հերովդի թագաւորութեան ժամանակ, ինչպէս սահ-

1. Ե՞րբ եղաւ Մեսիայի գալուստը։

ԱՒԵՏՈՒՄ

մանած էր Աստուած, եղաւ Մեսիայի գալուստը։ Դաւիթոյ Նազարէթ փոքր քաղաքին մէջ կ'ապրէր կոյսն Մարիամ, որ Յովսէփ արդարոյն հետ նշանուած էր. երկուքն ալ Դաւթի մարգարէին թագաւորական ցեղէն էին։

1. Օր մը աղօթքի ժամանակ Գաբրիէլ հրեշտակն երևեցաւ Մարիամու՝ և ըսաւ, «Ուրախ լեր բերկրեալդ, տէր ընդ քեզ». կոյսն Մարիամ այս խօսքերէս չփոթեցաւ. «Մի վախեր՝ ըսաւ, հրեշտակը, որդի մը պիտի ծնանիս՝ և անունը Յիսուս պիտի դնես, որոյ թագաւորութիւնը յաւիտեան պիտի տևէ»։

2. Երբոր ժամանակն եկաւ որ Քրիստոս պիտի ծնանէր, Օգոստոս կայսրն նոյն ժամանակ մեծ աշխարհագիր

1. Ի՞նչ աւետեց հրեշտակն առ Մարիամ։
2. Ո՞ւր ծնաւ Քրիստոս, և ինչպէս յայտնուեցաւ հովուաց։

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԻՒՆ ՀՈՎՎՈՒԱՅ

մ՝ընելու հրաման հանած ըլլալով, որ ամէն մարդու ցեղն ու քաղաքը գիր անցուի, Յովսէփ որ Բեթղեհեմացի էր, Բեթղեհէմ քաղաքը գնաց, և հոն իջևանելու տեղ չգտնելով, ստիպուեցաւ ախոռ մը բնակել, ուր՝ ինչպէս մարգարէք առաջուց գուշակեր էին՝ սուրբ Կոյսը ծնաւ զՔրիստոս, և խանձարրովք պատեց և մսուրի մէջ դրաւ։

Նոյն գիշերը մինչ Բեթղեհեմի դաշտերու մէջ հովիւք բացօթեայ իրենց ոչխարները կ՝արածէին՝ յանկարծ գեղեցիկ լուսաւորութիւն մը տեսան յերկինս. և հրեշտակ մը երևցաւ իրենց՝ և ըսաւ. «Մի վախնաք, զի ահա ուրախութիւն մը կ՝իմացընեմ ձեզ. թէ ծնաւ ձեզ այսօր Փրկիչ, Դաւթի քաղաքին մէջ։ Եւ այս ձեզի նշան պիտի գտնէք տղայ մը խանձարրոյ մէջ պատած և մսրոյ մէջ դրուած»։ Եւ այն հրեշտակին հետ մէկտեղ յանկարծ ուրիշ անհամար հրեշտակներ ալ երևեցան երկինքն՝ ու կ՝երգէին, «Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն 'ի մարդիկ հաճութիւն»։

ԲԵԹՂԵՀԷՄ

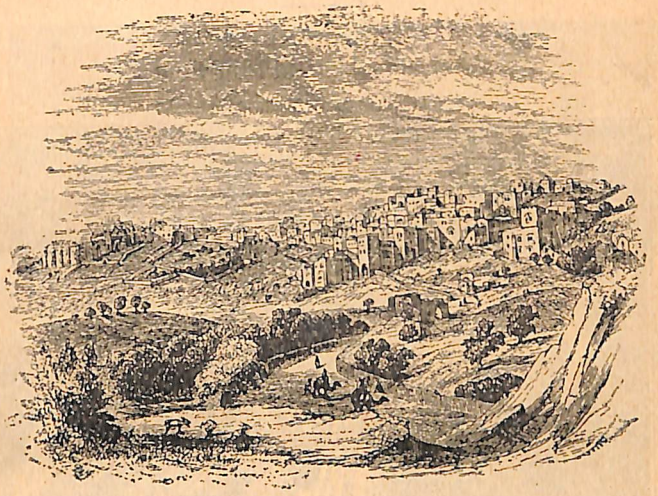

1. Հովիւները փութացան Բեթղեհէմ քաղաքն եկան, և ինչպէս որ հրեշտակն իրենց ըսեր էր, գտան այրի մը մէջ Աստուածածինն ու Յովսէփը, և զՅիսուս մսրոյ մէջ դրուած, և երկրպագութիւն ըրին ու պաշտեցին զինքը։

Ութ օր վերջը՝ ըստ մովսիսական օրինաց՝ մանուկը թլփատեցին ու անունը Յիսուս դրին։

---

1. Ի՞նչ ըրին հովիւները երբ հրեշտակին աւետումը լսեցին։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՄՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՄՈԳՈՒՑ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԻՒՆ

1. Այն միջոցին որ հրեշտակը հովուաց կ'աւետէր Փրկչին ծնունդը, արևելքի մէջ գեղեցիկ և արտաքոյ կարգի պայծառ աստղ մ'երևեցաւ, որոյ վրայ զարմանալով մոգ թագաւորները, որովհետև 'ի հնուց կը սպասէին Մեսիայի գալստեան, այս իրեն աստղն է ըսելով՝ ճամբայ ելան զինքը գտնելու։

Հետերնին հարուստ ընծայներ առին, և խորհրդաւոր աստղին առաջնորդութեամբ՝ Բեթղեհեմ եկան և հար-

1. Ո՞վ էին մոգերը։

ԿՈՏՈՐԱԾ ԱՆՄԵՂ ՄԱՆԿԱՆՑ

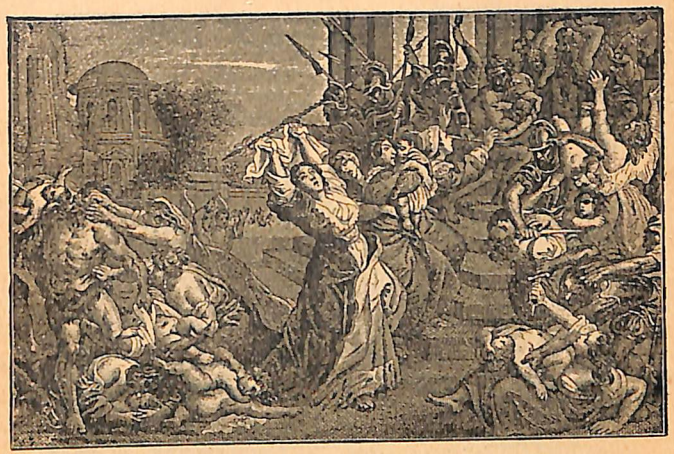

ցընելով թէ ո՞ւր է նոր ծնած Իսրայելի թագաւորն, գտան Յիսուս մանուկը և իրեն երկրպագութիւն ըրին, և ընծայեցին ոսկի, կնդրուկ և զմուռս, որ իրենց երկրէն բերեր էին։

1. Բայց Հերովդէս վախնալով որ չըլլայ թէ այս մանուկն օր մը ձեռքէն առնու թագաւորութիւնը, սպաննել ուզեց. և գաղտուկ մոգուց ապսպրած էր որ եթէ տղան գտնեն, իմացընեն իրեն՝ որ ինքն ալ երթայ և երկրպագութիւն ընէ։ Բայց մոգերն ուրիշ ճամբով իրենց երկիրը դարձան։ Հերովդէս ալ խաբուելուն վրայ բարկացած՝ հրամայեց Բեթղեհեմի մէջ գտնուող երկու տարուընէ վար բոլոր տղաքը սպաննել. բայց հրեշտակ մը առաջուց Յովսեփայ իմացուց որ զՅիսուս իր մօրը հետ Եգիպտոս փախցընէ ու կոտորածէն ազատէ։

1. Ի՞նչ ըրաւ Հերովդէս մոգերէն խաբուելուն համար։

ՓԱԽՈՒՍՏ ՅԵԳԻՊՏՈՍ

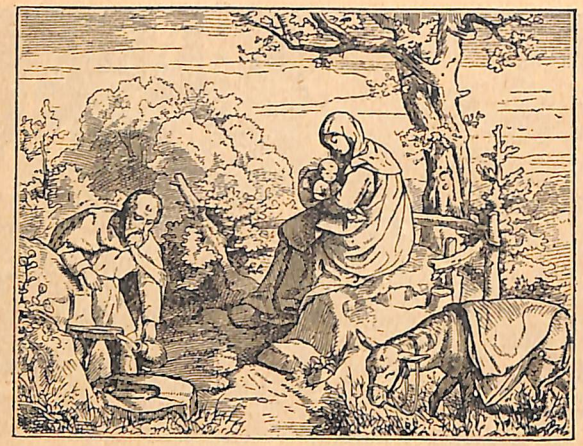

1. Քիչ վերջը Հերովդէս մեռնելով, իրեն յաջորդեց Արքեղայոս իր որդին։ Աստուծոյ հրեշտակը դարձեալ երևեցաւ Յովսեփայ՝ և ըսաւ, որ Իսրայելի երկիրը դառնայ. ինքն ալ դարձաւ ու Նազարէթ քաղաքը բնակեցաւ։

Երբոր Յիսուս տասուերկու տարուան եղաւ, սուրբ Յովսեփայ և Աստուածածնայ հետ Երուսաղէմ գնաց՝ զատկական տօնը կատարելու համար։ Տօնէն վերջը ետ դարձան, բայց Յիսուս առանց իրենց գիտնալուն տաճարը մնաց։ Յովսէփ ու Մարիամ կարծելով թէ աղգականաց կամ բարեկամաց հետ կու գայ, երկար ատեն փնտռեցին զինքը ու չգտնելով՝ նորէն Երուսաղէմ դարձան, և գտան զինքը տաճարին մէջ որ Հրէից վարդապետաց հետ կը խօսէր և զամենքը կը զարմացընէր իր իմաստութեամբն և ճարտարխօսութեամբ։

---

1. Ե՞րբ դարձաւ Յիսուս Եգիպտոսէն։

ՆԱԶԱՐԷԹ

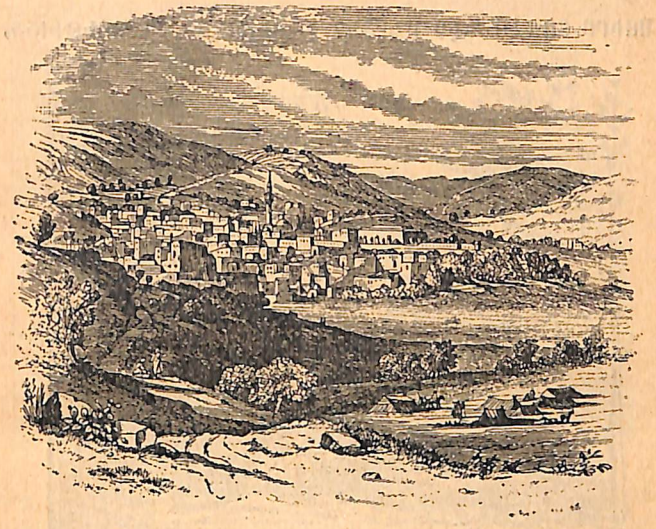

1. Սուրբ Կոյսն երբոր տեսաւ զինքը, «Որդեակ, ըսաւ, ինչ ըրիր մեզի, որ այնչափ փնտռեցինք զքեզ հոգալով»։ Յիսուս ալ պատասխանեց, «Ձեզ՞ի գիտեր որ ես հօրս տան մէջ պէտք է որ ըլլամ»։ Այսպէս իր աստուածային առաքելութիւնը կ'ուզէր իմացընել, բայց ծնողքը չհասկըցան, ու հետերնին Նազարէթ դարձաւ, և իրենց հնազանդ մնաց՝ մինչև քարոզութեան ատենն, այսինքն իր երեսներորդ տարին։

---

1. Յիսուս մինչև իր երեսներորդ տարին ինչ կ'ընէր։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ — ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆՆ

1. Յիսուսի քարոզութիւն սկսելէն քիչ առաջ, Յովհաննէս Մկրտիչ, որդի Զաքարիայ, եկաւ անապատէն, և սկսաւ քարոզել Յորդանան գետոյն եզերքն ու կ'ըսէր. «Ապաշխարեցէք, մօտեցաւ Աստուծոյ արքայութիւնն»։ Դարձի եկողներն իրենց մեղքերը կը խոստովանէին և Յորդանան գետոյն մէջ կը մկրտուէին իրմէ. Յովհաննէս Մկրտիչ ալ կ'ըսէր, «Ես կը մկրտեմ զձեզ ջրով, բայց ինձմէ վերջն եկողը, նա պիտի մկրտէ զձեզ Հոգւով սրբով»։

2. Յիսուս մինչև որ երեսուն տարեկան եղաւ, Յովսեփայ և Մարեմայ քովքաշուած կեանք մը կ'անցընէր, բայց անկէ վերջը որ պիտի սկսէր իր քարոզութիւնը, եկաւ ինքն ալ նախ Յորդանան գետը մկրտուելու համար։ Յովհաննէս յանձն չէր առնոյր, ու կ'ըսէր. «Ես պէտք եմ քեզմէ մկրտուիլ»։ Պատասխանեց Յիսուս. «Հիմա

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

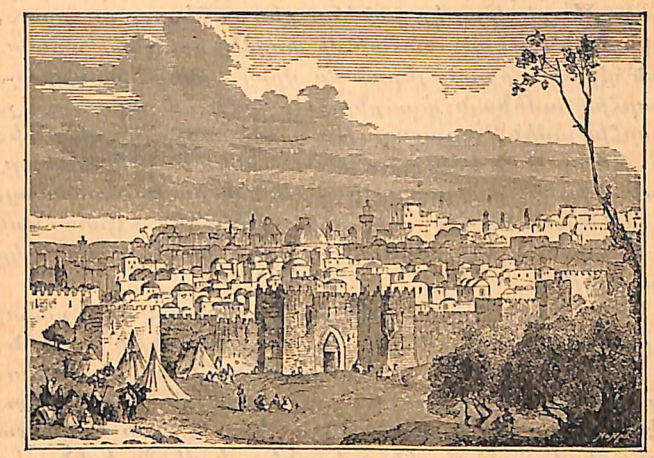

թող որ արդարութեան պարտքը կատարենք»։ Յիսուս մկրտուեցաւ Յորդանան գետոյն մէջ, և ջրէն դուրս ելնելու ժամանակ՝ երկինքը բացուեցաւ, Հոգին սուրբ աղաւնոյ կերպարանքով Յիսուսի վրայ իջաւ, երկնքէն ալ աստուածային ձայն մը լսուեցաւ որ կ'ըսէր, «Դա է իմ սիրելի որդիս, ընդ որ հաճեցայ»։

3. Յիսուս յետ մկրտուելուն անապատ գնաց, և քառասուն օր ծոմ պահելէ վերջն անօթեցաւ։ Այն ատեն սատանան քովն եկաւ զինքը փորձելու համար, ըսաւ Յիսուսի. «Եթէ որդի ես Աստուծոյ, հրամայէ այս քարերուս որ հաց ըլլան»։ Յիսուս պատասխանատուաւ. «Գրուած է թէ միայն հացով չապրիր մարդ, այլ Աստուծոյ պա-

---

1. Ո՞վ էր Յովհաննէս Մկրտիչ։
2. Յիսուս քանի՞ տարեկան մկրտուեցաւ, և ուսկի՞ց։
3. Յիսուս յետ մկրտուելուն ո՞ւր գնաց։

տուիրանքովն»։ Եթքը սատանան զՅիսուս Երուսաղեմի տաճարին ծայրն հանեց, և ըսաւ. «Եթէ Աստուծոյ որդի ես, ինքզինքդ ասկէ վար ձգէ, գրուած է թէ հրեշտակք ձեռքի վրայ կը բռնեն զքեզ»։ Յիսուս ալ ըսաւ, «Գրուած է թէ զԱստուած մի՛ փորձեր»։ Եթքը սատանան զՅիսուս բարձր լերան մը վրայ հանեց, ուսկից աշխարհիս ամենայն փառքն իրեն ցըցուց և ըսաւ. «Աշխարհիս ամեն թագաւորութիւնքը և փառքը կու տամ քեզի, թէ որ ինծի երկրպագութիւն ընես»։ Այն ատեն ըսաւ անոր Յիսուս խստութեամբ, «Գնա քովէս, սատանայ, միայն Աստուծոյ պարտ է երկիր պագանել»։ Սատանան ալ հեռացաւ գնաց, և հրեշտակներն եկան Յիսուսի կը ծառայէին։

1. Անապատէն դառնալէն վերջն, սկսաւ Յիսուս քարոզել և աշակերտներ ժողվել՝ որոնք առաքեալ կ'ըսուէին, և տասուերկու են. Պետրոս, Անդրէաս, Յակոբոս, Յովհաննէս, Փիլիպպոս, Բարդողիմէոս, Թովմաս, Մատթէոս, Յակոբոս Ալփեան, Թադէոս, Սիմոն և Յուդա Իսկարիովտացի՝ որ զինքը մատնեց, և վերջն իրեն տեղ ընտրուեցաւ Մատաթիա։

---

1. Քանի՞ են առաքեալք։

ԳԵՆՆԵՍԱՐԷԹ

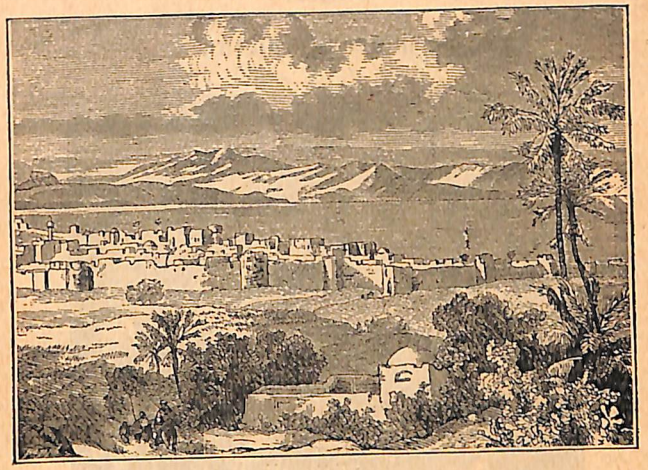

1. Յիսուս երեք տարուան միջոց որ քարոզեց, անհամար ու մեծ հրաշքներով իր Որդի Աստուծոյ ըլլալը կ'իմացընէր. որոնցմէ մէկ քանին պատմենք։

Իր առաջին հրաշքն ըրաւ 'ի Կանա քաղաքը՝ հարսանեաց ատեն ջուրը գինի փոխելով։

Յիսուս նաւակով Գալիլիոյ Գեննեսարէթ ծովէն Գերգեսացւոց երկիրն անցնիլ ուզեց, և նաւուն ծայրը ըսկսաւ քուն ըլլալ։ Յանկարծ սաստիկ ալեկոծութիւն եղաւ և նաւն ընկղմելու վրայ էր. աշակերտները վախցած՝ արթընցուցին զինքը. «Փրկէ զմեզ» կ'ըսէին։ Յիսուս ալ արթընալով՝ յանդիմանեց իրենց թերահաւատութիւնն, ու վերջը ծովուն սաստելով՝ մէկէն հանդարտեցաւ. և ամենքը սկսան զարմանալ թէ «Այս ո՞վ է, որ ծովուն և ալեաց կը հրամայէ ու իրեն կը հնազանդին»։

---

1. Յիսուս իր աստուածային քարոզութիւնները ինչով կը հաստատէր։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՊՐՈԲԱՏԻԿԷ ԱՒԱԶԱՆ

1. Պրոբատիկէ անուամբ աւազան մը կար Յերուսաղէմ, ուր շատ հիւանդներ կու գային, և կը սպասէին որ Աստուծոյ հրեշտակը ջուրը շարժէ, և այն ատեն իրենք զիրենք մէջը կը նետէին, և ով որ առաջ ինկնար այն միայն կը բժշկուէր։ Հիւանդ մ՚ալ կար որ երեսուն և ութ տարիէ ի վեր այն ջրոյն քով կը սպասէր։ Յիսուս մօտենալով իրեն հարցուց թէ «կուզե՞ս առողջանալ»։ Այն ալ ըսաւ, «Տէր, չունիմ մէկն որ զիս այս աւազանին մէջ ձգէ երբոր ջուրերն յուզուին»։ Յիսուս ալ ըսաւ. «Ելիր, առ անկողինդ ու գնա»։ Ինքն ալ չալակեց ու գնաց։ Հրեայք՝ սկսան բարկանալ թէ ինչո՞ւ համար շաբաթ օր

---

1. Ինչ էր Պրոբատիկէ աւազանը։

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ ԴԻՒԱՀԱՐԻՆ

անկողինը կը վերցընէ կը տանի։ Պատասխան տուաւ թէ «Զիս բժշկողը հրամայեց ինծի». անոնք հարցուցին թէ «Ո՞վ է զքեզ բժշկողն», բայց ինքն ալ չէր գիտեր։

Այսպէս Յիսուս օրէ օր իր աստուածային կարողութիւնը նորանոր հրաշիւք կը հաստատէր։

1. Ժողովրդեան մէջէն դիւահար մարդ մը կար, որ կանչեց պոռալով, «Յիսուս Նազովրեցի, եկար զմեզ կորսընցընելու»։ Աստեղ անոր Յիսուս՝ և ըսաւ. «Պապանձէ ու ել ադկէ»։ Մեծ ձայնով աղաղակեց դևն և ելաւ, և ամենքը զարմացան։

---

1. Յիսուս ինչպէս բժշկեց դդիւահարը։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՅՐԻ ԿՆՈՋ ՈՐԴԻՈՅՆ

1. Յիսուս իր աշակերտներով Նային քաղաքը երթալու ատեն, շատ ժողովրդով քաղքին դռնէն մեռեալ մը կը հանէին՝ այրի կնոջ մը մէկ հատիկ զաւակը։ Յիսուս երբոր տեսաւ, գթացաւ վրան՝ և ըսաւ, «Մի լար». և մօտեցաւ դագաղին՝ ու ըսաւ. «Պատանի դու, քեզի կ'ըսեմ, ելիր»։ Ելաւ նստաւ մեռեալը և սկսաւ խօսիլ, ու մօրը տուաւ։ Եւ ամենքը փառաւորեցին զԱստուած ու կ'ըսէին մեծ մարգարէ մը ելեր է մէջերնիս։

2. Յայրոս անունով ժողովրդապետ մը երբոր, տեսաւ զինքը՝ ոտքն ինկած կ'աղաչէր կը պաղատէր, որ գայ իր տունը աղջկանը վրայ ձեռք դնէ որպէս զի ապրի՝ վասն զի մեռնելու մօտ էր։ Գնաց՝ և շատ ժողովուրդ ալ եռեւէն, որ կը

---

1. Յիսուս ինչ հրաշք ըրաւ Նային քաղաքին քով։
2. Ի՞նչպէս եղաւ հիւանդ կնոջ բժշկութիւնը։

ԵՐԿՈՏԱՍՈՒՆԱՄԵԱՅ ՀԻՒԱՆԴ ԿԻՆԸ

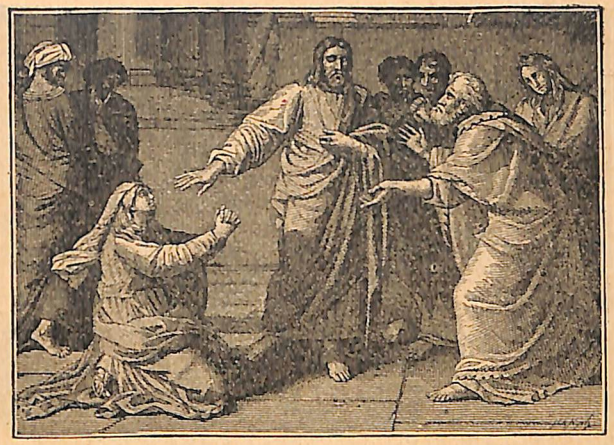

նեղէին զինքը։ Կին մը որ տասուերկու տարուընէ 'ի վեր հիւանդ էր և ունեցածը չունեցածը բժշկաց վատնած էր՝ և ամենևին օգուտ մը չէր տեսած, այլ մանաւանդ թէ գէշցած. երբոր լսեց Յիսուսի երթալը, ժողովրդեան մէջէն եկաւ ետևէն զգեստէն բռնեց. վասն զի միտքը գրեր էր որ՝ եթէ միայն անոր զգեստին դպչիմ կ'աղէկնամ։ Եւ իրաւցընէ զգաց մէկէն որ աղէկցեր է։ Իսկ Յիսուս դարձաւ ամբոխին՝ և ըսաւ. «Ո՞վ զգեստիս մօտեցաւ»։ Աշակերտները պատասխանեցին, «Կը տեսնես որ ժողովուրդը չորս կողմդ առած կը նեղէ զքեզ և դու կը հարցընես թէ ո՞վ զգեստիս մօտեցաւ»։ Այն ատեն կինը զարհուրած ու դողալով, ծածուկ ընելուն համար, եկաւ առջևն ինկաւ՝ և ամեն բան խոստովանեցաւ։ Եւ Յիսուս ըսաւ անոր։ «Աղջիկ՝ քու հաւատքդ զքեզ կեցոյց, գնա խաղաղութեամբ»։ Այս խօսելու ժամանակ, ժողովրդապետին տնէն եկան իմացուցին որ աղջիկը մեռեր էր, պարապ տեղ չաշխատի երթալ։ Իսկ Յիսուս՝ ժողովրդապետին ըսաւ, «Մի վախեր, միայն հաւատա»։ Տունն եկաւ տեսաւ բազմութիւն մը՝ որ կու լային. ներս մտաւ,

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾԻՆ

«Ի՞նչ խռովեր էք, ըսաւ, աղջիկը մեռած չէ, այլ կը քընանայ»։ Անոնք խնտացին վրան, որովհետև գիտէին թէ մեռած էր։ Մտաւ ուր որ դրած էին մեռելը, ու ձեռքէն բռնելով ըսաւ անոր. «Աղջիկ, քեզի կ'ըսեմ, ելիր»։ Եւ մէկէն ելաւ աղջիկը և սկսաւ քալել. և ամենքը զարմացան։

1. Իր քաղաքը դարձաւ և անդամալոյծ մը բերին իրեն. Յիսուս տեսնելով անոնց հաւատքը, ըսաւ անդամալուծին, «Թողուած ըլլան քու մեղքերդ»։ Եւ որովհետև դպիրներէն ոմանք կ'ըսէին մտքերնէն թէ հայհոյութիւն կ'ընէ, ըսաւ անոնց Յիսուս, «Որպէս զի գիտնաք թէ Որդի մարդոյ իշխանութիւն ունի երկրի մեղքերը թողու»։ Ըսաւ անդամալուծին, «Ել, առ անկողինդ և տունդ գընա»։ Եւ մէկէն ելաւ գնաց։ Երբոր տեսաւ ժողովուրդը զարմացան և փառաւորեցին զԱստուած։

---

1. Յիսուս անդամալոյծը ինչպէս բժշկեց։

ՅԻՍՈՒՍ Ի ԾԱՅՐ ԼԵՐԻՆ

1. Անգամ մ'ալ երբոր իր քաղաքին մէջ քարոզութիւն կ'ընէր, թէպէտ կըզարմանարժողովուրդն վարդապետութեանը վրայ, բայց հաւատք ալ չունենալնուն կըյանդիմանէր զիրենք Յիսուս։ Ուստի բարկանալով վրան, քաղաքէն դուրս հանեցին զինքը և տարին լերան ծայրը, որուն վրայ շինուած էր քաղաքը, զինքը վար նետելու. իսկ Յիսուս մէջերնէն անցաւ գնաց։

Օր մը ժողովրդեան իր պատուէրները տալէն վերջը, երբոր լեռնէն վար կ'իջնէր, եկաւ բորոտ մը երկրպագութիւն ըրաւ՝ և ըսաւ. «Տէր, եթէ ուզես, կարող ես զիս բժշկել». Յիսուս ալ «Կ'ուզեմ» ըսաւ, ու մէկէն բժշկուեցաւ։

---

1. Յիսուսի վարդապետութիւնները ինչպէս կ'ընդունէր ժողովուրդը։

1. Յիսուս երբոր իմացաւ թէ Հերովդէս իր ետևէն ինկեր է բռնելու, նաւով դէպ՝ի Բեթսայիդա գնաց։ Ժողովուրդն իմացաւ, ետևէն գնաց, և անոնց քարոզ կուտար ու բժշկութիւններ կ՚ընէր։ Երբոր իրիկուան դէմ եղաւ, աշակերտներն սկսան ըսել իրեն, «Հրաման տուր ժողովրդեան որ երթան իրենց կերակուր գտնան»։ Յիսուս պատասխանեց, «Դուք տուէք անոնց ուտելու»։ Աշակերտն ըսին, «Հինգ հաց՝ և երկու ձուկ միայն ունինք, բայց որո՞ւ կը բաւէ»։ Այն ատեն հրամայեց Յիսուս որ ժողովուրդը խոտերու վրայնստի կարգ կարգ. և այն հինգ հացն առնելով՝ օրհնեց և աշակերտաց տուաւ որ բաժնեն. և այսպէս հինգ հազար մարդիկ կերակրեց, և տասուերկու զամբիւղ հաց ալ աւելցաւ։ Այսոր վրայ ժողովուրդն այնչափ սէր ձգեց Յիսուսի վրայ, որ մէջերնին խորհուրդ սկսան ընել զինքը թագաւոր դնել իրենց վրայ։

---

1. Յիսուս երբ իմացաւ թէ Հերովդէս պիտի բռնէ զինքը ո՞ւր գնաց։

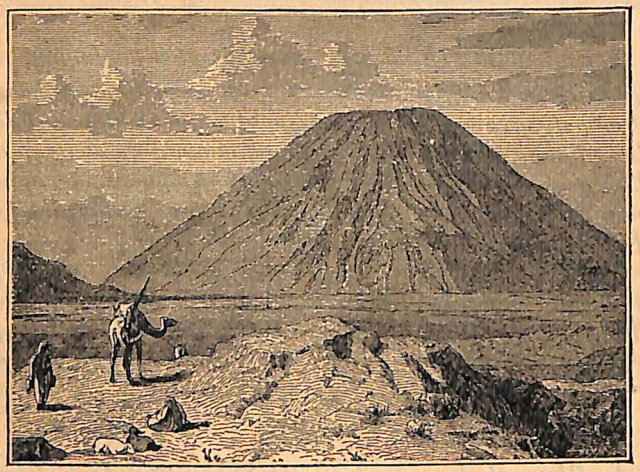

ԹԱՓՈՐ ԼԵԱՌՆ

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՒԹՈՐՈՐԴ

ԳԼԽԱՏՈՒՄՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԿՐՏՉԻ

1. Յովհաննէս Մկրտիչն իր քարոզութեամբ ամենուն սիրտը՝ Յիսուսի փրկագործութեան խորհրդոյն կը պատրաստէր. բայց Հերովդէս թագաւորն անոր խրատներէն ձանձրացած՝ բանտ դնել տուաւ և սպաննել կ՚ուզէր, բայց ժողովրդենէն կը վախէր գիտնալով որ սուրբ մարգարէի տեղ դրած էին զինքը։ Իրմէ աւելի՝ իր Հերովդիադա կինն սաստիկ կ՚ատէր զՅովհաննէս Մկրտիչ, անդադար անկէ յանդիմանուելուն համար, և առիթ կը փնտռէր զինքը սպաննել տալ։

Հերովդէս իր ծննդեան տարեդարձին օրը իշխանաց խնջոյք մը տուաւ. իր աղջիկն ալ առջևնին կաքաւեց

---

1. Ի՞նչպէս եղաւ Յովհաննու Մկրտչի գլխատումը։

ՏԻԲԵՐԻԱ

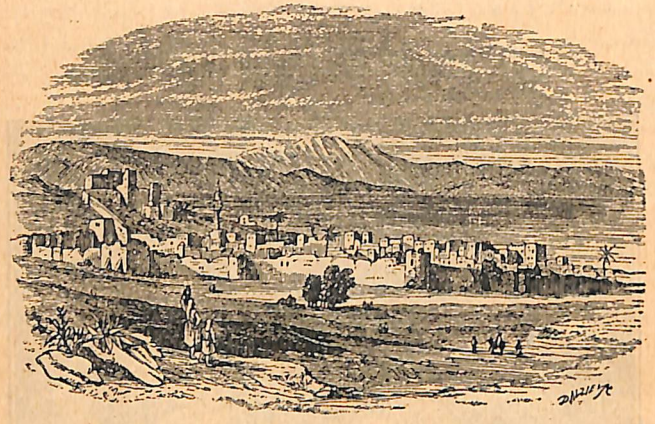

և շատ հաճոյ անցաւ ամենուն։ Հերովդէս երդուընցաւ տալ իրեն ինչ որ կ'ուզէ, մինչև իր թագաւորութեան կէսն ալ. աղջիկն իր մօրէն խրատուած՝ Յովհաննու Մկրտչին գլուխն ուզեց։ Տխրեցաւ Հերովդէս, բայց երդմանն համար ստիպուեցաւ տալ, և դահիճ մը խաւրեց բանտն՝ որ գլուխը կտրեց և աղջկան բերաւ, աղջիկն ալ մօրը տարաւ։

1. Յիսուս՝ հացը շատցընելու հրաշքն ընելէ վերջ, ժողովուրդն արձակեց ու լեռն ելաւ և աշակերտաց պատուիրեց որ նաւով երթան։ Երբոր գիշեր եղաւ, սաստիկ ալէկոծութիւն մ'ելաւ ծովու վրայ, և վախցան. ու յանկարծակի մէկը տեսան՝ որ ծովուն վրայ քայլելով գէպ իրենց կուգար, և սկսան աղաղակել։ Յիսուս «Մի վախէք, ըսաւ, ես եմ»։ Պետրոս ալ ըսաւ. «Եթէ դու ես, հրամայէ ինծի քեզի գալու»։ Յիսուս, «Եկուր» ըսաւ։

Ի՞նչ պատահեցաւ Տիբերեայ ծովուն մէջ։

ՍԱՄԱՐԱՑԻՈՅՆ ԳԹՈՒԹԻՒՆԸ

Պետրոս նաւակէն իջաւ, ու սկսաւ քայլել, բայց սաստիկ հողմ ըլլալուն համար՝ սկսաւ ընկղմիլ և զՅիսուս օգնութեան կանչեց։ Յիսուս ձեռքէն բռնեց՝ և ըսաւ. «Թերահաւատ, ինչո՞ւ տարակուսեցար»։ Վերջը նաւակը մտան, և ծովն իսկոյն հանդարտեցաւ։

1. Յիսուս երբեմն իր խրատները պատմութիւններով կը պարզէր. ինչպէս անգամ մը երբոր օրինական մը հարցուց իրեն, թէ ո՞վ է իմ ընկերս՝ պատասխանեց. «Մարդ մը Երուսաղեմէն Երիքով երթալու ժամանակ աւազակաց ձեռքն ինկաւ, որոնք մերկացուցին զինքը և վիրաւորեցին և կիսամահ թողուցին գնացին։ Քահանայ մը անցաւ անկէ տեսաւ զինքը՝ թողուց գնաց. նոյնպէս

---

1. Ի՞նչ է Սամարացւոյն պատմութիւնը։

ՅԻՍՈՒՍ ՕՐՀՆԷ ԶՄԱՆԿՏԻՆ

Ղևտացի մը։ Սամարացի մ՚ալ եկաւ այն ճամբէն, տեսաւ ու գթացաւ վրան, մօտեցաւ վէրքերը պատեց՝ և իր ձիուն վրայ դնելով պանդոկ մը տարաւ. երկրորդ օրը պանդոկէն երթալու ատեն՝ երկու դահեկան տուաւ պանդոկապետին՝ ու ըսաւ. «Դարմանէ զինքը, և ինչ ծախք որ ընես՝ 'ի դարձիս կը հատուցանեմ»։ Այս երեքէն ո՞րը կը կարծես թէ մերձաւոր է աւազակաց ձեռքը իյնողին։ Այն ալ ըսաւ. «Ով որ իրեն ողորմեցաւ»։ Ըսաւ Յիսուս։ «Գնա դու ալ նոյնպէս ըրէ»։

1. Անգամ մը պզտի տղայք բերին իրեն, որ վրանին ձեռք դնէ և օրհնէ զիրենք. իսկ աշակերտները բերողներուն կը նեղանային։ Երբոր տեսաւ Յիսուս, կանչեց աշակերտները, յանդիմանեց ու ըսաւ. «Թողուցէք տղաքը որ առ իս գան, և մի արգելուք զատոնք, վասն զի այդպիսիներունն է Աստուծոյ արքայութիւնը։ Ու տղաքը գիրկն առնելով, վրանին ձեռք դրաւ և օրհնեց զանոնք։

---

1. Յիսուս ի՞նչպէս ընդունեցաւ տղայքը։

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

1. Քանի մ՚օր ետքը Յիսուս իր հետն առնելով Պետրոս, Յակոբոս ու Յովհաննէս առաքեալները, Թաբոր լեռն ելաւ. հոն Յիսուսի կերպարանքը բոլորովին փոխուեցաւ, երեսն արեգական պէս՝ և հագուստը ձեան նման ճերմակ փայլուն եղան. Մովսէսն ու Եղիա ալ երևեցան՝ որ Յիսուսի հետ կը խօսէին։ Պետրոս առաքեալն այս բանիս վրայ հիացած՝ սկսաւ ըսել Յիսուսի՝ և աղաչել որ հոն մնան. նոյն միջոց լուսաւորամպ մը ծածկեց զիրենք՝ և ձայն մ՚եկաւ մէջէն որ կ՚ըսէր. «Այս է իմ սիրական որդիս, իրեն մտիկ ըրէք»։ Առաքեալք վախցան, երեսի վրայ ինկան. Յիսուս ալ զիրենք վեր վերցուց ու պատուիրեց որ մէկու մը չպատմեն մինչև իր մահն։

---

2. Ի՞նչ տեսիլք եղաւ Թաբոր լերան վրայ։

ՄԱՐԹԱ ՈՒ ՄԱՐԻԱՄ

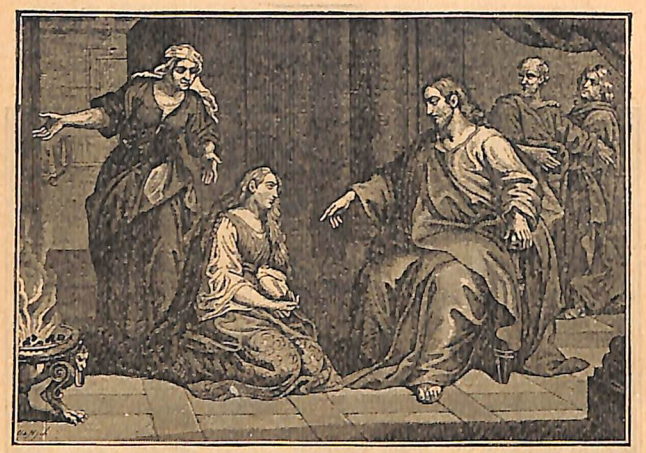

1. Յիսուս ուրիշ անհամար հրաշքներ ալ ըրած է իր աստուածութիւնն և ամենակարողութիւնը յայտնի ընելու համար. իր մէկ խօսքով կաղեր, կոյրեր, խուլեր կը բժշկէր, և դիւահարներն իրենց չար դիւէն կ'ազատէր. բայց այս հրաշից ամենէն պայծառն եղաւ Ղազարու յարութիւնն։

Ղազարոս՝ Յիսուսի սիրելի անձինքներէն մին՝ ծանր հիւանդանալով, անոր քոյրերն Յիսուսի լուր խրկեցին և իմաց տուին, բայց Յիսուս երկու օր ուշացաւ երթալու, և երբ Ղազարոս մեռաւ՝ ըսաւ աշակերտներուն, «Երթանք, որ Ղազարոսը արթնցընեմ»։ Անոնք չհասկըցան և սկսան զարմանալ ըսածին վրայ. այն ատեն Յի-

1. Ինչպէս եղաւ Ղազարու յարութիւնը։

ԳԵՐԵԶՄԱՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

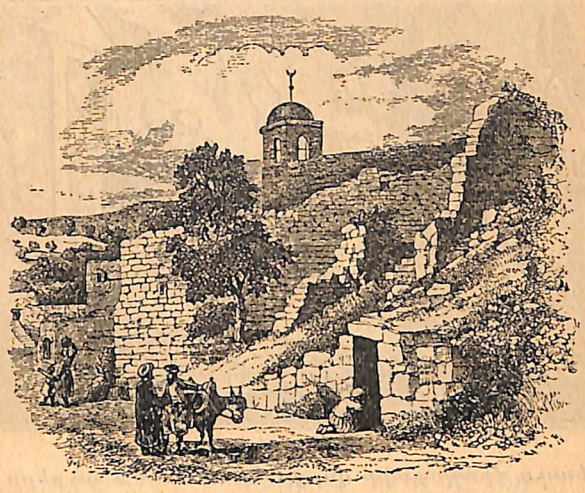

սուս յայտնի ըսաւ թէ «Ղազարոս մեռաւ, բայց ես ուրախ եմ որ ասով ձեր հաւատքն ալ կը հաստատուի»։

Երբոր Բեթանիա հասաւ, Ղազարոս չորեքօրեայ մեռած թաղուած էր. Մարթա անոր քոյրը, լսելով Յիսուսի գալը, դիմացն ելաւ, «Տէր, ըսաւ, եթէ հոս եղած ըլլայիր, եղբայրս չէր մեռնէր, բայց կը հաւատամ, որ եթէ հիմա ալ ուզես կարող ես զինքը կենդանացընել»։ Յիսուս անոր արտասուաց վրայ գթալով՝ պատասխանեց, «Կը կենդանանայ եթէ հաւատաս. վասն զի ես եմ յարութիւն և կեանք, եթէ մեռնի ալ՝ կ'ապրի, և ոչ երբէք պիտի մեռնի, կը հաւատաս»։ «Այո՛, Տէր, պատասխանեց Մարթա, կը հաւատամ թէ դու ես Քրիստոս, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, որ աշխարհք պիտի գայիր»։ Գնաց Մարթա, և կանչեց իր Մարիամ քոյրը, և բազմութիւն սը-գաւոր բարեկամաց ալ հետն եկան։ Յիսուսի սիրտն ելաւ ու լացաւ. և ետքը հարցուց, «Ո՞ւր թաղեցիք». անոնք ալ տարին ցուցընին տեղը։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

Յիսուս վրայի քարը վերցընել տուաւ, և աչքերը երկինք վերցընելով, «Հայր, ըսաւ, շնորհակալ եմ, որ լսեցիր ինձ, և միշտ կը լսես ինձի, բայց ես չորս կողմս եղած ժողովրդեան համար կ'ընեմ, որպէս զի հաւատան թէ դու զիս խաւրեցիր». վերջը մեծ ձայնով մը հրամայեց և ըսաւ. «Ղազարոս, ելիր դուրս եկուր». իսկոյն մեռեալը պատանքով, ձեռքերն ու ոտքերը կապած ելաւ գերեզմանէն, և Յիսուս հրամայեց որ պատանքը քակեն, և սկսաւ քայլել ու փառք տալ Աստուծոյ։ Եւ մեծ ուրախութիւն եղաւ քերցը։ Այս հրաշքը մեծ շփոթութիւն հանեց բովանդակ Հրէաստանի մէջ. որոնք որ ներկայ էին զարձան հաւատացին Յիսուսի, ոմանք ալ գընացին քահանայապետաց իմացուցին, որոնք սկսան խորհուրդ ընել թէ ինչպէս սպաննեն զՅիսուս, ու մէջ տեղէն վերցընեն։

1. Իսկ Յիսուս եկաւ 'ի Բեթանիա Սիմոնի տունը, և հոն իրեն ընթրիք տուին, ուր Մարթա կը ծառայէր, և Ղազար ալ եղան նստած էր։ Իսկ Մարիամ լիտր մը աղնիւ մեծագին իւղ առած, օծեց Յիսուսի ոտքերը՝ անանկ որ

ԸՆԹՐԻՔ Ի ՏԱՆ ՍԻՄՈՎՆԻ

բոլոր տունը անուշահոտութիւնը տարածուեցաւ։ Իսկ Յուդան որ զինքը պիտի մատնէր, «Ինչո՞ւ այդ իւղը ելրեք հարիւր դենարի չի ծախուեցաւ, ըսաւ, ու ստակը աղքատաց չի բաժնուեցաւ»։ Այս ըսաւ չէ թէ աղքատաց համար փոյթ ունէր, այլ գող էր և ստակին արկղը իր քովն էր։ Պատասխանեց Յիսուս, «Թող տուէք, լաւ գործեց. աղքատները միշտ հետերնիդ են, բայց զիս միշտ հետերնիդ պիտի չունենաք. ատիկայ առաջուց մարմինս խնկեց պատանաց 'ի նշան։ Կ'ըսեմ ձեզի, ուր որ իմ աւետարանս պիտի քարոզուի, ատոր ըրածն ալ պիտի խօսուի»։

Երբոր Յիսուսի չարչարանաց օրերը մօտեցան՝ ելաւ Երուսաղէմ երթալու, բայց առաջ իմացուց աշակերտաց, թէ որչափ պիտի չարչարուի, ու մարգարէից գրածները պիտի կատարուին Որդւոյ մարդոյ վրայոք։ Այլ անոնք չի հասկըցան ըսածները։

---

1. Յետյարութեան Ղազարու ուր ընթրեց Յիսուս։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ

ԿՈՅՐ ԵՐԻՔՈՎԻ

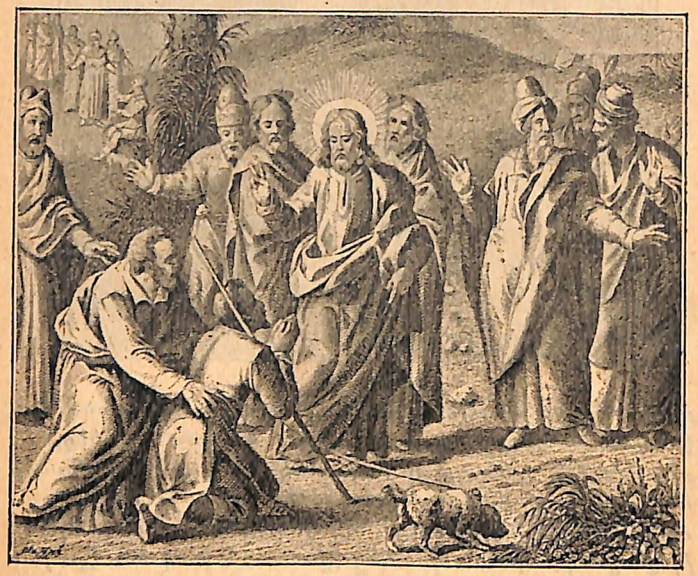

1. Երիքովի մօտեցած ժամանակ՝ մուրացկան կոյր մը նըստած էր ճամբուն վրայ, երբոր ժողովրդեան անցնիլը իմացաւ՝ հարցուց թէ ի՞նչ կայ։ Պատասխանեցին թէ Յիսուս Նազովրեցին կ՚անցնի։ Սկսաւ աղաղակել. «Յիսուս որդի Դաւթի ողորմէ ինծի». Իսկ առջև էն գացողները կը նեղանային իրեն որ լռէ. բայց անաւելի կ՚աղաղակէր։ Կեցաւ Յիսուս և հրամայեց որ իրեն բերեն. երբոր մօտեցաւ հարցուց թէ՝ «Ի՞նչ կ՚ուզես որ նեմ՞ քեզի»։ Ըսաւ կոյրը, «Տէր, աչքերս բացուին ու տեսնամ»։ Ըսաւ Յիսուս, «Նայէ, քու հաւատդ կեցոյց զքեզ»։ Ու մէկէն տեսաւ և ետևէն կ՚երթար ու կը փառաւորէր զԱստուած։

ԶԱԿՔԷՈՍ

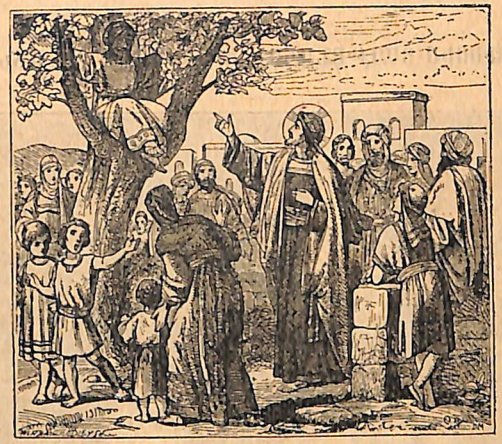

2. Մտաւ Երիքով և կը պտըտէր։ Զակքէոս անունով հարուստ մաքսապետ մը կ՚ուզէր տեսնալ թէ ո՞վ է Յիսուս, բայց բազմութեան պատճառաւ չէր կրնար, հասակը կարճ ըլլալով. ուստի վազեց ժանտաթզենիի մը վրայ ելաւ որ տեսնայ։ Յիսուս երբոր հոն հասաւ վեր նայեցաւ՝ ու ըսաւ իրեն «Զակքէ, փութա իջիր, վասն զի այսօր քու տունդ պիտի հանդչիմ»։ Մէկէն իջաւ և ուրախութեամբ տունը տարաւ. բայց ուրիշները կը տրտընջէին, որ մեղաւոր մարդու տուն մտաւ։ Եկաւ Զակքէոս՝ ու ըսաւ, «Տէր, ահա ունեցածիս կէսը աղքատաց կը բաժնեմ. և եթէ մարդ մը զրկեր եմ, չորեքպատիկ կը հատուցանեմ»։ Յիսուս ալ ըսաւ. «Այսօր եղաւ այս տանը փրկութիւնը. վասն զի ասալ Աբրահամու որդի է»։

---

1. Ինչ հրաշք ըրաւ Յիսուս Երիքովի մօտ։
2. Ո՞վ էր Զակքէոս։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍ ՅԱՂԹԱՆԱԿԱՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԿԸ ՄՏՆԷ

1. Երբոր Զիթենեաց լեռը մօտեցաւ, աշակերտներէն երկու հոգի գիմացի գիւղը խաւրեց, ուր էշ մը և իր քուռակը պիտի գտնէին կապած, և ըսաւ, «Գնացէք բերէք, և թէ որ ձեզի հարցընող մ'ըլլայ ըսէք թէ իր տիրոջ պէտք են»։

Աշակերտները գնացին բերին, և հագուստնին անոնց վրայ փռելով, հեծուցին զՅիսուս և սկսան Երուսաղէմ մտնել։ Բոլոր ժողովուրդն արմաւենւոյ և ձիթենւոյ ճիւղերձեռքերնին առած առջևէն կ'երթային, և զգեստնին գետինը փռելով՝ ամենքը միաբերան՝ մեծ ու պզտիկ՝ ըսկսան աղաղակել, «Օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, օրհնեալ որ կու գայ յանուն Տեառն, օրհնութիւն 'ի բարձունս»։

2. Փարիսեցիք սաստիկ նախանձէն սկսան բարկանալ և ըսել Յիսուսի. «Ապսպրէ որ չաղաղակեն»։ Յիսուս ալ պատասխանեց, «Եթէ ասոնք լռեն, քարերը կ'աղաղակեն»։ Վերջը քաղաքին վրայ նայեցաւ լացաւ՝ և ըսաւ. «Վայ քեզ, քաղաք, որ չես ճանչնար քեզի եղած բարիքն, անոր համար պիտի կորսուիս»։

Նոյն հանդիսով տաճարը մտաւ, և տեսնելով որ հոն առուտուր կ'ընեն, զամենքը դուրս վռնտեց, լումայափոխներուն սեղանը կործանեց, և աղաւնի վաճառողներն տաճարէն դուրս հանեց, և ըսաւ, «Հօրս տունը աւազակաց այր ըրեր էք»։ Վերջը կոյրերն ու կաղերը մօտեցան իրեն և բժշկեց զամենքը։

3. Քահանայապետք և իշխանք իրեն հրաշքները տեսնելով, և ժողովուրդն որ տաճարին մէջ կ'աղաղակէր, «Ովսաննայ, որդւոյ Դաւթի» սաստիկ նախանձով և ատելութեամբ վառուեցան Յիսուսի դէմ. և ամեն միջոց կը փնտռէին՝ զինքը մէջ տեղէ վերցընելու համար, վասն զի յայտնապէս կը տեսնէին որ ժողովուրդն իրեն կը յարէր։ Ուստի Սադուկեցիք և Փարիսեցիք միաբանեցան, խօսք դրին որ զՅիսուս տէրութեան դէմ յանցաւոր ցուցընեն՝ ու բռնել տան. և իրեն հարցմունքներ կ'ընէին, բայց Յիսուս զամենքը կը պապանձեցընէր, այնպէս որ ոչ ոք ալ կը համարձակէր իրեն բան մը հարցընել։

Վերջը Յիսուս իր աշակերտաց իմացուց թէ երկու օրէն Որդին մարդոյ պիտի խաչուի։

---

1. Ի՞նչ կերպով Յիսուս Երուսաղէմ մտաւ։
2. Փարիսեցիք ի՞նչ աչքով կը տեսնէին Յիսուսի փառաւորութիւնը։
3. Ի՞նչ խորհեցան քահանայապետք և իշխանք Յիսուսի համար։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՈՏՔԸ ԿԸ ԼՈՒԱՅ

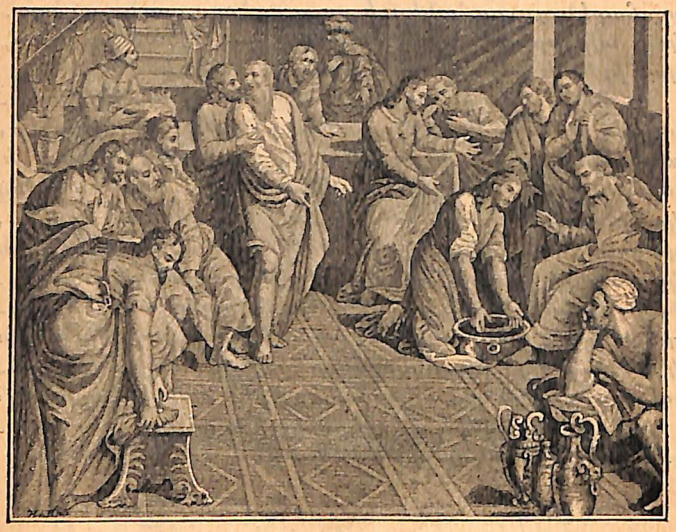

1. Յիսուսի Քրիստոսի թշնամիներն Կայիափա քահանայապետին քով ժողվուած՝ խորհուրդ կ'ընէին թէ ինչպէս զՅիսուս սպաննեն. Յուդա Իսկարիովտացին որ Յիսուսի երկոտասան առաքեալներէն մէկն էր, սատանայէն գրգռուած՝ և իրզզուելի ագաղութիւնը յագեցընելու համար, գնաց անոնց հետ խօսք դրաւ որ զՅիսուս իրենց ձեռքը մատնէ. անոնք ուրախացան և երեսուն դահեկան տուին, ուստի սկսաւ յարմար ատեն մը փնտռել իր վարդապետն անոնց ձեռքը մատնելու համար։

2. Զատիկը մօտ ըլլալուն և ուզելով Յիսուս իր վերջին զատկական գառն ուտել աշակերտօք հանդերձ. Պետրոսն ու Յովհաննէս առաքեալները քաղաքը խաւրեց որ ընթրիքը պատրաստեն։ Երբոր ժամն հասաւ, Յիսուս

ՎԵՐՋԻՆ ԸՆԹՐԻՔ

նախ աշակերտաց ոտքերը լուաց անոնց խոնարհութիւն սորվեցընելու համար. Պետրոս չուզեց թողել, Յիսուս ալ ըսաւ. «Եթէ չի լուամ, ինձի հետ մասն չես ունենար». ու վերջն ըսաւ ամենուն. «Ինչպէս որ ձեզի ըրի, այսպէս դուք ալ իրարու ըրէք». և սեղան նստան։ Քանի մը սիրոյ խօսքեր ըսելէն վերջը, մինչդեռ կ'ուտէին ըսաւ. «Ձեզմէ մէկը զիս պիտի մատնէ». ամենքը խռովեցան այս խօսքիս վրայ և սկսան զրուցել՝ «Միթէ՞ ես եմ, վարդապետ»։ Պատասխան տուաւ Յիսուս. «Ով որ ինձի հետ մէկտեղ ձեռքը սկաւառակին կ'երկնցընէ նա է». ունոյն միջոց Յուդա երկնցուց ձեռքը, և հարցուց. «Մի-

---

1. Ի՞նչպէս Յուդա մատնեց զՅիսուս։
2. Վերջի ընթրեաց ատեն Յիսուս ի՞նչ ըրաւ։

թէ Ես եմ». Յիսուս ալ ըսաւ. «Դու ըսիր»։ Եւ թոքը Յիսուս հաց մ'առաւ, օրհնեց և աշակերտաց բաժնելով Առէք, կերէք, ըսաւ, այս է մարմին իմ, նոյնպէս բաժակն առնելով, օրհնեց, աշակերտաց տուաւ. «Ա.րբէք 'ի սմանէ, այս է արիւն իմ նորոյ ուխտի. որ շատերուն մեղաց թողութեան համար կը թափուի»։

Ասով Յիսուս Քրիստոս Հաղորդութեան երկրպագելի խորհուրդը հաստատեց, յորում հացն ու գինին ճշմարտապէս կը փոխուին 'ի մարմին և յարիւն Քրիստոսի։

1. Վերջը Յուդայի ըսաւ. «Ինչ որ պիտի ընես, ըրէ». Յուդա ալ սատանայէն կուրացած՝ մատնելու գնաց։ Յիսուս իրքովը մնացած աշակերտաց, շատ մը սիրալիր խօսքեր ըսաւ և իր կտակը խօսքով աւանդեց, և ամենը սկսան լալով մտիկ ընել. և թոքը սեղանէն ելան, ու Զիթենեաց պարտէզը գնացին, որ ձիթենիներով լեցուն ըլլալուն համար այսպէս կը կոչուէր, և Գեթսեմանի ալ կ'ըսուէր։

---

1. Ի՞նչպէս վերջացաւ ընթրիքը։

Մոսկվայի Պողոսեան Մերձբարեկամաց Գրադարան

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ

ԶԻԹԵՆԵԱՑ ՊԱՐՏԷԶ

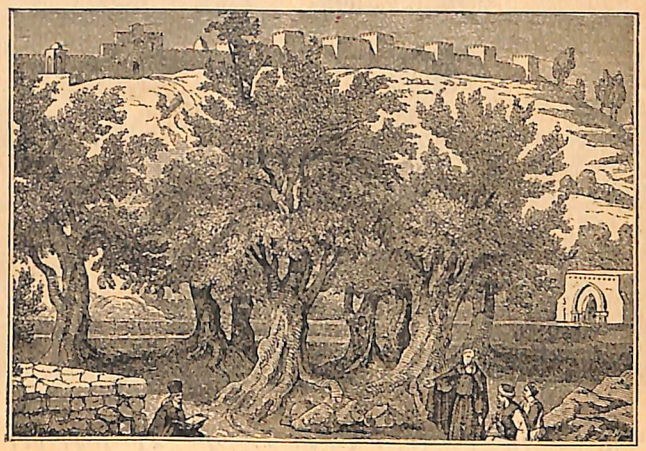

1. Յիսուս ըստ իրեն սովորութեանն աշակերտացը հետ մէկտեղ ձիթենեաց պարտէզը գնաց, զոր Գեթսէմանի կը կոչէին, և հոն ըսաւ իր աշակերտաց. «Հոս կեցէք մինչև որ երթամ աղօթքս ըմբշնեմ», ու միայն Պետրոսը, Յակոբոսը ու Յովհաննէսը հետն առած՝ յառաջ գնաց, ու սկսաւ տրտմիլ և հոգալ և ըսաւ անոնց. «Տըրտում է ոգիս մինչև 'ի մահ, հոս կեցէք և ինձի հետ արթուն կեցէք»։ Եւ ինքը քիչ մ'առաջ երթալով երեսի վրայ ինկաւ սկսաւ աղօթել և ըսել. «Հայր իմ, եթէ հնար է, անցնի ինձմէ այս բաժակս, բայց ոչ իմ՝ այլ քու կամքդ ըլլայ»։ Նոյն միջոց հրեշտակ մ'եկաւ երկնքէն և զինքը կը զօրացընէր. բայց Յիսուս մեծ տագնապի մէջ էր և

---

1. Ի՞նչ ըրաւ Յիսուս Զիթենեաց պարտէզը։

ՅԻՍՈՒՍ ԶԻԹԵՆԵԱՅ ՊԱՐՏԷԶԸ

աւելի մտադրութեամբ աղօթքը կ'ընէր, և քրտինքը իբրև արեան կաթիլներ գետին կը վազէր։ Եւ աղօթքէն ու երկու անգամ առաքելոց քով եկաւ, տեսաւ որ տրտմութենէն քնոյ մէջ են, արթընցուց զիրենք և ըսաւ. «Ելէք, աղօթք ըրէք, որպէս զի փորձութեան մէջ չինկնաք»։

1. Մինչդեռ հետերնին կը խօսէր, եկաւ Յուդա Իսկարիովտացին Հրէից խուռն բազմութեամբ, լապտերօք, սուրերով և գաւազանով, զՅիսուս բռնելու համար. զինուորաց ալ ըսեր էր. «Զով որ համբուրեմ, այն է փնտռածնիդ, զայն բռնեցէք»։ Եւ Յիսուսի մօտենալով, «Ողջ եր, վարդապետ», ըսաւ, և զինքն համբուրեց։ Յիսուս ալ ըսաւ. «Յուդա, համբուրելով կը մատնես զիս». և զինուորաց առջևն երթալով, «Զո՞վ կը փնտռէք» ըսաւ։ «Յիսուս Նազովրեցին», պատասխանեցին. «Ես եմ», ըսաւ Յիսուս, և ամենքը ետ ետ մղուելով գետին ինկան։ Յիսուս կրկին հարցուց. «Զո՞վ կը փնտռէք»։ Պատասխանեցին դարձեալ. «ԶՅիսուս Նազովրեցին»։ «Ըսի ձեզի թէ՝ ես եմ», պատասխանեց Յիսուս. այն ատեն վրան թափեցան և կապեցին զինքը։

2. Պետրոս առաքեալ տեսնելով այս անգութ վարմունքը իր տիրոջ հետ, քաշեց սուրը ու Մաղքոս անուանով քահանայապետին ծառային ականջը կտրեց։ Յիսուս դարձաւ ըսաւ իրեն. «Սուրդ պատեանը դիր, վասն զի ով որ սուր կը գործածէ սրով կ'ինկնայ, կը կարծես թէ չէի՞ կրնար հօրս աղաչել և երկոտասան գունդէ աւելի հրեշտակ հիմա հոս խաւրէր. բայց ինչպէս մարգարէութիւնները պիտի կատարուին». և մօտեցաւ բժշկեց ականջը։

Իսկ զինուորները առին զՅիսուս Աննա քահանայապետին տարին։

---

1. Ի՞նչպէս Յուդա մատնեց զՅիսուս։
2. Ի՞նչ ըրաւ Պետրոս առաքեալ Մաղքոսին։

ԴԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԱՅԻԱՓԱՅ ՈՒ ՊԻՂԱՏՈՍԻ ԱՌՋԵՒ

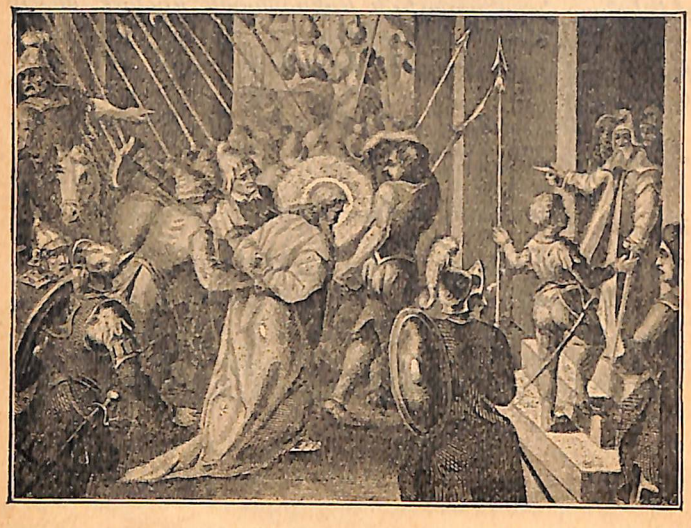

1. Ամենա քահանայապետն զՅիսուս դատապարտելու իշխանութիւն չունենալով՝ Կայիափա քահանայապետին խաւրեց։

Հոն երկու սուտ վկայներ ամբաստանեցին զՅիսուս և ըսին. «Մենք լսեցինք որ ըսած է, թէ երեք օրուան մէջ տաճարը կրնամ՝ չինել»։ Ուրիշ սուտ ամբաստանութիւններ ալ կ'ընէին, բայց մէկմէկու չէին համաձայնէր։ Բայց որովհետև բոլոր ըրած ամբաստանութիւններին մահուան դատապարտութեան բաներ չէին, ոտք ելաւ Կայիափա՝ և ըսաւ Յիսուսի. «Կ'երդուցնեմ զքեզ յԱստուած կենդանի, որ ըսես թէ Որդի՞ Աստուծոյ ես»։ Պատասխանեց Յիսուս. «Դու ըսիր, օր մը պիտի տեսնէք զՈրդին մարդոյ Աստուծոյ փառաց աջակողմն նստած, և երկնքի ամպերու վրայ պիտի գայ»։ Այս խօսքիս վրայ բարկացաւ Կայիափա, իր զգեստները

պատառեց ըսելով «Հայհոյեց, ալ ինչ վկայութիւն պէտք է մեզի». ժողովուրդն ալ աղաղակեց. «Հայհոյեց, պէտք է մեռնի». և սկսան նախատել. զինուորքն ալ Յիսուսի գլուխը քօղ մը ձգած, կը զարնէին, ու վերջը կը հարցընէին. «Մարգարէացիր, ո՞վ է զքեզ զարնողը»։

2. Իսկ Յուդա տեսնելով որ զՅիսուս դատապարտեցին, սաստիկ զղջաց, ու առած ստակը ետ դարձոյց և ըսաւ. «Մեղայ, որ անպարտ արիւնը մատնեցի»։ Հրէայք ալ պատասխանեցին. «Մեր փոյթը չէ. քու գիտնալիքդ է». ինքն ալ յուսահատած գնաց ինքզինքը կախեց։

3. Կայիափա քահանայապետին քովէն առին միւբան զՅիսուս, Պոնտոս Պիղատոսի ատեանը տարին, որ Հրէաստանի կուսակալն էր, և ամբաստանեցին թէ կայսերէ կ'ապստամբեցընէ զՀրէայս՝ և ինքզինքը թագաւոր կ'անուանէ։ Պիղատոս՝ Հրէից ատելութենէն զատ ուրիշ յանցանք մը չգտնելով Յիսուսի վրայ՝ ուզեց ազատել զինքը։ Եւ որովհետև սովորութիւն էր ամեն տարի մահապարտ մ'արձակել Զատկի տօնին, նոյն ատեն Բարաբբա անուամբ նշանաւոր մարդասպան մը կար բանտին մէջ. Պիղատոս հարցուց ժողովրդեան. «Զո՞վ կ'ուզէք, որ ազատ թողում. Բարաբբայն թէ զՅիսուս»։ Ամենքն աղաղակել, սկսան, «Բարաբբայն ազատ թող»։ «Իսկ Յիսուսը ինչ կ'ուզէք որ ընեմ», հարցուց դատաւորը. ամենքը «Խաչեսցի, խաչեսցի» աղաղակեցին. «Յանցանքն ինչ է»։ Իսկ հրեայք առաւել ևս կ'աղաղակէին «Խաչեսցի»։

Այն ատեն Պիղատոս թողուց զԲարաբբա. բայց ուրիշ փորձ մ'ալ ուզեց ընել զՅիսուս ազատելու համար. սաստիկ ծեծել տուաւ զինքը, ու արիւնլուայ «Ահա մարդն», ըսաւ, և ժողովրդեան ցոյց տուաւ, կը յուսար որ ասով անոնց սիրտը յուզուէր. բայց անողորմ Հրեայք, գարձեալ «Խաչեսցի» աղաղակեցին։ Մէ՛ չկարենալով Պիղատոս դէմ դնել ժողովրդեան, անոնց առջև ձեռքերը լուաց՝ և ըսաւ, «Բաւական եմ՝ ես այդ արդարոյդ արիւնէն», և զՅիսուս անոնց ձեռքը մատնեց։

---

1. Ո՞ւր տարին զՅիսուս։
2. Յուդա ինչպէս մեռաւ։
3. Ի՞նչպէս դատապարտուեցաւ Յիսուս։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՁԱՐԱՁՐՈՒԻ ԵՒ ԳՈՂԳՈԹԱ ԿԸ ՏԱՐՈՒԻ

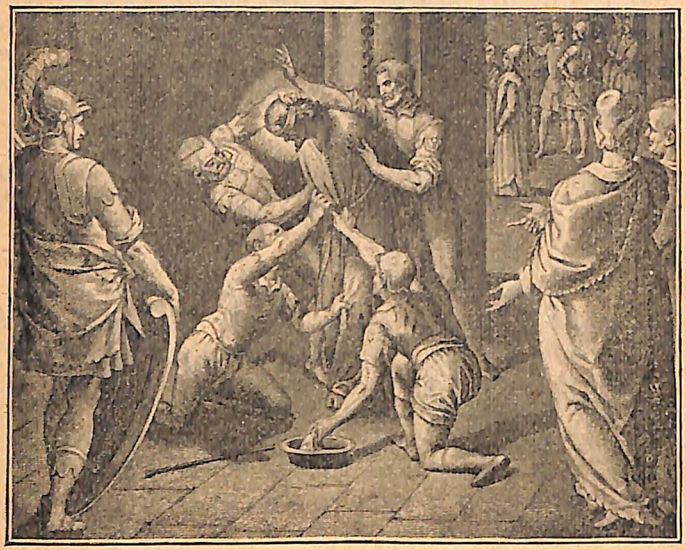

1. Պիղատոսի զինուորք զՅիսուս իր զգեստներէն մերկացընելով, կարմիր քղամիդ մը հագցուցին, գլուխն ալ փէշ պսակ մը դրին և ձեռքն եղէգ մը տուին, ու սկսան առջևն երկրպագութիւն ընել, և ծաղրելով ու կատակելով, «Ողջ ե՛ր Թագաւոր Հրէից» կ՚ըսէին, երեսը կը թքանէին և եղէգը ձեռքէն առնելով գլխուն կը զարնէին։ Իսկ Յիսուս լուռ կը կենար, և այս ամենայն նախատանաց կը համբերէր առանց խօսք մը զրուցելու, կամ գանգատ մը հանելու իր անգութ դահճաց դէմ։

2. Վերջը զինուորներն հանեցին զքղամիդը ու դարձեալ Յիսուսի սովորական զգեստներն հագցուցին, ու նախատելով և զարնելով, խաչը ուսը տուին և ելան Գողգոթա լեռն երթալու։ Յիսուսի Տեառն մերոյ ոյժը

բոլորովին սպառած էր այնչափ չարչարանքներէն, և ստէպ խաչին ծանրութենէն ալ գետին իյնալով՝ վախցան զինուորք որ թերևս ճամբան մեռնի. ուստի Սիմոն Կիւրենացի անունով մէկը, որ իր արտերէն քաղաք կը դառնար, ստիպեցին որ խաչը վերցընէ մինչև Գողգոթա լեռը։

Անթիւ ժողովուրդ այս տխուր հանդիսիս ետևէն կ՚երթար, շատ կանայք ալ կային որ սրտերնուն ցաւէն կ՚արտասուէին դառնապէս։ Յիսուս իրենց դառնալով ըսաւ. «Դստերք Երուսաղեմի, իմ վրաս մի լայք, այլ ձեր անձանց վրայ լացէք, վասն զի օր պիտի գայ որ պիտի ըսէք, երանի այն կանանց որ տղայ չեն ունեցած»։

Յիսուս ուժէ ինկած և արիւն քրտինք մտած՝ ճամբան կ՚երթար, հետը գնացող սուրբ և բարեպաշտ կանանց մէկն, սուրբն Վերոնիկա վարշամակով անոր սուրբ երեսին քրտինքը սրբեց, և Փրկչին աստուածային դէմքը վրան տպաւորուած մնաց։

3. Յիսուսի հետ երկու ուրիշ յանցաւոր չարագործ մարդիկ կը տանէին, որոնք իրեն պէս խաչուելու դատապարտուած էին, և այս ամենայն բան կ՚ըլլար, որպէս զի Սուրբ Գրոց խօսքը կատարուի, որ կ՚ըսէ թէ «Ընդ անօրէնս համարեցաւ»։

---

1. Ուրիշ ինչ չարչարանք տուին Յիսուսի։
2. Ո՞վ օգնեց Յիսուսի խաչը վերցընելու համար։
3. Յիսուսի հետ ինչո՞ւ երկու աւազակներ ալ խաչեցին։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

1. Երբոր Գողգոթա լեռն հասան, հոն զՅիսուս խաչին վրայ գամեցին, երկու աւազակներն ալ երկու կողմը խաչեցին։ Յիսուս իր վշտաց ու ցաւոց մէջ Աստուծոյ աղօթք կ'ընէր զինքը չարչարողներուն համար և կ'ըսէր. «Հայր, ներէ իրենց, վասն զի չեն գիտեր ըրածնին»։

Զինուորներն Յիսուսի զգեստները մէջերնին բաժնեցին, իսկ պատմուճանն որ առանց կարի վերէն վար հիւսուած էր, չուզեցին պատառել, այլ որպէս զի մարգարէին խօսքը կատարուի որ կ'ըսէր, «Բաժնեցին զգեստներս և պատմուճանիս վրայ վիճակ կը ձգէին»։ Վիճակ ձգեցին և մէկու մը տուին։

2. Խաչին քով կեցած էին Աստուածամայրն, Մարիամ Մագդաղենացին և այլ բարեպաշտ կանայք։ Յիսուս իր մայրը տեսնելով՝ ըսաւ իրեն Յովհաննէս առաքեալը ցուցընելով. «Կին դու, ահա քու որդիդ». վերջը Յովհաննէնին ալ ըսաւ. «Ահա քու մայրդ»։ Եւ անկէ վերջն Յովհաննէս միշտ Աստուածածնայ հետ բնակեցաւ։

3. Քիչ մը վերջն Յիսուս, «Ծարաւի եմ» ըսաւ։ Զինուորներն սպունգ մ'առին և քացախի և լեղւոյ մէջ թաթաւելով եղեգի մը ծայրն անցուցած իրեն տուին, ու ծաղրելով կ'ըսէին. «Եթէ Հրէից Թագաւոր ես, ինքզինքդ փրկէ»։ Խաչին վրայ ալ այս արձանագրութիւնը գրեր էին, Յիսուս Նազովրեցի Թագաւոր Հրէից։

Յիսուսի հետ խաչուած աւազակներէն մէկն ալ, կը հայհոյէր զինքը և կ'ըսէր, «Դու չես Աստուծոյ որդին, փրկէ զքեզ և զմեզ». իսկ աջակողմեանն իրեն գործած

---

1. Ո՞ւր խաչուեցաւ Յիսուս։
2. Որո՞ւ հետ բնակեցաւ Աստուածածին Յիսուսի մահուընէ վերջը։
3. Ի՞նչ խմցուցին Յիսուսի։

ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

յանցանաց վրայ զվջալով, դարձաւ ըսաւ Յիսուսի. «Տէր, յիշէ զիս երբոր արքայութիւնդ երթաս», Յիսուս ալ պատասխանեց. «Այսօր ինծի հետ պիտի ըլլաս արքայութեան մէջ»։

1. Եւ մինչ ժամը դեռ վեցն էր արեգակը խաւարեցաւ, և Յիսուս հզօր ձայնով մը կանչեց. «Հայր քու ձեռքդ կ'ասանդեմ հոգիս», և հոգին ասանդեց։ Այն ատեն տաճարին մեծ վարագոյրը վերէն վար պատռեցաւ, գետինը շարժեցաւ, քարերը ճեղքուեցան, և շատ ննջեցեալ սրբոց մարմինք յարութիւն առին։ Խաչին քով եղողները վախցան և մէկ մէկու կ'ըսէին. «Իրաւցընէ, Աստուծոյ Որդի էր սա»։ Եւ օրը ուրբաթ ըլլալուն համար Հրէայք խնդրեցին Պիղատոսէն որ խաչուողներուն ծունկերը խորտակեն, որպէս զի շաբաթ օրուան չի մնան. եկան ասպահներուն ծունկերը խորտակեցին, բայց Յիսուս նոր մեռած ըլլալով զինուոր մը նիզակով կողը խոցեց, ուստկից արիւն և ջուր ելաւ։

---

1. Ի՞նչ հրաշքներ եղան Յիսուսի մահուան ժամանակ։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ԳՐԻՍՏՈՍԻ ԹԱՂՈՒՄՆ

1. Յիսուսի մեռնելէն վերջը, Յովսէփ Արիմաթացի անուամբ, հարուստ նախարարը, խնդրեց Պիղատոսէն որ Յիսուսի մարմինը վերցընէ. հրաման տուաւ Պիղատոս, եկան առին և պատեցին կտաւով, խնկով ու քարէ փորած նոր գերեզմանի մէջ դրին և մեծ քարով մը գոցեցին։ Հրէից իշխաններն ու քահանայապետք ալ Պիղատոսի հրամանաւ գնացին գերեզմանը կնքեցին ու պահապաններ դրին որպէս զի աշակերտներն մարմինը չգողնան։

---

1. Ի՞նչպէս թաղուեցաւ Յիսուս։

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

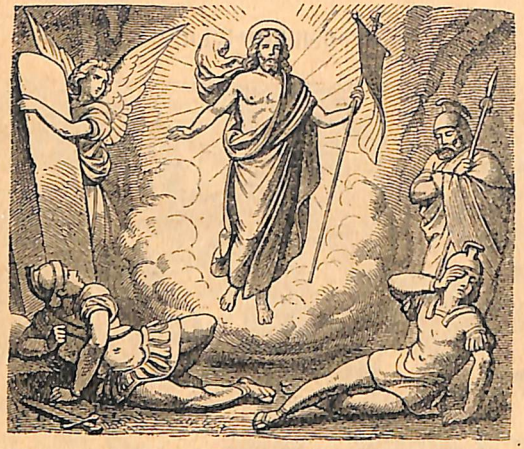

1. Բայց այս ամեն զգուշութիւնք փոխանակ խափանելու, աւելի պայծառացուցին Յիսուսի յարութիւնը ինչպէս որ ինքն ըսեր էր։ Վասն զի երրորդ օրը մեծ շարժմունք մ'եղաւ, և հրեշտակ մը քարը մէկդի գլորեց և վրան նստաւ. իր երեսը փայլակի կը նմանէր և զգեստը ձեան պէս ճերմակ. զինուորները վախերնէն խռովեցան և մեռելի պէս ինկան, և Յիսուս իր ամենակարողութեամբը գերեզմանէն ելաւ և յարութիւն առաւ։ Իսկ զինուորները փախան քահանայապետներուն իմացուցին եղածը. և անոնք շատ ստակ տուին իրենց որպէս զի մարդու չի պատմեն։

2. Քանի մը բարեպաշտ կանայք, Մարիամ Յակոբայ մայրն, Սողոմէ և Մարիամ Մագդաղենացի, կիրակի առաւօտանց կանուխ՝ պէս պէս խունկեր և անուշահոտ իւղեր հետերնին առած գերեզման եկան, որպէս զի Յիսուսի մարմինը օծեն ըստ սովորութեան Հրէից. բայց ճամբան կը տարակուսէին թէ ինչպէս դրան մեծ քարը պիտի շարժեն. երբոր գերեզմանը հասան, տեսան որ քարը մէկդի նետուած էր. ներս մտան և մարմինը մէջը չէր։

Եւ երբոր այս եղածին վրայ հիացեր էին, լուսաւոր զգեստով հրեշտակ մը ըսաւ իրենց. «Մի վախէք. գիտեմ, խաչուած Յիսուս Նազովրեցին կը փնտռէք։ յարեաւ, գացէք պատմեցէք աշակերտացը»։ Եւ անոնք մէկէն վախով և ուրախութեամբ գացին աշակերտաց պատմելու։ Պետրոս և Յովհաննէս եկան ու տեսան որ մարմինը չկայ ու ետ դարձան. բայց Մարիամ Մագդաղենացին հոն կեցաւ և կուլար։ Յանկարծ ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր. «Կին դու, ինչո՞ւ կուլաս, զո՞վ կը փնտռես»։ Մարիամ դարձաւ, ըսաւ, «Յիսուսը կը փնտռեմ»։ «Մարիամ», ըսաւ Յիսուս. այն ատեն ճանչցաւ զՏէրը. «Վարդապետ» ըսաւ»։ Եւ Յիսուս. «Մի մօտենար ինձի, ըսաւ, վասն զի դեռ Հօրս քովն չեմ գնացած, այլ գնա իմ աշակերտներս գտիր, և պատմէ իրենց ինչ որ տեսար»։

3. Նոյն օրը Յիսուս իր երկու աշակերտաց ալ երևեցաւ, մինչդեռ Եմմաուս գիւղը կ'երթային։ Իրիկունն ալ մինչ առաքեալք դռները գոց տան մէջ կեցեր էին, Յիսուս յանկարծ մէջերնին երևեցաւ, ու «Խաղաղութիւն, ըսաւ, և երեսնին փչեց, առէք, Հոգին սուրբ, որոնց մեղքն որ թողուք՝ թողեալ ըլլան, և որոնց որ կապէք՝ կապուած ըլլան». և ասովխոստովանութեան խորհուրդն հաստատեց։

---

1. Ի՞նչպէս եղաւ Յիսուսի յարութիւնը։
2. Յիսուս որո՞նց երևցաւ յարութենէն վերջը։
3. Յիսուս ուրիշ անգամ ալ երևցա՞ւ առաքելոց։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

1. Աշակերտներն օր մը Տիբերեայ ծովը գնացեր էին ձուկ որսալու համար և չէին կրցած որսալ. Յիսուս իրենց երևեցաւ և ըսաւ. «Նաւին աջակողմը ձգեցէք ուռկանը». ձգեցին ու հարիւր յիսուն մեծամեծ ձկներ բռնեցին, այնպէս որ քիչ մնաց որ ուռկանը պատառէր։ Այս հրաշքէս իմացան առաքեալք թէ Յիսուսն է խօսողը, քովը ժողովեցան, ու նստան ձուկ եփեցին և կերան։ Ետքը Յիսուս Պետրոսի հարցուց երեք անգամ. «Զիս ուրիշներէն աւելի կը սիրես», Պետրոս «Այո, Տէր, դու ալ գիտես որ կը սիրեմ», պատասխանեց։ Յիսուս ալ ըսաւ. «Գառներս և ոչխարներս արածէ». և իմացուց որ ինքն ալ պիտի խաչուէր։

2. Յիսուս ուրիշ շատ անգամ երևնալէն և աշակերտաց խրատ տալէն վերջը, քառասներորդ օրը նորէն երևեցաւ ու ապսպրեց որ Հոգւոյն սրբոյ գալստեան սպասեն. որ զիրենք շնորհօք պիտի լեցնէ, ու բոլոր աշխարհք պիտի երթան քարոզելու։ Ետքը ժամանակը հետն առաւ, Ձիթենեաց լեռը գնաց ու հոն օրհնեց և ըսաւ. «Ամենայն իշխանութիւն տրուած է ինծի յերկինս և յերկրի. գնացէք ամեն ազգք լուսաւորեցէք ու մկրտեցէք, յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և սորուեցուցէք անոնց պահելու ինչ որ ձեզի պատուիրեր եմ, և ահաւասիկ ես ձեզի հետ եմ, մինչև Ի կատարած աշխարհի»։ Այս ըսելէն վերջն երկինք համբարձաւ, և ամպ մը զինքը ծածկեց աներևոյթ ըրաւ։

3. Մինչ դեռ առաքեալք ապշած Յիսուսի վեր եր-

---

1. Յիսուս ինչպէս երևցաւ առաքելոց Տիբերեայ ծովեզերքը։
2. Յիսուս ինչպէս համբարձաւ։
3. Համբարձանէն վերջն, ինչպէս իջաւ Հոգին սուրբ առաքելոց վրայ։

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ

թալուն կը նայէին, երկու հրեշտակք երևեցան, և ըսին՝ «Ի՞նչ կը նայիք զարմացած. գիտցէք թէ Յիսուս ինչպէս որ հիմա գնաց, նոյնպէս ալ օր մը պիտի գայ փառօք»։ Առաքեալք ուրախութեամբ ու փառք տալով Աստուծոյ Երուսաղէմ դարձան, և ինչպէս որ Քրիստոս իրենց ապսպրած էր, միաբան Աստուածածնայ հետ տասը օր աղօթիւք կ'անցընէին. և ահա յանկարծ երկնքէն սաստիկ հողմի ձայն ելաւ, տունը լեցուեցաւ և ամենուն վրայ հրեղէն լեզուներ երևեցան։ Առաքեալք ալ Հոգւով սրբով լցեալք սկսան այլ և այլ լեզուներ խօսիլ։

ԳԼՈՒԽ ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ՍՈՒՐԲ ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ

1. Առաքեալք Հոգւով սրբով լցուած՝ սկսան ամէն տեղ Յիսուսի Քրիստոսի վարդապետութիւնը քարոզել և միայն Պետրոսի մէկ քարոզութեամբ 3,000 Հրէայք դարձի եկան։ Հաւատացեալք իրենց ունեցածը կը վաճառէին, և հասարակաց կը բաշխէին որուն որ պէտք կ'ըլլար. և առաքինութեամբ ու աստուածպաշտութեամբ կ'ապրէին, և ժողովուրդն ալ զիրենք կը յարգէր և կը սիրէր։ Իսկ առաքեալք շատ հրաշքներով իրենց յանձնուած աստուածային պաշտօնը կը փառաւորէին. յանուն Յիսուսի Նազովրեցւոյ, կաղեր, կոյրեր կը բժշկէին. և համբաւն ամէն տեղ տարածուելով հազարաւոր Հրէայք Յիսուսի Քրիստոսի հաւատքը կ'ընդունէին։

2. Բայց այս խաղաղութիւնը և յաջողութիւնը երկար

---

1. Ի՞նչպէս սկսաւ քրիստոնէութիւնը տարածուիլ։
2. Ո՞վ է Պաւղոս։

ՍՈՒԻԲ ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ

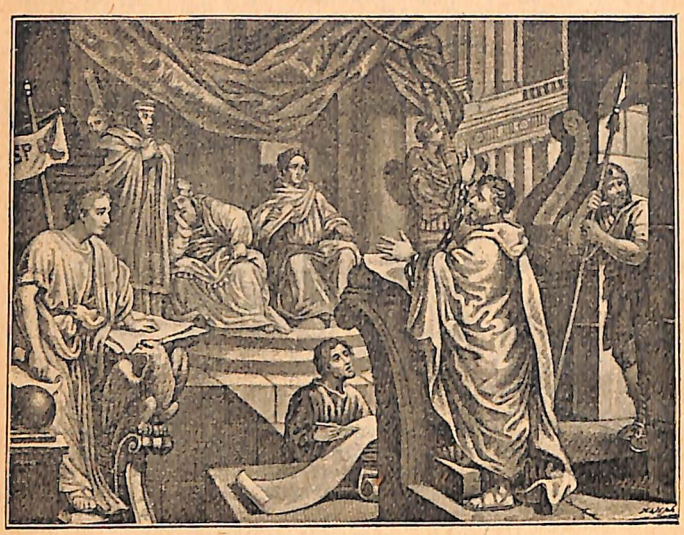

չտևեց. շուտով սկսաւ քրիստոնէից դէմ հալածանքը. և անոնց նախանձաւոր թշնամեաց թուէն էր նաև Սաւղոս, որ փարիսեցւոց աղանդին մէջ մեծցեր էր։

1. Օր մը մինչդեռ 'ի Դամասկոս կ'երթար մեծ քահանայապետին հրամանները 'ի գործ դնելու քրիստոնէից դէմ, յանկարծ քաղաքին պարսպաց մօտ, երկնաւոր լոյս մը փայլատակեց չորս կողմն, Սաւղոս ձիէն վար ինկաւ, ու ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր իրեն. «Սաւղոս, Սաւղոս, ինչո՞ւ կը հալածես զիս»։ Սաւղոս պատասխանեց. «Տէր, ո՞վ ես»։ «Ես Յիսուս եմ զոր դու կը հալածես», պատասխանեց ձայնը։ «Տէր ինչ կ'ուզես որ ընեմ», ըսաւ Սաւղոս, ու պատասխան առաւ թէ «Ե՛լ, քաղաքը մտիր և ինչ որ քեզի կ'ըսուի, կատարէ»։ Սաւղոս ելաւ գետնէն, և ահա աչքերը կուրցած էին. քովի մարդիկը որ զարհուրած զինքը Դամասկոս տարին, ուր երեք օր անօթի կեցաւ, առանց ուտելու և խմելու։

2. Աստուած խաւրեց Անանիա առաքեալն, որ ձեռքը վրան դրաւ բժշկեց աչքը և մկրտեց և անունը Պօղոս դրաւ. որ անկէ վերջը Պետրոս առաքելոյն հետ մէկտեղ քրիստոսական կրօնից գլխաւոր ախոյեանքն եղան։ Երկուքն ալ 'ի Հռովմ գնացին, և հոն հալածանաց ժամանակ նահատակուեցան. Պետրոս առաքեալ խաչի վրայ գամուեցաւ, բայց ինքզինքն արժանի չսեպելով Յիսուսի պէս մեռնիլ, ուղեց գլխիվայր խաչուիլ։

3. Իսկ Սուրբն Պօղոս, հազարաւոր հեթանոսներ դարձընելէ վերջ և բազմաթիւ եկեղեցիք հաստատելէ ետքն, որովհետև Հռովմայեցւոյ քաղաքացի էր, գլուխը կտրեցին Ներոն կայսեր ժամանակ 67 տարի Քրիստոսէ ետքը։

---

1. Սաւղոսի ինչ պատահեցաւ Դամասկոս գացած ժամանակ։
2. Ի՞նչ Մահուամբ մեռաւ Պետրոս առաքեալ։
3. Սուրբ Պողոս առաքելոյն գլուխը ո՞ր կայսեր ժամանակ կտրեցին։

ԳԼՈՒԽ ՎԱԹՍՈՒՆԵՐՈՐԴ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄՆ — ՀՐԷԻՑ ՅՐՈՒԻԼՆ

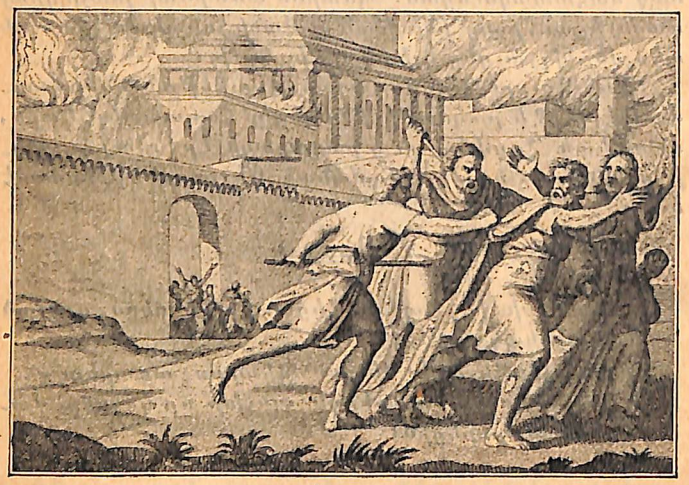

1. Ներոն կայսր որ այնչափ նշանաւոր եղաւ իր անգթութիւններով, մասնաւոր կերպով քրիստոնէից դէմ ցոյց իր ատելութիւնն՝ Քրիստոսի աշակերտները մեռուցանել իրեն համար մեծ զուարճութիւն էր. երբ ահաւոր հրդեհ մը Հռովմայ մէկ մասն այրեց և անոր տաճարները ու պալատները կործանեց, յանցանքը քրիստոնէից վրայ ձգեց և անողորմ տանջանաց մատնեց զանոնք, զոմանս վայրենի գազանի մորթով պատած՝ շանց կերակուր կ'ընէր, ոմանց ձիւթով օծեալ զգեստներ հագցուցած՝ կանթեղի պէս կը վառէր գիշեր ժամանակ և իր պարտէզը կը լուսաւորէր, որոնք բոցերու մէջ անբացատրելի չարչարանք կը մեռնէին, մինչդեռ Ներոն իր կառաց մէջ նստած և անձամբ ձիերը կառավարելով անոնց լուսովն կը զուարճանար։

Քրիստոնէից դէմ տասն մեծ հալածանք կը համարուին,

յորս բիւրաւոր վկայք քաջութեամբ նահատակեցան. իրենց վեհանձն մահը փոխանակ եռանդները մարելու՝ աւելի կը վառէր և կը բազմացընէր ճշմարիտ կրօնից աշակերտքը։

2. Կամաց կամաց քրիստոնէութիւնն սկսաւ նաև ականաւոր ընտանեաց մէջ մտնել, և Քրիստոսէ 50 տարի վերջը, Դոմետիանոս կայսեր (81 — 96 թուականին) ազգականքն անգամ քրիստոնեայ եղած էին, և քիչ ժամանակուան մէջ այս սուրբ կրօնքն աշխարհիս ամեն կողմը տարածուեցաւ. և նախկին հաւատացելոց կեանքը ամենուն հիացումը կը շարժէ։ Վերջապէս Մեծին Կոստանդիանոսի ժամանակ Քրիստոսի 312 թուականին՝ կայսերաց գահուն վրայ տիրեց քրիստոնէութիւնը։ Այս կայսրը քրիստոնէութիւնն ընդունեցաւ երկնատուր հրաշքովմբ։ Վասն զի մինչդեռ զՄաքսենտիոս բռնաւորն Հռովմայ մէջ պաշարած էր և յաղթութեան վրայ կը տարակուսէր, լուսաւոր խաչ մը տեսաւ յերկինս՝ և վրան գրուած էր, Այսու յաղթեա։ Կոստանդիանոս հրամայեց իր զօրաց դրօշակին վրայ այս նշանը դրոշմել տալ և մեծ յաղթութիւն մ'ըրաւ ու կայսերութեան հասաւ։

Իրմէ վերջը քրիստոնէութիւնը տէրութեան կրօնքն եղաւ և խաչն որ մինչև ցայնժամ նախատանաց նշան համարուած էր, 'ի Հռովմ Կապիտոլիոնի վրայ դրուեցաւ 'ի նշան յաղթութեան սուրբ կրօնից՝ հեթանոսութեան վրայ։

3. Այսօրուան օրս 200,000,000 քրիստոնեայք կան բոլոր աշխարհիս վրայ, և օրէ օր կը բազմանայ այս հաւատացելոց թիւը 'ի ձեռն անձնանուէր քարոզչաց որք ամենայն վտանգ յանձն առնելով հեռաւոր երկիրներ կ'երթան Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ վարդապետութիւնը տարածելու համար։

---

1. Ո՞վ եղաւ նշանաւոր՝ քրիստոնէից հալածչաց մէջ։
2. Քրիստոնէութիւնը միշտ հալածուեցա՞։
3. Ո՞րչափ քրիստոնեայք կը հաշուին հիմայ աշխարհիս վրայ։

ԳԼՈՒԽ ՎԱԹՍՈՒՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ՀԱԼԱԾԱՆՔ — ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԱԾՈՒՄՆ

1. Ինչպէս որ գուշակեր էր Քրիստոս, Երուսաղէմ քաղաքն հետզհետէ 'ի կործանումն կը դիմէր. քահանայապետք տաճարին մէջ կը սպաննուէին և կը խեղդուէին. և Հռովմայեցի կուսակալք հազիւ կրնային իրենց իշխանութիւնը յարգել տալ, և 'ի գործ դնել քաղաքին մէջ գտնուած անհամար սրիկայ մարդկանց պատճառաւ, որոնք վերջապէս յանդգնաբար ապստամբութիւն յարուցին, և Տիրոս Վեսպասիանու կայսեր որդին, վրանին եկաւ և Երուսաղէմ քաղաքը պաշարեց։ Բնակիչքն չուզեցին անձնատուր ըլլալ, և երկար ժամանակ պաշարողաց դէմ կռուեցան, սով ու ժանտախտ ալ պատերազմական աղետից վրայ յաւելան, բայց չուզեցին խոնարհիլ. և պատմութիւնը կ'աւանդէ մեր մը անլուր խժդժութիւնն, որ անօթութենէ յիմարեալ՝ իր որդւոյն

որորոցին մօտեցաւ, առաւ տղայն խղդեց, խորովեց, և մասն մ'ուտելէ վերջ, մաս մ'ալ պահեց հետևեալ օրուան։ Սրիկայք՝ խորովածին հոտէն ձգուած՝ բռնութեամբ տունը մտան և մահ սպառնալով կը ստիպէին զկինը որ եփած կերակուրը մէջ բերէ. կինն որդւոյն դիակին մնացորդը դիմացնին հանեց, «Որդիս է, ըսաւ, ես սպաննեցի ու նախ ես կերայ, առէք կշտացէք, անողորմք». սարսափեցան և քար կտրած սոսկումէ՝ թողուցին տունը փախան, իբրև թէ Աստուծոյ անէծքը զիրենք անկէ հալածած ըլլար։ Քաղաքն առնուեցաւ վերջապէս և Տիտոս հիմնայատակ կործանեց։

2. Սակայն հայրենեաց աւերակքն չյուսահատցուցին զՀրէայս դարձեալ հոն բնակութիւننին հաստատելիչ քիչ նորանոր շէնքերն բազմացան հնոյն Երուսաղեմի վրայ, և Ադրիանոս Հռովմայ կայսեր ժամանակ այս քաղաքս իր առաջին պայծառութիւնը նորէն ստացեր էր։ Բնակիչքը դարձեալ ապստամբեցան Հռովմայեցւոյմէ և յամառ դիմակալութենէ վերջը յաղթուեցան։ Ադրիանոս հին քաղաքին վրայ, նոր քաղաք մը շինեց Ադրամազդայ նուիրեալ, և 'ի սովոյ ապրած սակաւաթիւ հրեայները, կամ վաճառեց կամ օտար երկիր քշեց։ Այն ժամանակէն հետէ չկրցան Հրէայք ազգութիւն մը կազմել. և աշխարհիս ամեն կողմ ցրուած, անդադար կը սպասեն Մեսիայի գալստեան, ինչպէս գուշակեր են մարգարէք, զոր չուզեցին ճանաչել 'ի Քրիստոս Յիսուս։

Այս օրուան օրս Յունդայաստան օսմանեան պետութեան տակն է. և անթիւ ուխտաւորք տարուէ տարի Երուսաղէմ կ'երթան սուրբ տեղեաց այցելութեան։

---

1. Ի՞նչպէս կործանեցաւ Երուսաղեմ։
2. Ի՞նչ կատարած ունեցան Հրեայք։

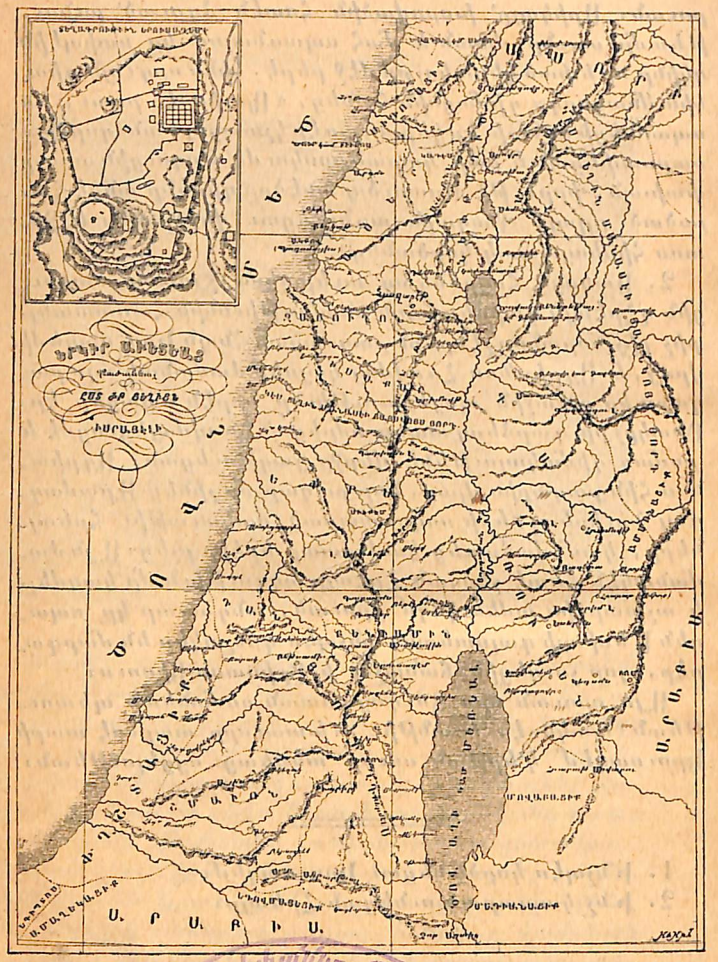

Ստեփանոս Պողոսեան
Սերբրաչեանց
Գրադարան
Ստեփանակերտ
ՀԱՅ-ՍՍՌ

3

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0695910